

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

SPRAWOZDANIE Z MONITORINGU SIEDLISKA 7140 TORFOWISKA PRZEJŚCIOWE I TRZĘSAWISKA

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

1. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska, cała Polska, wprowadzenie

1. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska, cała Polska, wprowadzenie

INFORMACJE OGÓLNE

1. Kod i nazwa rodzaju

7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska

2. Informacja w jakich regionach biogeograficznych występuje dane siedlisko

Alpejski

Kontynentalny

3. Koordynatorzy główni: obecny i w poprzednich badaniach

2016-2018: Joanna Perzanowska

2009-2011: Wojciech Mróz

4. Koordynatorzy krajowi: obecny i w poprzednich badaniach

2016-2018: Grzegorz Vončina

2009-2011: Anna Koczur

5. Współpracownicy obecni i w poprzednim badaniu

2016-2018: Andrzej Kalembe, Ewa Gutowska, Małgorzata Braun, Paweł Kauzał, Paweł Pawlaczyk, Joanna Perzanowska

2009-2011: Danuta Urban, Ewa Gutowska, Hanna Wójciak, Katarzyna Kiaszewicz, Paweł Pawlaczyk

6. Eksperti lokalni obecni i w poprzednich badaniach

2016-2018: Adam Stebel, Dorota Michalska-Hejduk, Filip Jarzombkowski, Grzegorz Vončina, Joanna Korzeniak, Jolanta Kujawa-Pawlaczyk, Michał Smoczyk, Paweł Pawlikowski, Robert Stańko, Roksana Krause, Stanisław Rosadziński, Wojciech Mróz

2009-2011: Adam Stebel, Anna Koczur, Danuta Urban, Filip Jarzombkowski, Hanna Wójciak, Joanna Potocka, Jolanta Kujawa-Pawlaczyk, Michał Smoczyk, Paweł Pawlikowski, Renata Piwowarczyk, Robert Stańko, Roksana Krause, Stanisław Rosadziński

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

1. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska, cała Polska, wprowadzenie

7. Lata i miesiące obecnych i poprzednich badań z informacją, czy jeżeli były istotne różnice w porze badań oraz warunkach pogodowych pomiędzy kolejnymi powtórzeniami badań, mogły one wpłynąć na różnice w wynikach badań:

Region biogeograficzny	Stanowisko	Termin przeprowadzenia prac monitoringowych w latach		Uwagi
		2009-2011	2016-2018	
ALP	2906 Polana Pańszczykowska Niżnia	18. 09. 2010	20.08.2016	
ALP	2912 Toporowy Staw Wyżni	18. 09. 2010	20.08.2016 r.	
ALP	2915 Wielka Pańszczycka Młaka	7.07. 2010	20.08.2016	
ALP	2916 Wyżnia Pańszczycka Młaka	7.07. 2010	20.08.2016	
ALP	2937 Litmirz	17.07. 2010	24.08.2016	
ALP	2939 Tarnawa Wyżna	17.07. 2010	24.08.2016	
ALP	2948 Wołosate Leńkowska	21. 07. 2010	25.08.2016	
ALP	2953 Wołosate Leśniczówka	21. 07. 2010	25.08.2016	
ALP	2960 Bór na Czerwonym	2. 08. 2010	29.08.2016 i 24.09.2016	
ALP	2962 Niżne Bory	4. 09. 2010	15.09.2016	
ALP	2967 Polana Biały Potok góra	2. 07. 2010	-	Redukcja stanowisk
ALP	2999 Polana Biały Potok środek	2. 07. 2010	30.07.2016	
ALP	3336 Piekelnik	19. 09. 2010	27.09.2016	
ALP	3406 Źródłiska Jasiołki	23. 07. 2011 r.	22.08.2016; 02.07.2017	
ALP	3408 Kamień nad Jaśliskami	24. 07. 2011 r.	22.08.2016	
ALP	3410 Kalnica	25. 07. 2011 r.	23.08.2016	
ALP	3411 Lipnica Mała	1. 08. 2011 r.	27.09.2016	
ALP	3413 Chyżne Nowa Droga	31. 07. 2011 r.	15.09.2016	
ALP	3415 Chyżne Borcok	31. 07. 2011 r.	15.09.2016	
ALP	3731 Hala Cebulowa	21.08.2011r. 22.08.2011r.	28.08.2016 25.09.2016	
ALP	3738 Hala Krawcula	30.07.2011r.	27.08.2016	
ALP	3846 Lipowska	13.08.2011r.	18.09.2016	
ALP	3867 Rysianka	13.08.2011r.	18.09.2016	
CON	2605 Czarne Bagno południe	05.08.2010	16.08.2016	
CON	2704 Czarne Bagno północ	05.08.2010, 19.09.2010	14.08.2016, 15.08.2016, 16.08.2016	
CON	2728 Dubeczno	24.07.2010 r.	24.08.2016	
CON	2889 Torfowisko przy jeziorze Moszne 1	5.06.2010 r., 3.08.2010 r.	24.09.2016	
CON	2891 Torfowisko przy jeziorze Moszne 2	5.06.2010 r., 3.08.2010 r.	24.09.2016	
CON	2892 Torfowisko przy jeziorze Karaśne	4.08.2010 r.	24.09.2016	
CON	2894 Bagno Staw	6.08.2010 r.	24.09.2016	
CON	2896 Torfowisko w leśnictwie Macoszyn	21.07.2010 r.	25.08.2016	
CON	2898 Torfowisko przy jeziorze Płotycze Sobiborskie	22.07.2010 r., 14.08.2010 r.	16.09.2016	
CON	2899 Torfowisko przy jeziorze Brudno	20.08.2010 r.	10.09.2016	
CON	2903 Torfowisko w leśnictwie Stulno	22.07.2010 r.	26.08.2016	

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

1. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska, cała Polska, wprowadzenie

Region biogeograficzny	Stanowisko	Termin przeprowadzenia prac monitoringowych w latach		Uwagi
		2009-2011	2016-2018	
CON	2918 Torfowisko przy jeziorze Brzeziczo	18.09.2010	23.09.2016	
CON	2922 Dubeczno 1	24.07.2010	-	Redukcja stanowisk
CON	3038 Augustówka	8.08.2010	20.08.2016	
CON	3044 Gołe Bagno	8.08.2010	26.08.2016	
CON	3045 Karpiska	8.08.2010	26.08.2016	
CON	3047 Szerokie Bagno	8.08.2010	26.08.2016	
CON	3049 Jeziorko	6.08.2010	11.09.2016	
CON	3050 Kiełpień	6.08.2010	11.09.2016	
CON	3052 Mochowo	6.08.2010	11.09.2016	
CON	3053 Senderń	6.08.2010	11.09.2016	
CON	3087 Rzecin I	05.09.2010	15.06.2017	
CON	3094 Torfowisko przy jeziorze Okoń Mały	3.09.2010	25.09.2016	
CON	3101 Rzecin II	05.09.2010	7.07.2017	
CON	3104 Rzecin III	05.09.2010	8.07.2017	
CON	3105 Rzecin IV	05.09.2010	7.07.2017	
CON	3110 Sandr Brdy	09.09.2010	04.08.2017	
CON	3144 Torfowisko na Poligonie I	03.09.2010	30.09.2016	
CON	3145 Bagno Stawek	09.09.2010	11.08.2017	
CON	3146 Torfowisko na Poligonie II	03.09.2010	30.09.2016	
CON	3147 Torfowisko nad jeziorem Dębe Małe	03.09.2010	30.09.2016	
CON	3148 Torfowisko Mchowisko	03.09.2010	29.09.2016	
CON	3167 Wygon	10.08.2010	25.09.2016	
CON	3180 Bagno Wesółych Wariatów	10.08.2010	24.09.2016	
CON	3195 Bażynowe Bagno	12.08.2010	24.09.2016	
CON	3197 Torfowisko w Człopie	29.08.2010	24.09.2016	
CON	3199 Pustelnia	29.08.2010	24.09.2016	
CON	3201 Czarne Torfowisko	25.08.2010	25.09.2016	
CON	3202 Drzewicz	09.09.2010	04.08.2017	
CON	3206 Torfowisko z wątlikiem błotnym	21.09.2010	11.06.2017	
CON	3208 Dzikie	21.09.2010	11.06.2017	
CON	3238 Śródleśne Oczka	19.08.2010	20.09.2016	
CON	3239 Sulęczyno	23.09.2010	05.08.2017	
CON	3244 Topieliska przy grobli	19.09.2010 03.10.2010	-	Redukcja stanowisk
CON	3249 Tymnica	20.08.2010	16.09.2016	
CON	3262 Obary	12.08.2010	14.09.2016	
CON	3267 Żabi Staw	22.08.2010	25.09.2016	
CON	3269 Zagajnik	23.08.2010	25.09.2016	

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

1. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska, cała Polska, wprowadzenie

Region biogeograficzny	Stanowisko	Termin przeprowadzenia prac monitoringowych w latach		Uwagi
		2009-2011	2016-2018	
CON	3272 Wielkie Bagno	12.08.2010	10.09.2016	
CON	3273 Kolonia Aleksandrów	12.08.2010	12.09.2016	
CON	3275 Ławszowa	22.08.2010	15.09.2016	
CON	3280 Przygielkowe Moczary I	15.08.2010	27.09.2016	
CON	3285 Szerokie Bagno - Osuchy	12.08.2010	26.08.2016	
CON	3286 Przygielkowe Moczary II	15.08.2010	27.09.2016	
CON	3287 Czarna Wielka I	21.08.2010	25.09.2016	
CON	3289 Czarna Wielka II	21.08.2010	25.09.2016	
CON	3292 Pniewski Ług	26.09.2010	02.07.2017	
CON	3328 Łazy	16.09.2010	21.09.2016	
CON	3329 Proszów	19.09.2010	20.09.2016	
CON	3330 Karaś	18.09.2010	21.09.2016	
CON	3331 Tarnów	18.09.2010	16.09.2016	
CON	3332 Gębice I	18.09.2010	26.08.2016, 23.09.2016	
CON	3333 Gębice II	18.09.2010	23.09.2016	
CON	3334 Żurawie Bagno I	22.09.2010	29.09.2016	
CON	3335 Żurawie Bagno II	22.09.2010	29.09.2016	
CON	3337 Długie Bagno	02.06.2010 21.10.2010	-	Będzie monitorowane przez KPN
CON	3338 Bagno Jacka	02.06.2010 21.10.2010	29.09.2016	
CON	3339 Czarne Bagno wschód	19.09.2010 03.10.2010	-	Redukcja stanowisk
CON	3340 Pawski Ług	16.10.2010	02.07.2017	
CON	3341 Torzym	16.10.2010	11.06.2017	
CON	3342 Margółka	20.08.2010	13.09.2016	
CON	3344 Torfowisko w Zielonym Borze	22.10.2010	24.09.2016	
CON	3345 Czarne Torfowisko II	25.08.2010	25.09.2016	
CON	3346 Osowiec Eksperymentalny	22.10.2010	24.09.2016	
CON	3348 Lasówka	19.09.2010, 03.10.2010	18.08.2016	
CON	3358 Kaczewo	09.09.2010 r.	12.08.2017	
CON	3362 Użytek ekologiczny Przygielka	19.07.2011.	16.09.2016	
CON	3363 Użytek ekologiczny Jeziorowe Bagno	16.07.2011.	14.09.2016	
CON	3364 Użytek ekologiczny Zapadź	22.05.2011; 19.06.2011.	13.09.2016	
CON	3365 Rezerwat przyrody Rotuz	22.05.2011; 19.06.2011.	25.06.2017	
CON	3366 Rezerwat przyrody Kamieniec	16.07.2011.	19.07.2017	
CON	3385 Osowiec Twierdza N	28.07.2011	19.08.2016	
CON	3386 Osowiec Twierdza S	28.07.2011	19.08.2016	

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

1. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska, cała Polska, wprowadzenie

Region biogeograficzny	Stanowisko	Termin przeprowadzenia prac monitoringowych w latach		Uwagi
		2009-2011	2016-2018	
CON	3388 Jezioro Karaś E	12.08.2011	9.09.2016	
CON	3389 Jezioro Karaś W	12.08.2011	9.09.2016	
CON	3390 Małzy	30.08.2011	8.09.2016	
CON	3391 Wąglik	31.08.2011	8.09.2016	
CON	3392 Nicponek	30.08.2011	8.09.2016	
CON	3393 Bagienko - Żelwagi	31.08.2011	8.09.2016	
CON	3400 Żabiniec 1	09.07.2011	20.08.2016	
CON	3402 Żabiniec 2	09.07.2011	20.08.2016	
CON	3405 Ruda	09.07.2011	22.08.2016	
CON	3407 Zorawski Ług	09.07.2011	22.08.2016	
CON	3409 Bugaj	09.07.2011	21.08.2016	
CON	3479 Kocioł Wielkiego Stawu	07.09.2011	31.08.2017	
CON	3502 Mumławski Wierch	08.09.2011	29.08.2017	
CON	3503 Pielgrzyny	11.09.2011	31.08.2017	
CON	3526 Raszków	11.09.2011	29.08.2017	
CON	3530 Kobyla Łąka	12.09.2011	30.08.2017	
CON	3533 Zielony Kąt 1	12.09.2011	30.08.2017	
CON	3597 Babilon I	22.07.2011	04.08.2017	
CON	3600 Na Jagnięcym Potoku	12.09.2011	30.08.2017	
CON	3602 Izerskie Bagno	12.09.2011	30.08.2017	
CON	3631 Buda Ruska	21.07.2011	22.08.2017	
CON	3633 Bosse	27.07.2011	21.08.2017	
CON	3634 Pod Jezioro	19.07.2011	22.08.2017	
CON	3635 Gremzdówka	19.07.2011	22.08.2017	
CON	3636 Przystajnia	27.07.2011	3.09.2017	
CON	3637 Sajenek	27.07.2011	3.09.2017	
CON	3638 Jezioro Ślepe koło Mikaszówki	27.07.2011	3.09.2017	
CON	3639 Swoboda	27.07.2011	3.09.2017	
CON	3641 Czarny Piec	26.07.2011	24.08.2017	
CON	3645 Na południe od jeziora Gim	25.07.2011	24.08.2017	
CON	3655 Białdki Piec	26.07.2011	24.08.2017	
CON	3683 Na południe od jeziora Konopnego	26.07.2011	24.08.2017	
CON	3902 Budów-za strzelnicą	17.07.2011	25.08.2016	
CON	3904 Mały Czarnówek	17.07.2011	25.08.2016	
CON	3906 Torfowisko Sikory	17.07.2011	25.08.2016	
CON	3910 Torfowisko koło Uniemina	17.07.2011	25.08.2016	
CON	3924 Rekowo	22.07.2011	05.08.2017	
CON	3939 Leniwe I	22.07.2011	04.08.2017	

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

1. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska, cała Polska, wprowadzenie

Region biogeograficzny	Stanowisko	Termin przeprowadzenia prac monitoringowych w latach		Uwagi
		2009-2011	2016-2018	
CON	3942 Leniwe II	22.07.2011	11.08.2017	
CON	3950 Dąbie I	22.07.2011	20.06.2017	
CON	3957 Dąbie II	22.07.2011	-	Redukcja stanowisk
CON	3968 Łupawa	22.07.2011	21.06.2017	
CON	3973 Babilon II	22.07.2011	04.08.2017	

Siedlisko było badane w latach 2010 i 2011 na stanowiskach leżących w dwóch regionach. Na 100 stanowiskach badania powtórzono w 2016 roku, a na 43 w roku 2017. Badania prowadzono od lipca do września w obu okresach obserwacji. Czas wykonania prac nie miał wpływu na uzyskane wyniki.

8. Liczba stanowisk przypadająca na poszczególne etapy (cykle np. 2009-2011), ile nowych, ile usuniętych oraz niemonitorowanych w danym etapie (w latach 2016-2019)

Tab. 1. Liczba stanowisk przypadająca na poszczególne etapy badań dla siedliska Torfowiska przejściowe i trzęsawiska 7140, monitoring skończony

Lata (cykl)	Dokładnie w latach	Liczba monitorowanych obszarów w regionach			Liczba usuniętych	Liczba dodanych	Liczba niemonitorowanych i nieusuniętych	Uwagi
		ALP	CON	RAZEM				
2009-2011	2010, 2011	23	126	149	6	149		
2016-2018	2016, 2017	22	121	143	2			

Siedlisko było badane w latach 2010 i 2011 na 149 stanowiskach, leżących w dwóch regionach. Przeważająca część stanowisk jest w regionie kontynentalnym – 126. W regionie alpejskim zaś – 23. W regionie alpejskim wykonano badania na wszystkich 22 zaplanowanych na 2016 rok stanowiskach (do likwidacji po wykonaniu badań 2011 zaproponowano 1 stanowisko - Polana Biały Potok góra; obszar niewielki, obejmujący jedno torfowisko, słabe zróżnicowanie siedliska w obrębie torfowiska). W regionie kontynentalnym takich stanowisk było 5 (Długie Bagno, Czarne Bagno wschód, Topieliska przy grobli, Dąbie II, Dubeczno 1). Przyczyną rezygnacji z tych stanowisk była zaplanowana redukcja stanowisk w miejscach, gdzie wystarczy ich mniejsza liczba. Długie Bagno jest monitorowane przez Kampinoski Park Narodowy. Pozostałe 43 stanowiska z regionu kontynentalnego były monitorowane w 2017 roku. Dwa stanowiska: Żabi Staw i Bagienko – Zełwagi wskazano w 2017 roku do rezygnacji w przyszłości z monitoringu, ze względu na zniszczenie torfowisk (wybranie torfu i zalanie wodą).

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

1. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska, cała Polska, wprowadzenie

Tab. 1A. Liczba obszarów przypadająca na poszczególne etapy badań dla siedliska Torfowiska przejściowe i trzęsawiska 7140, monitoring skończony

Lata (cykl)	Dokładnie w latach	Liczba monitorowanych obszarów w regionach			Liczba usuniętych	Liczba dodanych	Liczba niemonitorowanych i nieusuniętych	Uwagi
		ALP	CON	RAZEM				
2009-2011	2010, 2011	6	34	40		40		
2016-2018	2016, 2017	6	36	42		2		

W cyklu obserwacji 2016-2018 wystawiono po raz pierwszy oceny dla 2 obszarów: Rynna jezior Torzymskich (aktualnie wystawiono ocenę na podstawie danych własnych eksperta – 1 monitorowane stanowisko, poprzednio uznano za zbyt mało reprezentatywne) i Szumirad (nie był jeszcze obszarem N2000 w 2011 r.).

9. Informacja czy była zmieniana metodyka, w tym waloryzacja oraz kiedy i na czym polegała.

Metodyka została zmieniona w 2012 roku, w ramach przygotowania do publikacji. Zmieniono waloryzację 1 wskaźnika. Szczegóły zamieszczono w tabelce poniżej – wytłuszczonym drukiem zaznaczono waloryzację aktualnie obowiązującą.

Wskaźnik	Ocena		
	FV	U1	U2
Pokrycie i struktura gatunkowa mchów	Było: całkowite pokrycie mchów - ponad 50%, mchy torfowce zajmują łącznie ponad 70% całkowitej powierzchni zajmowanej przez wszystkie gatunki mchów jest: całkowite pokrycie mchów - ponad 50%, mchy torfowce zajmują łącznie ponad 50% całkowitej powierzchni zajmowanej przez wszystkie gatunki mchów	Było: całkowite pokrycie mchów w przedziale 20-50%, mchy torfowce zajmują powierzchnię od 20 do 65% całkowitej powierzchni zajmowanej przez wszystkie gatunki mchów jest: całkowite pokrycie mchów w przedziale 20-50%, Lub pokrycie mchów ponad 50%, ale mchy torfowce zajmują poniżej 50% całkowitej powierzchni zajmowanej przez wszystkie gatunki mchów	Było: całkowite pokrycie mchów - poniżej 20%, mchy torfowce nie występują lub zajmują co najwyżej łączną powierzchnię do 20% całkowitej powierzchni wszystkich gatunków mchów, zdecydowanie dominują mchy brunatne jest: całkowite pokrycie mchów - poniżej 20%

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

1. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska, cała Polska, wprowadzenie

10. Informacja o ewentualnym wykorzystaniu wyników z innych projektów

Nie wykorzystywano wyników pochodzących z innych projektów.

11. Reprezentatywność wyników pod względem lokalizacji, ocena właściwego rozmieszczenia stanowisk

Siedlisko jest częste w północnej części Polski, natomiast w południowej części kraju (w tym w regionie alpejskim) występuje w rozproszeniu. Przy wyborze stanowisk do monitoringu starano się dobrać tak, aby uchwycić możliwie największe zróżnicowanie siedliska 7140, a także, aby monitoringiem objąć cały zasięg siedliska.

12. Informacja o liczbie działek prywatnych

W tabeli podano liczbę działek na gruntach prywatnych, przypadających na poszczególne stanowiska siedliska 7140 na badanych stanowiskach monitoringowych:

Stanowisko	Liczba działek	Region	Obszar Natura 2000	Województwo
Niżne Bory	1	ALP	PLH120016 Torfowiska Orawsko-Nowotarskie	małopolskie
Polana Biały Potok środek	1	ALP	PLH120026 Polana Biały Potok	małopolskie
Piekielnik	9	ALP	-	małopolskie
Chyżne Nowa Droga	1	ALP	PLH120016 Torfowiska Orawsko-Nowotarskie	małopolskie
Chyżne Borcok	1	ALP	PLH120016 Torfowiska Orawsko-Nowotarskie	małopolskie
Hala Cebulowa	1	ALP	PLH240006 Beskid Żywiecki	śląskie
Hala Krawcula	1	ALP	PLH240006 Beskid Żywiecki	śląskie
Torfowisko w Człopie	1	CON	-	zachodniopomorskie
Wielkie Bagno	4	CON	PLH060034 Uroczyska Puszczy Solskiej	lubelskie
Szerokie Bagno - Osuchy	3	CON	PLH060034 Uroczyska Puszczy Solskiej	lubelskie
Lasówka	1	CON	PLH020061 Dzika Orlica	dolnośląskie
Użytek ekologiczny Przygielka	1	CON	-	śląskie
Użytek ekologiczny Jeziorowe Bagno	1	CON	-	śląskie
Użytek ekologiczny Zapadź	1	CON	-	śląskie
Bagienko - Zelwagi	1	CON	PLH280048 Ostoja Piska	warmińsko-mazurskie

Pozostałe stanowiska położone są na gruntach Skarbu Państwa.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie alpejskim

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie alpejskim

II.A. PODSUMOWANIE WYNIKÓW NA POZIOMIE STANOWISKA

Tab. 2 Oceny: stanu ochrony, jego parametrów i wskaźników łącznie na stanowiskach w regionie biogeograficznym alpejskim w różnych okresach badawczych dla typu siedliska przyrodniczego Torfowiska przejściowe i trzęsawiska 7140, monitoring skończony

Nazwa parametru	Nazwa wskaźnika	Lata	Suma monitorowanych stanowisk				Razem
			FV	U1	U2	XX	
Powierzchnia siedliska		2009-2011	12	10	1		23
		2016-2017	13	8	1		22
	<u>Gatunki charakterystyczne¹</u>	2009-2011	19	4			23
		2016-2017	17	5			22
	<u>Rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych</u>	2009-2011	16	2	5		23
		2016-2017	14	2	6		22
	<u>Melioracje odwadniające</u>	2009-2011	20	2	1		23
		2016-2017	20	1	1		22
	<u>Obce gatunki inwazyjne</u>	2009-2011	23				23
		2016-2017	22				22
	<u>Obecność krzewów i drzew</u>	2009-2011	10	9	4		23
		2016-2017	13	5	4		22
	<u>Pozyskanie torfu</u>	2009-2011	23				23
		2016-2017	22				22
	<u>Gatunki dominujące</u>	2009-2011	15	7	1		23
		2016-2017	14	6	2		22
	<u>Procent powierzchni zajęty przez siedlisko na transekcie</u>	2009-2011	19	4			23
		2016-2017	19	3			22
	<u>Stopień uwodnienia</u>	2009-2011	23				23
		2016-2017	21	1			22
	<u>Pokrycie i struktura gatunkowa mchów²</u>	2009-2011	19	3	1		23
		2016-2017	17	5			22
Specyficzna struktura i funkcje		2009-2011	9	10	4		23
		2016-2017	7	9	6		22
Perspektywy ochrony		2009-2011	12	9	2		23
		2016-2017	8	11	3		22
Ocena ogólna		2009-2011	7	12	4		23
		2016-2017	5	10	7		22

¹podkreślenie oznacza wskaźnik kardynalny (X – nazwa wskaźnika)

² Pokrycie i struktura gatunkowa mchów – została zmieniona waloryzacja

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie alpejskim

Tab. 2A1 Podsumowanie zmian ocen stanu ochrony i parametrów łącznie na tych stanowiskach, na których powtarzano badania w regionie biogeograficznym alpejskim w różnych okresach badawczych dla typu siedliska przyrodniczego Torfowiska przejściowe i trzęsawiska 7140, monitoring skończony

Nazwa parametru	Liczba stanowisk ze zmianą								Suma stanowisk
	poprawa			pogorszenie			inne zmiany (dotyczy tylko badań)	brak zmian	
	o 1 stopień	o 2 stopnie	RAZEM	o 1 stopień	o 2 stopnie	RAZEM			
Powierzchnia siedliska	2		2					20	22
Specyficzna struktura i funkcje	4		4	7		7		11	22
Perspektywy ochrony	1		1	5		5		16	22
Ocena ogólna	3		3	7		7		12	22

Największe zmiany dotyczyły ocen parametru Struktura i funkcje. Następowaly zmiany zarówno pozytywne (5) jak i negatywne (7). Pogorszenie ocen stwierdzono też w przypadku parametru Perspektywy ochrony (5), ich poprawa miała miejsce tylko w 1 przypadku. Najbardziej stabilny był parametr Powierzchnia siedliska, gdzie w 2 przypadkach stwierdzono poprawę oceny. Ogólnie, zmiany ocen dotyczą 10 spośród 22 badanych stanowisk, a więc ponad 45%.

Zmiany oceny ogólnej są konsekwencją zmian ocen parametrów.

Zmiany pozytywne:

Polany Białý Potok : Parametr Powierzchnia siedliska z U1 na FV - zarastanie jest tak wolne, że nie powoduje zaniku roślinności torfowiskowej.

Parametr Struktura i funkcja: zmiana z U1 na FV: Gatunki dominujące z U1 na FV (Brak gatunków wkraczających z innych (nie torfowiskowych) siedlisk, jakie wykazano poprzednio); Obecność drzew i krzewów z U1 na FV. Ocena zgodna z waloryzacją. Poprzednio ocena ekspercka, przed opublikowaniem metodyki.) - stan nie zmienił się, poprawa ocen wynika z różnic w sposobie oceniania (zmiana pozorna).

Niżne Bory: parametr "Specyficzna struktura i funkcje" - ocena wyższa w stosunku do poprzedniego okresu monitoringu (z U2 na U1); wszystkie wskaźniki kardynalne aktualnie ocenione na FV lub U1;

Źródlika Jasiołki: "Perspektywy ochrony" ocena wyższa niż w poprzednim okresie, ponieważ zaobserwowane, regularne koszenie wydaje się być skutecznym zabezpieczeniem siedliska przed ekspansją trzęślicy modrej i krzewów.

Lipnica Mała: wyższa ocena wskaźnika "Melioracje odwadniające" ponieważ ślady po starych rowach już się niemal zatarły,

- wyższa ocena wskaźnika "Obecność krzewów i drzew" może wynikać z różnic w oszacowaniu wartości wskaźnika, ale różnica i tak wynosi 5 -10%

- wyższa ocena parametru "Specyficzna struktura i funkcje", z U2 na U1, ponieważ poprawiły się wartości wskaźników: "Melioracje odwadniające", "Obecność krzewów i drzew",

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie alpejskim

Zmiany negatywne:

Chyżne Nowa Droga: obniżenie oceny wskaźnika "Rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych" ze względu na obecność trzcinika owłosionego *Calamagrostis villosa*, który lokalnie, w peryferyjnych częściach siedliska tworzy dosyć zwarte płaty (poprzednio gatunek nie wykazywany),

"Specyficzna struktura i funkcje" obniżona ze względu na oceny U1 dwóch wskaźników kardynalnych: Pokrycie i struktura gatunkowa mchów (duży udział płonnika) oraz Rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych - miejscami płaty wcześniej nie notowanego trzcinika owłosionego *Calamagrostis villosa*,

"Perspektywy ochrony": w wypadku rozprzestrzeniania się trzcinika owłosionego *Calamagrostis villosa* może nastąpić zmniejszenie i tak niewielkiej powierzchni siedliska.

Kamień nad Jaśliskami: Specyficzna struktura i funkcje" niższa niż w poprzednim cyklu obserwacji, wzrost pokrycia przez trzęślicę z 15% do śr. 20%, a miejscami do 70% .

"Perspektywy ochrony" niższa niż w poprzednim okresie, ponieważ bez zastąpienia ochrony ścisłej przez czynną i bez wprowadzenia zabiegów koszenia i usuwania krzewów szanse zachowania siedliska w stanie niepogorszonym są złe,

Hala Cebulowa: Ocena parametru „Specyficzna struktura i funkcja” jest niższa niż w 2011 roku mimo że ocena wskaźnika „Gatunki ekspansywne roślin zielnych” jest taka sama jak w 2011 roku, wynika to z dostosowania oceny do aktualnej metodyki (zmiana pozorna). Obniżenie oceny z U1 na U2 parametru „Perspektywy ochrony” wynika z działalności ludzkiej - mechaniczne uszkodzanie i niszczenie torfowisk.

Hala Krawcula: nieznaczny spadek pokrycia torfowców, pozostałe wskaźniki bez zmian – poprzednio ocena ekspercka, aktualnie zgodna z metodyką (zmiana pozorna)

Lipowska: Perspektywy ochrony - wynika z działalności ludzkiej - mechaniczne uszkodzenia powierzchni torfowiska przez ruch pojazdów mechanicznych.

Zmiana oceny wskaźnika Obecność drzew i krzewów z U1 na FV wynika z zastosowania waloryzacji ustalonej w 2012 roku. Realnie stan się nie zmienił, pokrycie przez drzewa ok. 2-3% powierzchni (zmiana pozorna)

Rysianka - Jednak z uwagi na ocenę złą (U2) wskaźnika kardynalnego „Gatunki ekspansywne roślin zielnych” i obserwowany wzrost pokrycia, w szczególności śmiałka darniowego *Deschampsia caespitosa*, obniżona została ocena parametru „Specyficzna struktura i funkcja” z U1 na U2. (zmiana pozorna).

Tab. 2A2 Podsumowanie zmian ocen wskaźników łącznie na tych stanowiskach, na których powtarzano badania w regionie biogeograficznym alpejskim w różnych okresach badawczych dla typu siedliska przyrodniczego Torfowiska przejściowe i trzęsawiska 7140, monitoring skończony

Nazwa wskaźnika	Liczba stanowisk ze zmianą								Suma stanowisk
	poprawa			pogorszenie			inne zmiany (dotyczy tylko badań)	brak zmian	
	o 1 stopień	o 2 stopnie	RAZEM	o 1 stopień	o 2 stopnie	RAZEM			
Gatunki charakterystyczne				1		1		21	22
Rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych				2		2		20	22
Melioracje odwadniające	1		1					21	22
Obce gatunki inwazyjne								22	22
Obecność krzewów i drzew	5		5	2		2		15	22

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie alpejskim

Nazwa wskaźnika	Liczba stanowisk ze zmianą							Suma stanowisk	
	poprawa			pogorszenie			inne zmiany (dotyczy tylko badań)		
	o 1 stopień	o 2 stopnie	RAZEM	o 1 stopień	o 2 stopnie	RAZEM			
Pozyskanie torfu								22	22
Gatunki dominujące	1		1		1	1		20	22
Procent powierzchni zajęty przez siedlisko na transekcje	1		1					21	22
Stopień uwodnienia				1		1		21	22
Pokrycie i struktura gatunkowa mchów	1		1	1		1		20	22
Podsumowanie	7		7	5	1	5		22	22

Polana Pańszczykowska Niżnia – jedyne stanowisko, gdzie nastąpiła zmiana oceny o 2 stopnie: z FV na U2. Aktualnie dominuje płonnik pospolity (ok. 70%), poprzednio pokrywał ok. 35% oraz występowały z dużym pokryciem inne gatunki: turzyca pospolita *Carex nigra*, welnianka wąskolistna *Eriophorum angustifolium*, torfowiec *Sphagnum fallax*,

Do dwóch wskaźników, których oceny zmieniały się od ostatniego okresu obserwacji, należą przede wszystkim: Obecność krzewów i drzew (uległy zmianie na 5 stanowiskach) – i była to poprawa oceny. Jest to efekt najczęściej przeprowadzonych działań ochrony czynnej, lub też samoistnego zamarcia krzewów lub drzew.

Także negatywne zmiany następowały odnośnie tego wskaźnika – na 2 stanowiskach. Także na 2 stanowiskach nastąpił wzrost pokrycia przez gatunki ekspansywnych roślin zielnych – trzcinnika i trzęślicy modrej, co skutkowało pogorszeniem oceny wskaźnika na stanowisku. W pozostałych przypadkach, zmiany dotyczyły pojedynczych stanowisk. Jedynymi wskaźnikami, których ocena nie zmieniła się na żadnym ze stanowisk, były: Obce gatunki inwazyjne i Pozyskanie torfu, wszędzie ocenione na FV.

Wskaźniki: Melioracje i Procent powierzchni zajęty przez siedlisko na transekcje na pojedynczych stanowiskach uległy poprawie – brak stanowisk z gorszymi niż poprzednio ocenami. Natomiast w przypadku wskaźników: Stopień uwodnienia, Gatunki charakterystyczne i Rodzime gatunki ekspansywnych roślin odnotowano jedynie pogorszenie oceny.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie alpejskim

II.A. PODSUMOWANIE WYNIKÓW NA POZIOMIE STANOWISK

II.A.1 WSKAŹNIKI STANU OCHRONY, AKTUALNE ODDZIAŁYWANIA I PRZEWIDYWANE ZAGROŻENIA W REGIONIE BIOGEOGRAFICZNYM ALPEJSKIM NA STANOWISKACH

1. Stan i zmiany w czasie poszczególnych wskaźników Struktury i funkcji siedliska na stanowiskach

Stanowiska siedliska 7140 w regionie alpejskim są rozproszone na terenie całego regionu, głównie w obszarach Natura 2000. Zlokalizowane są w różnych pasmach górskich, w województwach: śląskim, małopolskim i podkarpackim. Największe zgrupowania znajdują się w Tatrach, Bieszczadach oraz w Kotlinie Orawsko-Nowotarskiej. W innych częściach regionu (między innymi w Beskidzie Niskim i Beskidzie Żywieckim) to jedynie niewielkie, zwykle silnie rozproszone obiekty. Zebrany materiał nie wyczerpuje zasobów siedliska w regionie alpejskim, jednak można go uznać za wystarczający do określenia stanu zachowania i zróżnicowania siedliska w regionie alpejskim. Brak wyraźnych oznak zróżnicowania geograficznego wyników. Wyjątkiem jest skład gatunkowy wykazywany we wskaźniku Gatunki ekspansywne – w Bieszczadach i Beskidzie Niskim gatunkiem takim jest trzęślica modra, której brak w położonych na zachodzie stanowiskach. Nieco gorsze są oceny stanu zachowania siedliska na terenach wschodnich Karpat – brak tam stanowisk z ocenami FV. W zachodniej części pasma, oceny stanowisk są bardziej zróżnicowane.

Procent powierzchni zajęty przez siedlisko na transekcje – powierzchnia płatów siedliska jest zróżnicowana, jednak zdecydowanie przeważają obiekty małe i bardzo małe. We wszystkich przypadkach powierzchnia siedliska jest silnie zależna od lokalnych warunków topograficznych, hydrologicznych i geologicznych. Ponieważ na najmniejszych obiektach rozmiary i kształty transektów dopasowywano do wielkości torfowisk, potencjalnie powierzchnia siedliska powinna zajmować 100%. Odchylenia od tej liczby obrazują lokalne zaburzenia siedliska – zwykle obszary z obniżonym poziomem wód gruntowych (miejsca te zajmują zarośla wierzbowe, młodniki brzoźowe oraz sosnowe lub zbiorowisko z trzęślicą modrą *Molinia coarulea*). W zdecydowanej większości przypadków (19 stanowisk) powierzchnię siedliska oceniono jako właściwą, tak jak w poprzednim okresie obserwacji, a siedlisko zajmowało tu najczęściej 80-100%. Tylko na 3 stanowiskach (Hala Krawcula, Kalnica, Niżne Bory) wskaźnik ten oceniany był jako niezadowalający (U1) (poprzednio na 4; dodatkowo: Wielka Pańszczycka Młaka). Tu siedlisko zajmowało ok. 50-75% transektu. Ze względu na silną przewagę prawidłowo wykształconego siedliska na transektach, ogólnie wskaźnik ten, podobnie jak w poprzednim okresie obserwacji, należy ocenić jako stan właściwy (FV). Nie zaobserwowano zróżnicowania tego wskaźnika w skali całego regionu.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie alpejskim

Gatunki charakterystyczne – ich udział w dużym stopniu zależy od stanu zachowania siedliska, przede wszystkim od warunków hydrologicznych. W większości przypadków lista gatunków charakterystycznych nie jest długa. Na wielu stanowiskach obserwowano 6-10 (13) gatunków, niekiedy tylko 2-3 takie rośliny, jednak przynajmniej jedna z nich występuje masowo, zwykle zajmując ponad 50% powierzchni torfowiska. Dlatego ważna jest nie tylko liczba gatunków charakterystycznych, ale procent ich pokrycia na transekcie. Do gatunków charakterystycznych stwierdzanych na stanowiskach należą: siedmiopalecznik błotny *Comarum palustre*, fiołek błotny *Viola palustris*, mietlica psia *Agrostis canina*, turzyce czarna i dzióbkowata *Carex nigra*, *Carex rostrata*, welnianeczka delikatna i wąskolistna *Eriophorum gracile*, *Eriophorum angustifolium*, bobrek trójlistkowy *Menyanthes trifoliata*, turzyca *Carex canescens* oraz szereg gatunków mchów. W większości przypadków (17 stanowisk) udział gatunków charakterystycznych oceniono jako prawidłowy (FV). Ocenę niezadowalającą (U1) wystawiono tylko dla 5 stanowisk (Kalnica, Niżne Bory, Polana Pańszczykowska Niżnia, Wołosate Leńkowska, Źródłiska Jasiołki).

Gatunki dominujące – ze względu na strukturę siedliska, w porastających je zbiorowiskach roślinnych powinny dominować gatunki charakterystyczne i tak było na większości (14) stanowisk - ich stan oceniono jako prawidłowy (FV). Stan 6 stanowisk (Kamień nad Jaśliskami, Źródłiska Jasiołki, Lipnica Mała, Niżne Bory, Piekienik, Wołosate Leńkowska) określono jako niezadowalający (U1) – poprzednio 7, a 2 stanowiskach jako zły (U2): Kalnica, Polana Pańszczykowska Niżnia, poprzednio 1 (Kalnica). Polana Pańszczykowska Niżnia to jedyne stanowisko, gdzie nastąpiła zmiana oceny o 2 stopnie: z FV na U2. Aktualnie dominuje płonnik pospolity (ok. 70%), poprzednio pokrywał 35% były też obecne inne gatunki: turzyca pospolita *Carex nigra*, welnianka wąskolistna *Eriophorum angustifolium*, torfowiec *Sphagnum fallax*. Na niską ocenę wskaźnika na stanowiskach wpłynął głównie: na wschodzie - duży udział trzęślicy modrej *Molinia caerulea*, a w jednym przypadku sitów (*Juncus effusus* i *J. conglomeratus*). Zły stan obserwowano na pojedynczych stanowiskach w Beskidzie Niskim, Tatrach, na Orawie i w Bieszczadach.

Pokrycie i struktura gatunkowa mchów – na większości stanowisk (17) było prawidłowe FV, poprzednio tak oceniono wskaźnik na 19 stan stanowiskach. Tylko w pojedynczych przypadkach zaobserwowano brak typowo wykształconego mszaru. Na badanych stanowiskach dominowały torfowce, a udział mchów właściwych był niewielki – wówczas pokrycie i strukturę gatunkową mchów oceniono jako prawidłowe (FV). W 5 przypadkach wystawiono ocenę niezadowalającą (U1): Chyżne Nowa Droga, Hala Krawcula, Kalnica, Piekienik, Polana Pańszczykowska Niżnia; (poprzednio 3 stanowiska). Pokrycie mchów wahało się tu na poziomie ok. 40-50%. Na żadnym ze stanowisk w 2016 roku nie oceniono wskaźnika na U2 – stan zły, poprzednio na 1 stanowisku (Piekienik), gdzie pokrycie mchów osiągało 30%, a dominowały mchy brunatne.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie alpejskim

Obce gatunki inwazyjne – na siedlisku 7140 w regionie alpejskim, podobnie jak w okresie 2010-11, nie odnotowano żadnych gatunków inwazyjnych. Warunki siedliskowe odpowiednie jedynie dla wąskiej grupy gatunków, przystosowanej do skrajnych warunków w zasadzie uniemożliwiają wtargnięcie obcych przybyszów.

Gatunki ekspansywne roślin zielnych – na większej części stanowisk nie zaobserwowano ekspansywnych gatunków zielnych. Na 2 stanowiskach (jak poprzednio): Hala Cebulowa i Chyżne nowa droga, sytuację oceniono jako niezadowalającą U1, a na 6 stanowiskach jako zdecydowanie złą U2: Kalnica, Kamień nad Jaśliskami, Źródłiska Jasiołki, Litmirz, Rysianka, Hala Krawcula. Przyczyną złej oceny w większości przypadków (stanowiska w Ostoi Jaśliskiej i w Bieszczadach) była zaawansowana inwazja trzęślicy modrej *Molinia caerulea*. Gatunek ten przyczynił się do zaniku wielu płatów torfowisk przejściowych we wschodniej części regionu (Beskid Niski i Bieszczady). Sytuację w Beskidzie Żywieckim (Rysianka, Hala Krawcula) określono jako niezadowalającą, przy czym zwracano uwagę głównie na duży udział borówki czarnej *Vaccinium myrtillus*, kłosówki miękkiej *Holcus mollis*, śmiałka darniowego *Deschampsia caespitosa*, situ skupionego *Juncus conglomeratus*. Ekspansja tych gatunków jest związana ze znikomo małymi powierzchniami płatów i z ich położeniem wśród górnoreglowych borów świerkowych.

Obecność krzewów i podrostu drzew – zarastanie torfowisk przejściowych przez drzewa i krzewy jest dużym problemem w niektórych częściach regionu alpejskiego. Zjawisko to nie dotyczy tylko najlepiej uwodnionych stanowisk. Sytuacja nie jest zła, gdyż brak, lub ich sporadyczne występowanie krzewów i podrostów drzew (stan prawidłowy – FV) zaobserwowano na 13 stanowiskach, czyli prawie 60% (poprzednio na 10) – w kilku obiektach przeprowadzono działania ochrony czynnej. Na 5 stanowiskach drzewa i krzewy są nieliczne (stan niezadowalający – U1): Kalnica, Lipnica Mała, Rysianka, Tarnawa Wyżna, Wielka Pańszczycka Młaka; ocene tę otrzymało poprzednio 9 stanowisk. Cztery stanowiska (jak poprzednio) są zagrożone zarośnięciem przez zarośla (stan zły – U2): Bór na Czerwonym, Litmirz, Wołosate Leńkowska, Wołosate Leśniczówka. Najgorsza sytuacja (mimo częstych zabiegów ochrony czynnej) panuje w Bieszczadach (5 stanowisk ocenionych na U1 lub U2). Najczęściej do drzew zarastających torfowiska należą: świerk, sosna, brzoza, osika, jałowiec.

Stopień uwodnienia – na prawie wszystkich badanych stanowiskach (21) stwierdzono właściwy stopień uwodnienia (FV) – poprzednio na wszystkich 23. Na 1 stanowisku - Polana Pańszczykowska Niżnia, stan uwodnienia oceniono na U1 – poprzednio brak takich ocen.

Pozyskanie torfu – na wszystkich badanych stanowiskach (22) wskaźnik ten oceniono jako właściwy (FV) - jak poprzednio, na 23. Specyficzne warunki panują na Torfowiskach Orawsko-Nowotarskich, gdzie duży udział mają potořia w różnych stadiach regeneracji torfowisk przejściowych.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie alpejskim

Melioracje odwadniające – większość monitorowanych stanowisk nie jest odwadniana i oceniono wskaźnik na FV – stan właściwy (20 stanowisk). Tylko 2 mają infrastrukturę melioracyjną wyraźnie pogarszającą warunki wodne (1 oceniony na U1: Kalnica (poprzednio 2: Kalnica i Lipnica Mała), a 1 (Niżne Bory) na U2, jak poprzednio). Tak mały udział stanowisk na terenach efektywnie odwadnianych może świadczyć o bardzo dużej wrażliwości badanego siedliska na ten czynnik – stanowiska odwodnione prawdopodobnie już całkowicie zanikły.

2. Stan i zmiany w czasie poszczególnych aktualnych oddziaływań dla siedliska na stanowiskach

Łącznie, na monitorowanych stanowiskach stwierdzono 29 oddziaływań, na wszystkich stanowiskach aktualnie i na 19 poprzednio. W poprzednim okresie (2009-11) było to 19 typów oddziaływań i 23 aktualnie (w tym kod X – brak oddziaływań i nacisków na 2 stanowiskach: Piekelnik, Toporowy Staw Wyżni). 14 z nich wystąpiło w obu okresach. Konstrukcja listy oddziaływań powoduje, że niejednokrotnie ta sama działalność jest kodowana na różne sposoby.

Najczęściej w 2016 roku identyfikowano negatywne oddziaływania (23), przy czym dominowały te z intensywnością C (12rotnie), znacznie rzadziej z intensywnością B lub A – odpowiednio na 6 i 5 stanowiskach. Zaledwie na 5 odnotowano wpływ pozytywny (działania ochronne: usuwanie podszytu, koszenie, oraz sukcesja – odbudowa siedliska), i na 5 stanowiskach - wpływ neutralny. Do najważniejszych oddziaływań zaliczyć należy sukcesję naturalną, w obu okresach odnotowywaną na największej liczbie stanowisk: 13 aktualnie, poprzednio na 16, przy czym w ok. 80% było to oddziaływanie negatywne. Na większej liczbie stanowisk odnotowano też: ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe – 3 (poprzednio) i 4 aktualnie, lecz w tym przypadku ich 30% (poprzednio) i 75% (aktualnie) było uznanych za negatywne, a pozostałe za neutralne.

Na 4 stanowiskach w 2016 roku wykazano gatunki ekspansywne (negatywny wpływ, intensywność zróżnicowana: A i C).

Na 6 stanowiskach aktualnie, a na 7 poprzednio, stwierdzono oddziaływania związane z leśnictwem. Zostały one zakodowane na 6 sposobów: Leśnictwo (w sąsiedztwie płatów siedliska stwierdzono pnie po ściętych świerkach), zalesianie terenów otwartych, wycinka lasu (pozyskiwanie drewna), usuwanie podszytu, usuwanie martwych i umierających drzew, przerzedzenie warstwy drzew (pozyskiwanie drewna) dotyczą różnych form aktywności człowieka w lesie. Wśród nich, usuwanie podszytu oznacza działania ochronne podejmowane w rezerwach – usuwanie krzewów zarastających torfowisko. Oddziaływania z tej grupy najczęściej oceniane są jako negatywne z intensywnością A lub B, ale także neutralne i pozytywne (działania ochronne). Wśród oddziaływań negatywnych znalazły się także te, prowadzące do osuszenia torfowiska: Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie, Pobór wód z wód powierzchniowych, oznaczające działalność rowów odwadniających. Ich aktualny stan powoduje, że ocena rodzaju oddziaływania jest różna. Jako negatywnie zostało też określone oddziaływanie polegające na poruszaniu się pojazdów po terenie torfowiska,

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie alpejskim

co niszczy warstwę mszystą. Zakodowane zostało jako: Transport i sieci komunikacyjne, Inne formy transportu i komunikacji, nie wymienione powyżej, pojazdy zmotoryzowane dotyczą kilku stanowisk.

Pozostałe oddziaływania na ogół są notowane na 1-2 stanowiskach i w skali regionu nie mają większego znaczenia.

3. Stan i zmiany w czasie w zakresie i intensywności poszczególnych przewidywanych zagrożeń dla siedliska na stanowiskach

Na badanych stanowiskach monitoringowych stwierdzono i zakodowano łącznie 19 zagrożeń; 12 poprzednio i 15 aktualnie. 8 zagrożeń (kodów) wystąpiło w obu okresach obserwacji. Poprzednio zagrożenia odnotowano na 14 z 23 badanych stanowisk, a aktualnie na 18 z 22 stanowisk. Najczęściej odnotowywano zagrożenia, których intensywność oceniono na C (8 poprzednio i 12 aktualnie). W obu okresach, na 5 stanowiskach oceniono intensywność zagrożeń na A. Były to: sukcesja naturalna, ruch pojazdów, gatunki obce (poprzednio – wynik błędnego zakodowania obecności trzęślicy modrej jako gatunku obcego, a nie ekspansywnego) i ekspansywne (aktualnie, poprawnie). Na nieco większej liczbie stanowisk (7 i 6) oceniono intensywność zagrożeń na B: były to sukcesja (4), osuszanie (2), oraz po 1 stanowisku: ścieżki, wyciągi, ruch pojazdów, rowy przydrożne, niewłaściwie realizowane działania ochronne. Zagrożenia związane z działalnością leśną wystąpiły tylko na 3 stanowiskach.

W roku 2016 prowadzono badania na 22 stanowiskach w regionie alpejskim. Na 18 (blisko 82%) stanowiskach stwierdzono zagrożenia. W 9 (ponad 40%) przypadkach nie stwierdzono istotnych zmian w oddziaływaniach, szczególnie dużo (7) stabilnych stanowisk było tak ocenionych pod względem sukcesji. W 9 przypadkach nastąpiła poprawa, a w 14 – pogorszenie, tj. zwiększył się negatywny wpływ, lub stwierdzono zagrożenie po raz pierwszy. Największe zmiany zaszły przy zagrożeniach takich, jak: gatunki obce (4) – nie stwierdzono ich w 2016 roku (ich wykazanie w poprzednim okresie było wynikiem błędnego zakodowania trzęślicy modrej jako gatunku obcego), rowy odprowadzające wodę, ruch pojazdów i nasadzenia – poprawa intensywności każdorazowo na 2 stanowiskach. Pozostałe zagrożenia - wystąpiła poprawa na pojedynczych stanowiskach.

Natomiast pogorszenie nastąpiło na 6 stanowiskach odnośnie sukcesji naturalnej, na 4 – gatunki ekspansywne (zmiana pozorna), mechaniczne koszenie oraz ścieżki i szlaki turystyczne każdorazowo na 2 stanowiskach. Pozostałe zagrożenia - wystąpiło pogorszenie na pojedynczych stanowiskach.

Pozostałe zmiany zachodziły na pojedynczych stanowiskach i nie mają większego znaczenia w skali regionu.

II.A.2. STAN OCHRONY I JEGO PARAMETRY W REGIONIE BIOGEOGRAFICZNYM ALPEJSKIM - NA STANOWISKACH

Stanowiska siedliska 7140 w regionie alpejskim są rozproszone na terenie całego regionu, głównie w obszarach Natura 2000. Zlokalizowane są w różnych pasmach górskich, w województwach: śląskim, małopolskim i podkarpackim. Największe zgrupowania znajdują się w Tatrach, Bieszczadach oraz w Kotlinie Orawsko-Nowotarskiej. W innych częściach regionu (między innymi w Beskidzie Niskim i Beskidzie Żywieckim) to jedynie niewielkie, zwykle silnie rozproszone obiekty.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie alpejskim

Brak wyraźnych oznak zróżnicowania geograficznego wyników. Wyjątkiem jest skład gatunkowy wykazywany we wskaźniku Gatunki ekspansywne – w Bieszczadach i Beskidzie Niskim gatunkiem takim jest trzęślica modra, której brak w położonych na zachodzie stanowiskach. Nieco gorsze są oceny stanu zachowania siedliska na terenach wschodnich Karpat – brak tam stanowisk z ocenami FV. W zachodniej części pasma, oceny stanowisk są bardziej zróżnicowane. Prawie wszystkie stanowiska leżą na terenie obszarów Natura 2000, Tylko 2 z nich: Lipnica Mała i Piekelnik leżą poza ich granicami. Nie ma więc sensu porównywanie stanu ochrony siedliska na (21) i poza terenami (2) Natura 2000.

1. Stan i zmiany w czasie parametru Powierzchnia siedliska na stanowiskach

W regionie alpejskim, wśród torfowisk przejściowych przeważają obiekty małe. Ich powierzchnia waha się od 0,04 do 3 ha. We wszystkich przypadkach powierzchnia siedliska jest silnie zależna od lokalnych warunków topograficznych, hydrologicznych i geologicznych, dlatego nawet bardzo małe obiekty nie muszą być oceniane negatywnie, jeśli tylko ich powierzchnia odpowiada wielkości właściwego im środowiska. Przy ocenie tego parametru, istotna jest nie tylko wielkość zajmowanej powierzchni, co jej dynamika i stosunek do powierzchni potencjalnej. Ogólna sytuacja na badanych stanowiskach regionu alpejskiego jest dość dobra – blisko 60% (13 stanowisk) badanych obiektów cechuje stabilna powierzchnia (wystawiono ocenę FV) – nieznacznie lepszy wynik niż poprzednio, gdy stanowisk tak ocenionych było 12. W pozostałych przypadkach: 8 stanowisk – 36% (poprzednio 10 stanowisk): Chyżne Nowa Droga, Kamień nad Jaśliskami, Lipnica Mała, Litmirz, Niżne Bory, Wołosate Leńkowska, Wołosate Leśniczówka, Źródłiska Jasiołki, powierzchnia ta zmniejsza się na wschodzie regionu głównie w wyniku inwazji trzęślicy modrej *Molinia caerulea* oraz sukcesji w kierunku zarośli i lasów bagiennych, a czasem – torfowisk wysokich (dla stanowisk leżących głównie w dwóch obszarach: Bieszczady i Torfowiska Orawsko-Nowotarskie) wystawiono ocenę U1, a dla jednego stanowiska (Kalnica) w Ostoi Jaśliskiej ocenę U2 (jak poprzednio).

2. Stan i zmiany w czasie parametru Struktura i funkcje siedliska na stanowiskach

Dziewięć stanowisk (w obszarach Natura 2000: Polana Biały Potok, Tatry, pojedyncze stanowiska na Torfowiskach Orawsko-Nowotarskich) oceniono w poprzednim okresie obserwacji jako prawidłowe (FV). Aktualnie (2016), takich stanowisk jest 7 (niespełna 32%). W poprzednim okresie obserwacji dla 10 stanowisk (w 3 obszarach N2000 – Beskid Żywiecki, Bieszczady i Torfowiska Orawsko-Nowotarskie) wystawiono ocenę niezadowalającą (U1). Aktualnie dla 9 stanowisk: Bór na Czerwonym,

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie alpejskim

Chyżne Nowa Droga, Lipnica Mała, Niżne Bory, Piekielnik, Hala Cebulowa, Polana Pańszczykowska Niżnia, Wołosate Leńkowska, Wołosate Leśniczówka. Leżą one na terenie Torfowisk Orawsko-Nowotarskich (4), w Beskidzie Żywieckim (1), w Tatrach (1) i w Bieszczadach (2). Dla czterech stanowisk poprzednio (głównie w Ostoi Jaśliskiej, Bieszczadach) wystawiono ocenę złą (U2), aktualnie dla 6 stanowisk: Hala Krawcula, Kalnica, Kamień nad Jaśliskami, Źródłiska Jasiołki, Litmirz, Rysianka. Leżą one w Beskidzie Żywieckim, Ostoi Jaśliskiej, Bieszczadach.

Największy wpływ na ocenę parametru w obu okresach obserwacji miały wskaźniki: gatunki ekspansywne roślin zielnych oraz obecność krzewów i podrostu drzew i decydowały one o obniżeniu oceny parametru „struktura i funkcja”. Świadczą one o zaawansowaniu procesów sukcesji.

Wskaźniki: pozyskanie torfu i melioracje odwadniające mówią o działalności ludzkiej wpływającej negatywnie na stan siedliska oraz jej natężeniu. Zasadniczo wskaźniki te nie były ocenione jako stan niewłaściwy (U1 i U2).

Wskaźniki, których oceny zmieniały się od ostatniego okresu obserwacji, to przede wszystkim: Obecność krzewów i drzew (uległy zmianie na 5 stanowiskach) – i była to poprawa oceny. Jest to najczęściej efekt przeprowadzonych działań ochrony czynnej, lub też samoistnego zamarcia krzewów lub drzew.

Także negatywne zmiany następowały odnośnie tego wskaźnika – na 2 stanowiskach. Także na 2 stanowiskach nastąpił wzrost pokrycia przez gatunki ekspansywnych roślin zielnych – trzcinika i trzęślicy modrej, co skutkowało pogorszeniem oceny wskaźnika na stanowisku. W pozostałych przypadkach, zmiany ocen wskaźników dotyczyły pojedynczych stanowisk. Jedynymi wskaźnikami, których ocena nie zmieniła się na żadnym ze stanowisk, były: Obce gatunki inwazyjne i Pozyskanie torfu, wszędzie ocenione na FV.

Wskaźniki: Melioracje i Procent powierzchni zajęty przez siedlisko na transekcie na pojedynczych stanowiskach uległy poprawie, a brak stanowisk z gorszymi niż poprzednio ocenami. Natomiast w przypadku wskaźników: Stopień uwodnienia, Gatunki charakterystyczne i Rodzime gatunki ekspansywnych roślin odnotowano jedynie pogorszenie oceny.

3. Stan i zmiany w czasie parametru Perspektywy ochrony na stanowiskach

Część z monitorowanych stanowisk wchodzi w skład Parków Narodowych (Tatrzański i Bieszczadzki PN), lub rezerwatów przyrody (Kamień nad Jaśliskami, Źródłiska Jasiołki, Bór na Czerwonem), co powinno im gwarantować właściwą ochronę. W Tatrzańskim PN dominuje ochrona bierna, a w Bieszczadzkim, podobnie jak w części rezerwatów, wykonywana jest ochrona czynna. Pozostałe stanowiska znajdują się na gruntach gminnych, prywatnych lub lasów państwowych. Możliwość utrzymania tych obiektów w praktyce zależy od właścicieli terenu.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie alpejskim

Stan 8 badanych stanowisk (w 3 obszarach Natura 2000: większość w Tatrach, część na Torfowiskach Orawsko-Nowotarskich, Polana Biały Potok) jest bardzo dobry (poprzednio 12), co gwarantuje ich przetrwanie, pozostałe podlegają inwazji gatunków ekspansywnych (głównie trzęślicy modrej, sitami, śmiałkiem darniowym), lub zarastają krzewami i drzewami. Zjawiska te mogą w stosunkowo krótkim czasie doprowadzić do zaniku siedliska. Niektóre obiekty podlegają naturalnej sukcesji w kierunku torfowisk wysokich. Powodem niekorzystnych zmian są nie tylko naturalne procesy sukcesji, ale głównie zaburzone stosunki wodne spowodowane eksploatacją w poprzednim okresie i odwadnianiem. Pomimo wielu prac zmierzających do rewitalizacji torfowisk przejściowych na terenie BdPN perspektywy ochrony siedliska 7140 nadal nie są w pełni zadowalające. Perspektywy ochrony 11 stanowisk (poprzednio 9) uznano za niezadowalające (U1), a 3 (poprzednio 2) – za złe (U2). W związku z tym perspektywy ochrony siedliska 7140 w regionie alpejskim należy uznać za niezadowalające (U1).

4. Stan ochrony siedliska i jego zmiany w czasie na stanowiskach

Biorąc pod uwagę stan zachowania siedliska na badanych stanowiskach i w ostojach Natura 2000 wynika, że jest on zróżnicowany. Na 5 stanowiskach (w dwóch obszarach – Tatry, Polana Biały Potok) jest prawidłowy (FV) – poprzednio na 7 stanowiskach. Na 10 stanowiskach (stanowiska w obszarach N2000: Beskid Żywiecki, Bieszczady, Torfowiska Orawsko-Nowotarskie) – niezadowalający (U1) – poprzednio na 12 stanowiskach. Na 7 stanowiskach (głównie Ostoja Jaślicka) zdecydowanie zły (U2) – poprzednio na 4 stanowiskach. O ocenie ogólnej decyduje najniżej oceniony parametr. W przypadku siedliska 7140 była to najczęściej Struktura i funkcje, aż na 15 stanowiskach (68%) oceniona niżej niż FV. Na 2 stanowiskach (Tarnawa Wyżna i Lipowska) o obniżeniu oceny ogólnej zdecydowały Perspektywy ochrony (mimo oceny FV Struktury i funkcji), a nigdy Powierzchnia siedliska. Generalnie stan siedliska w regionie należy ocenić na stan niezadowalający U1.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie alpejskim

II.B. POZOSTAŁE TABELLE NA POZIOMIE STANOWISKA

Tab. 3 Oceny: stanu ochrony i jego parametrów na poszczególnych stanowiskach w regionie biogeograficznym alpejskim dla siedliska Torfowiska przejściowe i trzęsawiska 7140, monitoring skończony (P1 – Powierzchnia, P2 – Specyficzna struktura i funkcje, P3 – Perspektywy ochrony, P4 – Stan ochrony (ocena ogólna). Kolorami oznaczono zmiany ocen: zielonym ich poprawę, pomarańczowym pogorszenie, a szarym zmianę na XX.

Lp.	Kod obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo kraina geograficzna	Id stanowisk a	Nazwa stanowiska	Lata	P1	P2	P3	P4
1.	PLC120001	Tatry	małopolskie Rów Podtatrzański	2906	Polana Pańszczykowska Niżnia	2009-2011 2016-2017	FV FV	FV U1	FV FV	FV U1
2.	PLC120001	Tatry	małopolskie Tatry Zachodnie	2912	Toporowy Staw Wyżni	2009-2011 2016-2017	FV FV	FV FV	FV FV	FV FV
3.	PLC120001	Tatry	małopolskie Tatry Wysokie	2915	Wielka Pańszczycka Młaka	2009-2011 2016-2017	FV FV	FV FV	FV FV	FV FV
4.	PLC120001	Tatry	małopolskie Tatry Wysokie	2916	Wyżnia Pańszczycka Młaka	2009-2011 2016-2017	FV FV	FV FV	FV FV	FV FV
5.	PLC180001	Bieszczady	podkarpackie Bieszczady Zachodnie	2937	Litmirz	2009-2011 2016-2017	U1 U1	U1 U2	U1 U1	U1 U2
6.	PLC180001	Bieszczady	podkarpackie Bieszczady Zachodnie	2939	Tarnawa Wyżna	2009-2011 2016-2017	U1 FV	U1 FV	U1 U1	U1 U1
7.	PLC180001	Bieszczady	podkarpackie Bieszczady Zachodnie	2948	Wołosate Leńkowska	2009-2011 2016-2017	U1 U1	U1 U1	U1 U1	U1 U1
8.	PLC180001	Bieszczady	podkarpackie Bieszczady Zachodnie	2953	Wołosate Leśniczówka	2009-2011 2016-2017	U1 U1	U1 U1	U1 U1	U1 U1
9.	PLC180001	Bieszczady	podkarpackie Bieszczady Zachodnie	3410	Kalnica	2009-2011 2016-2017	U2 U2	U2 U2	U2 U2	U2 U2

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie alpejskim

Lp.	Kod obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo kraina geograficzna	Id stanowiska	Nazwa stanowiska	Lata	P1	P2	P3	P4
10.	PLH120016	Torfowiska Orawsko-Nowotarskie	małopolskie Kotlina Orawsko-Nowotarska	2960	Bór na Czerwonem	2009-2011 2016-2017	FV FV	U1 U1	FV FV	U1 U1
11.	PLH120016	Torfowiska Orawsko-Nowotarskie	małopolskie Kotlina Orawsko-Nowotarska	2962	Niżne Bory	2009-2011 2016-2017	U1 U1	U2 U1	U1 U1	U2 U1
12.	PLH120016	Torfowiska Orawsko-Nowotarskie	małopolskie Kotlina Orawsko-Nowotarska	3413	Chyżne Nowa Droga	2009-2011 2016-2017	U1 U1	FV U1	FV U1	U1 U1
13.	PLH120016	Torfowiska Orawsko-Nowotarskie	małopolskie Kotlina Orawsko-Nowotarska	3415	Chyżne Borcok	2009-2011 2016-2017	FV FV	FV FV	FV FV	FV FV
14.	PLH120026	Polana Biały Potok	małopolskie Rów Podtatrzański	2967	Polana Biały Potok góra	2009-2011	FV	FV	FV	FV
15.	PLH120026	Polana Biały Potok	małopolskie Rów Podtatrzański	2999	Polana Biały Potok środek	2009-2011 2016-2017	U1 FV	U1 FV	FV FV	U1 FV
16.	PLH180014	Ostoja Jaśliska	podkarpackie Beskid Niski	3406	Źródłiska Jasiołki	2009-2011 2016-2017	U1 U1	U2 U2	U2 U1	U2 U2
17.	PLH180014	Ostoja Jaśliska	podkarpackie Beskid Niski	3408	Kamień nad Jaśliskami	2009-2011 2016-2017	U1 U1	U1 U2	U1 U2	U1 U2
18.	PLH240006	Beskid Żywiecki	śląskie Beskid Żywiecki	3731	Hala Cebulowa	2009-2011 2016-2017	FV FV	FV U1	U1 U2	U1 U2
19.	PLH240006	Beskid Żywiecki	śląskie Beskid Żywiecki	3738	Hala Krawcula	2009-2011 2016-2017	FV FV	U1 U2	FV U1	U1 U2
20.	PLH240006	Beskid Żywiecki	śląskie Beskid Żywiecki	3846	Lipowska	2009-2011 2016-2017	FV FV	FV FV	FV U1	FV U1

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie alpejskim

Lp.	Kod obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo kraina geograficzna	Id stanowisk a	Nazwa stanowiska	Lata	P1	P2	P3	P4
21.	PLH240006	Beskid Żywiecki	śląskie Beskid Żywiecki	3867	Rysianka	2009-2011 2016-2017	FV FV	U1 U2	U1 U1	U1 U2
22.			małopolskie Kotlina Orawsko-Nowotarska	3336	Piekielnik	2009-2011 2016-2017	FV FV	U1 U1	FV FV	U1 U1
23.			małopolskie Beskid Żywiecki	3411	Lipnica Mała	2009-2011 2016-2017	U1 U1	U2 U1	U1 U1	U2 U1
Liczba stanowisk z oceną					FV	2009-2011 2016-2017	12 13	9 7	12 8	7 5
					U1	2009-2011 2016-2017	10 8	10 9	9 11	12 10
					U2	2009-2011 2016-2017	1 1	4 6	2 3	4 7
						2009-2011 2016-2017	23 22	23 22	23 22	23 22
Razem						2009-2011 2016-2017	23 22	23 22	23 22	23 22

Spośród badanych w okresie 2016-2017 22 stanowisk, negatywne zmiany ocen odnotowano na ok. 36% z nich. Pozytywna zmiana nastąpiła na tylko 5 (23%) stanowiskach, w odniesieniu do pojedynczych parametrów. W pojedynczych przypadkach były to zmiany faktyczne, wynikające z prowadzonych działań ochrony czynnej, jak np.: Źródłiska Jasiołki, gdzie wykoszono roślinność na torfowisku, usuwając nalot drzew i krzewy; lub, jak np. Lipnica Mała, zachodzące procesy wypłykania rowów doprowadziły do poprawy warunków wodnych. Na innych stanowiskach (Polana Biały Potok), stan faktyczny nie zmienił się, poprawa ocen wynika z różnic w sposobie oceniania.

Na pojedynczych stanowiskach odnotowano wzrost pokrycia przez gatunki ekspansywne (Kamień nad Jaśliskami, Chyżne Nowa Droga).

Stosunkowo często zaobserwowane zmiany to zmiany pozorne, zarówno w pozytywnym jak i negatywnym sensie: Hala Krawcula, Hala Cebulowa, Polana Biały Potok, Rysianka, Lipowska.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie alpejskim

Tab. 4 Aktualne oddziaływania łącznie - dane ogólne - na stanowiskach w regionie biogeograficznym alpejskim w różnych okresach badawczych dla siedliska przyrodniczego Torfowiska przejściowe i trzęsawiska 7140, monitoring skończony

Kod	Aktualne oddziaływanie	Uszczegółowienie	Lata	Liczba stanowisk	Liczba stanowisk z danym wpływem i intensywnością oddziaływania															
					Wpływ pozytywny +				Wpływ neutralny 0				Wpływ negatywny -				Wpływ nieokreślony X			
					A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X
A01	Uprawa	Działki rolne w sąsiedztwie	2009-2011 2016-2017	1 1										1 1						
A03	koszenie / ścinanie trawy	Użytkowanie kośne	2009-2011	1				1												
A03.02	nieintensywne koszenie	Wykaszanie okrajków	2016-2017	1		1														
A04	wypas	Wypas owiec	2009-2011 2016-2017	3 2						3 2										
A04.02	wypas nieintensywny	Wypas owiec	2016-2017	1															1	
A04.03	zarzucenie pasterstwa, brak wypasu	Brak zgryzania nalotu	2009-2011 2016-2017	1 1				1 1												
B	leśnictwo	Usuwanie drzew pojedynczych	2009-2011	1						1										
B01	zalesianie terenów otwartych	nasadzenia	2009-2011 2016-2017	3 1						1 1		1 1								
B02.02	wycinka lasu	Usuwanie drzew pojedynczych	2009-2011 2016-2017	1 1		1										1				
B02.03	usuwanie podszytu	Działania ochronne	2009-2011 2016-2017	2 2		1 1	1 1													
B02.04	usuwanie martwych i umierających drzew	Usuwanie pojedynczych drzew	2016-2017	1										1						
B02.06	przerzedzenie warstwy drzew	Działania ochronne	2016-2017	1												1				
D	Transport i sieci komunikacyjne	Drogi	2009-2011 2016-2017	2 1												2 1				
D01.01	ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe	Szlaki, ścieżki	2009-2011 2016-2017	3 4						2 1			1 1		1 1					
D06	Inne formy transportu i komunikacji	Ciągniki rolnicze	2009-2011	1												1				
F06	Inne formy polowania, łowienia ryb i kolekcjonowania, nie wymienione powyżej	Nęciska	2009-2011 2016-2017	1 1											1					
G01.03	pojazdy zmotoryzowane	Quady, motory	2009-2011	1									1							

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie alpejskim

Kod	Aktualne oddziaływanie	Uszczegółowienie	Lata	Liczba stanowisk	Liczba stanowisk z danym wpływem i intensywnością oddziaływania															
					Wpływ pozytywny +				Wpływ neutralny 0				Wpływ negatywny -				Wpływ nieokreślony X			
					A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X
			2016-2017	2	2															
G02	Infrastruktura sportowa i rekreacyjna	Wyciągi narciarskie	2009-2011	1	1															
			2016-2017	1	1															
G05.07	niewłaściwie realizowane działania ochronne lub ich brak	Brak działań ochronnych, użycie ciągnika	2016-2017	2	1 1															
I01	nierodzące gatunki zaborcze	Gatunki obce inwazyjne	2009-2011	4	2 1 1															
I02	problematiczne gatunki rodzime	Gatunki ekspansywne	2016-2017	4	2 2															
J02.01	Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie	Osuszanie, przyspieszanie spływu wód	2009-2011	2	1 1															
			2016-2017	2	1 1															
J02.06	Pobór wód z wód powierzchniowych	Osuszanie, przyspieszanie spływu wód	2009-2011	3	1 2															
			2016-2017	3	1 2															
J02.08	Podwyższenie zwierciadła wody / sztuczne zasilanie wód podziemnych	zalewanie	2009-2011	1	1															
K02	Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	Sukcesja	2009-2011	16	2 1 4 1 4 4															
			2016-2017	13	1 1 4 6															
K02.01	zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	Sukcesja	2016-2017	2	2															
K04	międzygatunkowe interakcje wśród roślin	Konkurencja	2016-2017	1	1															
X	Brak zagrożeń i nacisków		2016-2017	2																
Razem			2009-2011	19	3 5 1 8 5 7 8															
			2016-2017	22	2 3 5 5 6 12 1 2															

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie alpejskim

Tab. 4A Zmiany aktualnych oddziaływań łącznie na stanowiskach, na których powtarzano badania w regionie biogeograficznym alpejskim pomiędzy różnymi okresami badawczymi dla siedliska przyrodniczego Torfowiska przejściowe i trzęsawiska 7140, monitoring skończony

Kod	Aktualne oddziaływanie	Uszczegółowienie	Liczba stanowisk z oddziaływaniem w latach 2016-2017	Liczba stanowisk, na których nie nastąpiły zmiany	Liczba stanowisk, na których nastąpiła poprawa, w tym w intensywności	Liczba stanowisk, na których nastąpiło pogorszenie, w tym w intensywności
A01	Uprawa	Działki rolne	1	1		
A03	koszenie / ścinanie trawy	Użytkowanie kośne				1
A03.02	nieintensywne koszenie	Wykaszenie okrajków	1		1	
A04	wypas	Wypas owiec	2	3		
A04.02	wypas nieintensywny	Wypas owiec	1	1		
A04.03	zarczenie pasterstwa, brak wypasu	Brak zgryzania	1	1		
B	leśnictwo	Wycinka drzew		1		
B01	zalesianie terenów otwartych	nasadzenia	1	1	2	
B02.02	wycinka lasu	Wycinka drzew pojedynczych	1			1
B02.03	usuwanie podszytu	Działania ochronne	2	2		
B02.04	usuwanie martwych i umierających drzew	Usuwanie drzew	1			1
B02.06	przerzedzenie warstwy drzew	Działania ochronne	1			1
D	Transport i sieci komunikacyjne	drogi	1	1	1	
D01.01	ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe	Szlaki, ścieżki	4	2		2
D06	Inne formy transportu i komunikacji	Ciągniki rolnicze			1	
F06	Inne formy polowania, łowienia ryb i kolekcjonowania, nie wymienione powyżej	nęciska	1		1	
G01.03	pojazdy zmotoryzowane	Motory, quady	2	1		1
G02	Infrastruktura sportowa i rekreacyjna	wyciągi	1	1		
G05.07	niewłaściwie realizowane działania ochronne lub ich brak	Brak, użycie ciągnika	2			2
I01	nierodzące gatunki zaborcze	Gatunki obce, inwazyjne			4	
I02	problematyczne gatunki rodzime	Gatunki ekspansywne	4			4
J02.01	Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie	Osuszanie, przyspieszanie spływu wód	2	2		
J02.06	Pobór wód z wód powierzchniowych	Osuszanie, przyspieszanie spływu wód	3	1	2	
J02.08	Podwyższenie zwierciadła wody / sztuczne zasilanie wód podziemnych	Zalewanie				1

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie alpejskim

Kod	Aktualne oddziaływanie	Uszczegółowienie	Liczba stanowisk z oddziaływaniem w latach 2016-2017	Liczba stanowisk, na których nie nastąpiły zmiany	Liczba stanowisk, na których nastąpiła poprawa, w tym w intensywności	Liczba stanowisk, na których nastąpiło pogorszenie, w tym w intensywności
K02	Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	Sukcesja	13	10	1	4
K02.01	zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	Sukcesja	2			2
K04	międzygatunkowe interakcje wśród roślin	Konkurencja	1			1
X	Brak zagrożeń i nacisków		2	2		
Razem			22	17	9	15

W roku 2016 prowadzono badania na 22 stanowiskach. W 16 przypadkach nie stwierdzono istotnych zmian w oddziaływaniach. W 9 przypadkach nastąpiła poprawa, a w 15 – pogorszenie, tj. zwiększył się negatywny wpływ, lub stwierdzono oddziaływanie po raz pierwszy. Największe zmiany zaszły przy oddziaływaniach takich, jak: sukcesja W 7 przypadkach nastąpiła poprawa, a tylko w 1 pogorszenie stanu. Także zmiany na 4 stanowiskach odnośnie gatunków obcych (poprawa) i ekspansywnych (pogorszenie). Pozostałe zmiany zachodziły na pojedynczych stanowiskach i nie mają większego znaczenia w skali regionu.

UWAGI:

Brak zmian w ocenach stwierdzano w przypadkach:

- równych wartości wpływu i intensywności oddziaływania, poprzednio i teraz,
- wpływu neutralnego, poprzednio i teraz,
- wpływu neutralnego, poprzednio lub teraz, jeżeli oddziaływanie stwierdzono tylko w jednym cyklu badań.

Poprawę stwierdzano w przypadkach:

- poprawy wpływu,
- poprawy w intensywności, w przypadku równych wpływów (przy wpływie pozytywnym wzrost intensywności, a przy wpływie negatywnym jej spadek),
- wpływu negatywnego w poprzednich badaniach, jeżeli obecnie nie stwierdzono oddziaływania,
- wpływu pozytywnego w obecnych badaniach, jeżeli poprzednio nie stwierdzono oddziaływania.

Pogorszenie stwierdzano w przypadkach:

- pogorszenia wpływu,
- pogorszenia w intensywności, w przypadku równych wpływów (przy wpływie pozytywnym spadek intensywności, a przy wpływie negatywnym jej wzrost),
- wpływu negatywnego w obecnych badaniach, jeżeli poprzednio nie stwierdzono oddziaływania.
- wpływu pozytywnego w poprzednich badaniach, jeżeli obecnie nie stwierdzono oddziaływania.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie alpejskim

Tab. 5 Przewidywane zagrożenia - dane ogólne - łącznie na stanowiskach w regionie biogeograficznym alpejskim w różnych okresach badawczych dla siedliska przyrodniczego Torfowiska przejściowe i trzęsawiska 7140, monitoring skończony

Kod	Zagrożenie	Uszczegółowienie	Lata	Liczba stanowisk	Liczba stanowisk z intensywnością zagrożenia			
					A	B	C	X
A01	Uprawa	Działki rolne w sąsiedztwie	2009-2011 2016-2017	1 1		1 1		
B01	zalesianie terenów otwartych	nasadzenia	2009-2011	2	1	1		
B02.02	wycinka lasu	Usuwanie pojedynczych drzew	2016-2017	1			1	
B02.04	usuwanie martwych i umierających drzew	Usuwanie pojedynczych drzew	2016-2017	1		1		
B02.06	przerzedzenie warstwy drzew	Usuwanie pojedynczych drzew	2016-2017	1			1	
D	Transport i sieci komunikacyjne	Drogi	2009-2011 2016-2017	2 1			2 1	
D01.0 1	ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe	Ścieżki i szlaki	2009-2011 2016-2017	1 3		1 1		1
D06	Inne formy transportu i komunikacji	Ciągniki rolnicze	2009-2011	1			1	
F06	Inne formy polowania, łowienia ryb i kolekcjonowania, nie wymienione powyżej	nęciska	2009-2011	1			1	
G01.0 3	pojazdy zmotoryzowane	Motory, quady	2009-2011 2016-2017	1 2	1 2			
G02	Infrastruktura sportowa i rekreacyjna	wyciągi	2009-2011 2016-2017	1 1		1 1		
G05.0 7	niewłaściwie realizowane działania ochronne lub ich brak	Brak, użycie ciągnika	2016-2017	2		1	1	
I01	nierodzące gatunki zaborcze	Gatunki obce inwazyjne	2009-2011	4	2	1	1	
I02	problematiczne gatunki rodzime	Gatunki ekspansywne	2016-2017	4	2		2	
J02.01	Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie	Osuszanie, przyspieszanie spływu wód	2009-2011 2016-2017	1 1			1 1	
J02.06	Pobór wód z wód powierzchniowych	Osuszanie, przyspieszanie spływu wód	2009-2011 2016-2017	2 2		2	2	
K02	Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	Sukcesja	2009-2011 2016-2017	9 11	1 1	4 4	4 6	
K02.01	zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	Sukcesja	2016-2017	2			2	
K04	międzygatunkowe interakcje wśród roślin	Konkurencja	2016-2017	1			1	
Razem			2009-2011 2016-2017	14 18	5 5	7 6	8 12	

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie alpejskim

Tab. 5A Zmiany przewidywanych zagrożeń łącznie na tych samych stanowiskach w regionie biogeograficznym alpejskim pomiędzy różnymi okresami badawczymi dla siedliska przyrodniczego Torfowiska przejściowe i trzęsawiska 7140, monitoring skończony

Kod	Przewidywane zagrożenie	Uszczegółowienie	Liczba stanowisk razem	Liczba stanowisk, na których nie nastąpiły zmiany	Liczba stanowisk, na których nastąpiła poprawa w intensywności	Liczba stanowisk, na których nastąpiło pogorszenie w intensywności
A01	Uprawa	Działki rolne	1	1		
B01	zalesianie terenów otwartych	nasadzenia	2		2	
B02.02	wycinka lasu	Usuwanie pojedynczych drzew	1			1
B02.04	usuwanie martwych i umierających drzew	Usuwanie pojedynczych drzew	1			1
B02.06	przerzedzenie warstwy drzew	Usuwanie pojedynczych drzew	1			1
D	Transport i sieci komunikacyjne	Drogi	2	1	1	
D01.01	ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe	Ścieżki, szlaki	3	1		2
D06	Inne formy transportu i komunikacji	Ciągniki rolnicze	1		1	
F06	Inne formy polowania, łowienia ryb i kolekcjonowania, nie wymienione powyżej	Nęciska	1		1	
G01.03	pojazdy zmotoryzowane	Motory, quady	2	1		1
G02	Infrastruktura sportowa i rekreacyjna	Wyciągi	1	1		
G05.07	niewłaściwie realizowane działania ochronne lub ich brak	Brak, użycie ciągnika	2			2
I01	nierodzące gatunki zaborcze	Gatunki obce, inwazyjne	4		4	
I02	problematiczne gatunki rodzime	Gatunki ekspansywne	4			4
J02.01	Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie	Osuszenie, przyspieszenie spływu wód	1	1		

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie alpejskim

Kod	Przewidywane zagrożenie	Uszczegółowienie	Liczba stanowisk razem	Liczba stanowisk, na których nie nastąpiły zmiany	Liczba stanowisk, na których nastąpiła poprawa w intensywności	Liczba stanowisk, na których nastąpiło pogorszenie w intensywności
J02.06	Pobór wód z wód powierzchniowych	Osuszenie, przyspieszenie spływu wód	2		2	
K02	Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	Sukcesja	11	7	1	3
K02.01	zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	Sukcesja	2			2
K04	międzygatunkowe interakcje wśród roślin	Konkurencja	1			1
Razem			19	9	9	14

W roku 2016 prowadzono badania na 22 stanowiskach. Na 18 stanowiskach stwierdzono zagrożenia. W 9 przypadkach nie stwierdzono istotnych zmian w oddziaływaniach, szczególnie dużo (7) stabilnych stanowisk było tak ocenionych pod względem sukcesji. W 9 przypadkach nastąpiła poprawa, a w 14 – pogorszenie, tj. zwiększył się negatywny wpływ, lub stwierdzono zagrożenie po raz pierwszy. Największe zmiany zaszyły przy zagrożeniach takich, jak: gatunki obce (4) – nie stwierdzono ich w 2016 roku, było to wynikiem błędnego zakodowania obecności trzęślicy modrej jako gatunku obcego, a nie ekspansywnego, rowy odprowadzające wodę, ruch pojazdów i nasadzenia – poprawa intensywności każdorazowo na 2 stanowiskach. Pozostałe zagrożenia - wystąpiła poprawa na pojedynczych stanowiskach. Natomiast pogorszenie nastąpiło na 6 stanowiskach odnośnie sukcesji naturalnej, na 4 – gatunki ekspansywne, mechaniczne koszenie oraz ścieżki i szlaki turystyczne każdorazowo na 2 stanowiskach. Pozostałe zagrożenia - wystąpiło pogorszenie na pojedynczych stanowiskach. Pozostałe zmiany zachodziły na pojedynczych stanowiskach i nie mają większego znaczenia w skali regionu.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie alpejskim

III.A. PODSUMOWANIE WYNIKÓW NA POZIOMIE OBSZARÓW NATURA 2000

Tab. 6 Oceny: stanu ochrony, jego parametrów i wskaźników łącznie na obszarach Natura 2000 w regionie biogeograficznym alpejskim w różnych okresach badawczych dla siedliska przyrodniczego Torfowiska przejściowe i trzęsawiska 7140, monitoring skończony

Nazwa parametru	Nazwa wskaźnika	Lata	Liczba obszarów Natura 2000 z oceną				Liczba obszarów Natura 2000
			FV	U1	U2	XX	
Powierzchnia siedliska		2009-2011	3	2	1		6
		2016-2017	3	2	1		6
	<u>Gatunki charakterystyczne¹</u>	2009-2011	5	1			6
		2016-2017	5	1			6
	<u>Rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych</u>	2009-2011	3	2	1		6
		2016-2017	3	2	1		6
	Melioracje odwadniające	2009-2011	5	1			6
		2016-2017	5	1			6
	<u>Obce gatunki inwazyjne</u>	2009-2011	6				6
		2016-2017	6				6
	Obecność krzewów i drzew	2009-2011	1	4	1		6
		2016-2017	1	4	1		6
	Pozyskanie torfu	2009-2011	5	1			6
		2016-2017	5	1			6
	Gatunki dominujące	2009-2011	5	1			6
		2016-2017	5	1			6
	Procent powierzchni zajęty przez siedlisko na transekcje	2009-2011	2				2
		2016-2017	3			1	4
	<u>Stopień uwodnienia</u>	2009-2011	5	1			6
		2016-2017	5	1			6
	<u>Pokrycie i struktura gatunkowa mchów</u>	2009-2011	6				6
		2016-2017	6				6
Specyficzna struktura i funkcje		2009-2011	2	3	1		6
		2016-2017	2	3	1		6
Perspektywy ochrony		2009-2011	2	3	1		6
		2016-2017	2	3	1		6
Ocena ogólna		2009-2011	2	3	1		6
		2016-2017	2	3	1		6

¹ Podkreślono wskaźniki kardynalne

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie alpejskim

Tab. 6A Podsumowanie zmian ocen stanu ochrony i parametrów na obszarach Natura 2000, na których powtarzano badania, w regionie biogeograficznym alpejskim w różnych okresach badawczych dla siedliska przyrodniczego Torfowiska przejściowe i trzęsawiska 7140, monitoring skończony

Nazwa parametru	Liczba obszarów ze zmianą							inne zmiany (dotyczy tylko badań)	brak zmian	Suma obszarów
	poprawa			pogorszenie						
	o 1 stopień	o 2 stopnie	RAZEM	o 1 stopień	o 2 stopnie	RAZEM				
Powierzchnia siedliska									6	6
Specyficzna struktura i funkcje									6	6
Perspektywy ochrony									6	6
Ocena ogólna									6	6

Nie stwierdzono zmian w ocenach parametrów dla obszarów Natura 2000 w regionie alpejskim.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie alpejskim

III.A. PODSUMOWANIE WYNIKÓW NA POZIOMIE OBSZARÓW

III.A.1. WSKAŹNIKI STANU OCHRONY, AKTUALNE ODDZIAŁYWANIA I PRZEWIDYWANE ZAGROŻENIA W REGIONIE BIOGEOGRAFICZNYM ALPEJSKIM NA OBSZARACH NATURA 2000

1. Stan i zmiany w czasie poszczególnych wskaźników Struktury i funkcji siedliska na obszarach Natura 2000

Badane stanowiska siedliska 7140 w regionie alpejskim są rozmieszczone w całym regionie, leżą głównie w 6 obszarach Natura 2000. Największe zgrupowania znajdują się w Tatrach, Bieszczadach oraz w Kotlinie Orawsko-Nowotarskiej. Zebrany materiał nie wyczerpuje zasobów siedliska w regionie alpejskim, jednak można go uznać za wystarczający do określenia stanu zachowania i zróżnicowania siedliska w regionie alpejskim. Brak wyraźnych oznak zróżnicowania geograficznego wyników. Wyjątkiem jest skład gatunkowy wykazywany we wskaźniku Gatunki ekspansywne – w obszarach Bieszczady i Ostoja Jaślicka gatunkiem takim jest trzęślica modra, której brak w położonych na zachodzie obszarach. Nieco też gorsze są oceny stanu zachowania siedliska na terenach wschodnich Karpat (j.w.) – brak tam stanowisk z ocenami FV. W zachodniej części pasma, oceny stanowisk są bardziej zróżnicowane.

Procent powierzchni zajęty przez siedlisko na transekcje – wskaźnik nie jest oceniany w przypadku obszarów Natura 2000.

Gatunki charakterystyczne – ich udział w dużym stopniu zależy od stanu zachowania siedliska, przede wszystkim od warunków hydrologicznych. W większości przypadków lista gatunków charakterystycznych nie jest długa. Na wielu stanowiskach obserwuje obserwowano 6-10 (13) gatunków, niekiedy tylko 2-3 takie rośliny, jednak przynajmniej jedna z nich występuje masowo, zwykle zajmując ponad 50% powierzchni torfowiska. Dlatego na plan pierwszy wysuwa się tu nie liczba gatunków charakterystycznych, ale procent ich pokrycia na transekcje. Do gatunków charakterystycznych stwierdzanych w siedlisku należą: siedmiopalecznik błotny *Comarum palustre*, fiołek błotny *Viola palustris*, mietlica psia *Agrostis canina*, turzyce czarna i dzóbkowata *Carex nigra*, *Carex rostrata*, wełnianeczek delikatny i wąskolistny *Eriophorum gracile*, *Eriophorum angustifolium*, bobrek trójlistkowy *Menyanthes trifoliata*, turzyca *Carex canescens* oraz szereg gatunków mchów. W większości przypadków (5 obszarów) udział gatunków charakterystycznych oceniono jako prawidłowy (FV). Ocenę niezadowalającą (U1) wystawiono tylko dla 1 obszaru (Ostoja Jaślicka).

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie alpejskim

Gatunki dominujące – ze względu na strukturę siedliska, w porastających je zbiorowiskach roślinnych powinny dominować gatunki charakterystyczne i tak było na większości (5) obszarów - ich stan w obu okresach obserwacji oceniono jako prawidłowy (FV). Stan 1 obszaru, tak jak poprzednio, określono jako niezadowalający (U1) - w Ostoi Jaśliskiej. Na niską ocenę wskaźnika na stanowiskach wpłynął głównie duży udział trzęślicej modrej *Molinia caerulea*, a także sitów (*Juncus effusus* i *J. conglomeratus*).

Pokrycie i struktura gatunkowa mchów – na wszystkich obszarach Natura 2000 (6) pokrycie mchów oceniono jako prawidłowe, tak jak poprzednio. Na badanych stanowiskach zwykle dominowały torfowce, a udział mchów właściwych był niewielki. Tylko na pojedynczych stanowiskach w obszarach obserwowano brak typowo wykształconego mszaru. Pokrycie mchów wahało się tu na poziomie ok. 40-50%.

Obce gatunki inwazyjne – na siedlisku 7140 w regionie alpejskim, podobnie jak w okresie 2010-11, nie odnotowano żadnych gatunków inwazyjnych. Warunki siedliskowe odpowiednie jedynie dla wąskiej grupy gatunków, przystosowanej do skrajnych warunków w zasadzie uniemożliwiają wtargnięcie obcych przybyszów.

Gatunki ekspansywne roślin zielnych – na większej części obszarów (3) nie obserwowano ekspansywnych gatunków zielnych w płatach siedliska 7140. Na 2 obszarach (Bieszczady i Beskid Żywiecki), sytuację oceniono jako niezadowalającą U1, a na 1 obszarze (jak poprzednio) jako złą U2 (Ostoja Jaśliska). Przyczyną złej oceny w większości przypadków (stanowiska w obszarach: Ostoja Jaśliska i Bieszczady) była zaawansowana inwazja trzęślicej modrej *Molinia caerulea*. Sytuację w ostoi Beskid Żywiecki (na stanowiskach Rysianka, Hala Krawcula) określono jako niezadowalającą, przy czym problemem był głównie duży udział borówki czarnej *Vaccinium myrtillus*, kłosówki miękkiej *Holcus mollis*, śmiałka darniowego *Deschampsia caespitosa*, situ skupionego *Juncus conglomeratus*. Związane jest to ze znikomymi małymi powierzchniami płatów i z ich położeniem wśród górnoreglowych borów świerkowych.

Obecność krzewów i podrostu drzew – zarastanie torfowisk przejściowych przez drzewa i krzewy jest dużym problemem w regionie alpejskim. Zjawisko to nie dotyczy tylko najlepiej uwodnionych stanowisk. Brak, lub sporadyczne występowanie krzewów i podrostów drzew, oznaczający stan właściwy (FV) odnotowano w skali 1 obszaru Natura 2000: Tatry. Na 4 obszarach, tak jak poprzednio, drzewa i krzewy są nieliczne (stan niezadowalający – U1): Torfowiska Orawsko-Nowotarskie, Polana Biały Potok, Ostoja Jaśliska, Beskid Żywiecki. W jednym obszarze Natura 2000 (jak poprzednio) stanowiska są zagrożone zarośnięciem przez zarośla (stan zły – U2): Bieszczady, gdzie istnieje naturalna, silna tendencja do zarastania torfowisk przejściowych przez krzewy i drzewa (brzoza *Betula pendula*, kruszyna *Frangula alnus*, świerk *Picea abies*,

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie alpejskim

sosna *Pinus sylvestris*, osika *Populus tremula*, wierzba uszata *Salix aurita*, wierzba szara *Salix cinerea*, wierzba pięciopęcikowa *Salix pentandra*, wierzba śląska *Salix silesiaca*).

Stopień uwodnienia – na prawie wszystkich badanych obszarach Natura 2000 (5) stwierdzono właściwy stopień uwodnienia (FV), jak poprzednio. W 1 obszarze - Torfowiska Orawsko-Nowotarskie, stan uwodnienia oceniono na U1 – poprzednio brak takich ocen.

Pozyskanie torfu – na prawie wszystkich badanych obszarach (5) wskaźnik ten oceniono jako właściwy (FV) - jak poprzednio. Na Torfowiskach Orawsko-Nowotarskich ocena ta wynosi U1 – stan niezadowolający, gdyż duży udział mają potorfia w różnych stadiach regeneracji torfowisk przejściowych.

Melioracje odwadniające – większość monitorowanych obszarów Natura 2000 nie jest odwadniana i oceniono wskaźnik na FV – stan właściwy (5 obszarów). Tylko 1 - Torfowiska Orawsko-Nowotarskie ma infrastrukturę melioracyjną wyraźnie pogarszającą warunki wodne. Osuszanie złóż torfu było przygotowaniem do pozyskania torfu, co w chwili obecnej jest realizowane zarówno na skalę przemysłową (Zakład produkcji torfu w okolicach Czarne Dunajca) jak i w znacznie mniejszej skali, w postaci indywidualnego obkopywania kopuł.

2. Stan i zmiany w czasie w zakresie poszczególnych aktualnych oddziaływań dla siedliska na obszarach Natura 2000

Łącznie, w badanych obszarach Natura 2000 stwierdzono 24 oddziaływania: 18 w poprzednim okresie obserwacji i 19 aktualnie. 13 z nich odnotowano w obu okresach. Oddziaływania stwierdzano w obu okresach obserwacji na wszystkich 6 badanych obszarach Natura 2000. W obu okresach przeważały oddziaływania negatywne, przy czym najwięcej z nich miało intensywność określoną jako C (poprzednio: 4 i aktualnie 5). Oddziaływania o intensywności A i B w obu okresach jednakowo, były stwierdzane w 3 przypadkach każde. Oddziaływań pozytywnych i neutralnych odnotowano po 3-5 w każdym z okresów.

Do najczęściej stwierdzanych oddziaływań należy Sukcesja (6), stwierdzona we wszystkich obszarach, działalność związana z leśnictwem: 5 obszarów (prawie wszystkie spośród badanych, z wyjątkiem Ostoi Jaśliskiej). Wpływ ruchu pojazdów odnotowano na 3 obszarach (głównie Beskid Żywiecki, Torfowiska Orawsko-Nowotarskie, Tatry – zrywka drewna). Gatunki obce (błędnie zakodowana obecność trzęślicy modrej) i gatunki ekspansywne – stwierdzano je w 2 obszarach (Bieszczady, Ostoja Jaśliska) podobnie jak osuszanie terenu (Torfowiska Orawsko-Nowotarskie, Beskid Żywiecki).

Konstrukcja listy kodów powoduje, że niejednokrotnie ta sama działalność jest kodowana na różne sposoby.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie alpejskim

Pozostałe oddziaływania na ogół są notowane na 1-2 stanowiskach i w skali regionu nie mają większego znaczenia.

Monitoring prowadzono w 6 obszarach Natura 2000 w obu okresach obserwacji. Na 5 z nich nie nastąpiły istotne zmiany pod względem zanotowanych oddziaływań. W przypadku 4 oddziaływań nastąpiła poprawa w stosunku do poprzedniego okresu obserwacji. Nie stwierdzono gatunków obcych, poprzednio odnotowanych 2 krotnie, jak również obecności lizawek na torfowisku. Zmniejszony Ruch pojazdów, brak nasadzeń i nieintensywne koszenie (działania ochronne) – stwierdzono każde w 1 obszarze. W przypadku 6 oddziaływań stwierdzono pogorszenie (nowe negatywne oddziaływanie lub zmiana niekorzystna intensywności) w stosunku do poprzedniego okresu. Oddziaływania wśród których nastąpiło pogorszenie w stosunku do ubiegłego okresu obserwacji, należą: sukcesja (wzrost intensywności na 2 obszarach), nie odnotowano obecności zastawek (zmiana pozorna) w obszarze Torfowiska Orawsko-Nowotarskie, odnotowano obecność gatunków ekspansywnych (Bieszczady, Ostoja Jaślicka), wcześniej nie wykazywanych (zmiana pozorna), stwierdzono niewłaściwie realizowane działania ochronne (Beskid Żywiecki) – ruch kosiarek po torfowisku, niszczących warstwę mszystą. Stwierdzono też pozyskiwanie drewna w 3 obszarach oraz mniejszą intensywność działań ochronnych – usuwanie podszytu i koszenie (po 1 obszarze).

3. Stan i zmiany w czasie w zakresie i intensywności poszczególnych przewidywanych zagrożeń dla siedliska na obszarach Natura 2000

Zagrożenia odnotowano w poprzednim okresie obserwacji na 5 obszarach spośród badanych 6. Nie stwierdzono wówczas zagrożeń na Polanie Biały Potok. Aktualnie (2016) zagrożenia stwierdzono na wszystkich badanych obszarach.

W poprzednim okresie odnotowano 11 typów zagrożeń, a aktualnie: 12; w tym, 7 typów zagrożeń odnotowano w obu okresach obserwacji.

Do najczęściej przewidywanego zagrożenia należy sukcesja naturalna, wykazywana aktualnie we wszystkich obszarach, poprzednio w 4 (w tych pozostałych, obserwowano proces sukcesji, ale uznano, że jego tempo jest na tyle małe, że nie stanowi istotnego zagrożenia). Pozyskanie drewna może być zagrożeniem w przypadku 3 obszarów (Torfowiska Orawsko-Nowotarskie, Beskid Żywiecki, Tatry). W 2 obszarach jako zagrożenie wykazano też ruch pojazdów po torfowisku (quady i motory crossowe oraz sprzęt do zrywki drewna, oraz kosiarki mechaniczne) – głównie Beskid Żywiecki. Obecność gatunków ekspansywnych aktualnie wykazana w 2 obszarach (Bieszczady, Ostoja Jaślicka), choć prawdopodobnie także w innych, np. Beskid Żywiecki. Pozostałe zagrożenia wykazywane są zwykle w pojedynczych obszarach i nie stanowią istotnych zagrożeń w szerszej skali.

Badania prowadzono na 6 obszarach Natura 2000. Na 4 z nich nie stwierdzono istotnych zmian. W przypadku 4 oddziaływań nastąpiła poprawa pod względem intensywności, lub też nie odnotowano aktualnie, wcześniej przewidywanego zagrożenia. Były to: gatunki obce, których ponownie nie odnotowano (Bieszczady, Ostoja Jaślicka) – zmiana pozorna, gdyż poprzednio błędnie zakodowano występowanie trzęślicy modrej, jako gatunku obcego; obecność lizawek (Beskid Żywiecki), zmniejszony ruch pojazdów (Tatry) i brak wpływu prac leśnych na torfowisko (Beskid Żywiecki).

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie alpejskim

W przypadku 5 oddziaływań nastąpiła poprawa pod względem intensywności, lub też odnotowano aktualnie, wcześniej nie przewidywane zagrożenie. Były to; sukcesja (na 2 obszarach), gatunki ekspansywne (Bieszczady, Ostoja Jaślicka) - zmiana pozorna, gdyż wcześniej zakodowano je jako gatunki obce. Niewłaściwie wykonywane działania ochronne – mechaniczne koszenie (Beskid Żywiecki), zbiór żurawiny (Polana Biały Potok), zagrożenie znikome, ale poprzednio nie notowane, i na 3 obszarach wycinka drewna (Tatry, Polana Biały Potok – zrąb w sąsiedztwie torfowiska, Beskid Żywiecki - mechaniczne uszkodzenie powierzchni torfowiska w trakcie prowadzenia gospodarki leśnej. Obecne są koleiny, fragmenty ze zniszczoną pokrywą roślinną i odsłoniętym podłożem; pozostawione gałęzie po usuwanych drzewach.

III.A.2. STAN OCHRONY I JEGO PARAMETRY W REGIONIE BIOGEOGRAFICZNYM ALPEJSKIM NA OBSZARACH NATURA 2000

Stanowiska siedliska 7140 w regionie alpejskim leżą głównie w obszarach Natura 2000. Zlokalizowane są w różnych pasmach górskich, w województwach: śląskim, małopolskim i podkarpackim. Największe zgrupowania znajdują się w Tatrach, Bieszczadach oraz w Kotlinie Orawsko-Nowotarskiej. W innych częściach regionu to jedynie niewielkie, zwykle silnie rozproszone obiekty.

Brak wyraźnych oznak zróżnicowania geograficznego wyników. Wyjątkiem jest skład gatunkowy wykazywany we wskaźniku Gatunki ekspansywne – w Bieszczadach i Beskidzie Niskim gatunkiem takim jest trzęślica modra, której brak w położonych na zachodzie stanowiskach. Nieco gorsze są oceny stanu zachowania siedliska na terenach wschodnich Karpat – brak tam stanowisk z ocenami FV. W zachodniej części pasma, oceny stanowisk są bardziej zróżnicowane.

Prawie wszystkie stanowiska leżą na terenie obszarów Natura 2000, Tylko 2 z nich: Lipnica Mała i Piekelnik leżą poza ich granicami. Nie ma więc sensu porównywanie stanu ochrony siedliska na (21) i poza terenami (2) Natura 2000.

1. Stan i zmiany w czasie parametru Powierzchnia siedliska na obszarach Natura 2000

W regionie alpejskim, wśród torfowisk przejściowych przeważają obiekty małe. Ich powierzchnia waha się od 0,04 do 3 ha. We wszystkich przypadkach powierzchnia siedliska jest silnie zależna od lokalnych warunków topograficznych, hydrologicznych i geologicznych, dlatego nawet bardzo małe obiekty nie muszą być oceniane negatywnie, jeśli tylko ich powierzchnia odpowiada wielkości właściwego im środowiska. Przy ocenie tego parametru, istotna jest nie tyle wielkość zajmowanej powierzchni, co jej dynamika i stosunek do powierzchni potencjalnej.

Ogólny stan parametru w badanych obszarach Natura 2000 w regionie alpejskim jest dość dobra –50% (3 obszary) cechuje stabilna powierzchnia (wystawiono ocenę FV) – wynik taki jak w poprzednim okresie obserwacji. W pozostałych przypadkach: 2 obszary Natura 2000 (Bieszczady i Torfowiska Orawsko-Nowotarskie) – ponad 30%

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie alpejskim

ocenionych na U1 – stan niezadowalający. Powierzchnia torfowisk zmniejsza się na wschodzie regionu głównie w wyniku inwazji trzęślicy modrej *Molinia caerulea* oraz sukcesji w kierunku zarośli i lasów bagiennych, a czasem – torfowisk wysokich. Dla jednego obszaru - Ostoi Jaśliskiej ocena powierzchni - U2 (jak poprzednio).

2. Stan i zmiany w czasie parametru Struktura i funkcje siedliska na obszarach Natura 2000

W dwóch obszarach Natura 2000 (Tatry i Polana Biały Potok) oceniono parametr Struktura i funkcje jako właściwy: FV, czyli tak jak w poprzednim okresie obserwacji. Na 3 obszarach (Beskid Żywiecki, Torfowiska Orawsko-Nowotarskie i Bieszczady) parametr ten, także jak poprzednio oceniony został na U1 – stan niezadowalający.

W jednym obszarze Natura 2000 – Ostoja Jaśliska, parametr został oceniony na U2, także identycznie jak w poprzednim okresie. Największy wpływ na ocenę parametru „struktura i funkcja” w obu okresach obserwacji miały wskaźniki: gatunki ekspansywne roślin zielnych oraz obecność krzewów i podrostu drzew, które decydowały o obniżeniu oceny parametru. Świadczą one o zaawansowaniu procesów sukcesji.

3. Stan i zmiany w czasie parametru Perspektywy ochrony na obszarach Natura 2000

Część z monitorowanych obiektów wchodzi w skład Parków Narodowych (Tatrzański i Bieszczadzki PN), lub rezerwatów przyrody (w Ostoi jaśliskiej: Kamień nad Jaśliskami, Źródła Jasiołki, w ostoi Torfowiska Orawsko-Nowotarskie - Bór na Czerwonym), co powinno im gwarantować właściwą ochronę. W Tatrzańskim PN (obszar Natura 2000 Tatry) dominuje ochrona bierna, a w Bieszczadzkim (obszar Bieszczady), podobnie jak w części rezerwatów, wykonywana jest ochrona czynna. Pozostałe stanowiska (zwłaszcza w obszarach: Polana Biały Potok, Torfowiska Orawsko-Nowotarskie, Beskid Żywiecki, Ostoja Jaśliska) znajdują się na gruntach gminnych, prywatnych lub w części także lasów państwowych. Możliwość utrzymania tych obiektów w praktyce zależy od właścicieli terenu.

Stan 2 badanych obszarów Natura 2000: (Tatry, Polana Biały Potok) jest właściwy (jak poprzednio), a Tatry objęte są ochroną jako park narodowy, co gwarantuje ich przetrwanie. W pozostałych obszarach, płaty siedliska 7140 podlegają inwazji gatunków ekspansywnych (głównie trzęślicy modrej *Molinia caerulea*), lub zarastają krzewami i drzewami. Zjawiska te mogą w stosunkowo krótkim czasie doprowadzić do zaniku siedliska. Niektóre obiekty podlegają naturalnej sukcesji w kierunku torfowisk wysokich. Powodem niekorzystnych zmian są nie tylko naturalne procesy sukcesji, ale głównie zaburzone stosunki wodne spowodowane eksploatacją i odwadnianiem. Pomimo wielu prac zmierzających do rewitalizacji torfowisk przejściowych na terenie Bieszczadzkiego PN perspektywy ochrony siedliska 7140 nadal nie są w pełni zadowalające. Także perspektywy słabo chronionych i eksploatowanych torfowisk w obszarach: Torfowiska Orawsko-Nowotarskie i poddanych obok sukcesji, także presji ludzkiej torfowisk w ostoi Beskid Żywiecki są niezadowalające U1, a torfowisk w Ostoi Jaśliskiej – uznano za złe (U2). W związku z tym perspektywy ochrony siedliska 7140 w regionie alpejskim należy uznać za niezadowalające (U1).

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie alpejskim

4. Stan ochrony siedliska i jego zmiany w czasie na obszarach Natura 2000

Biorąc pod uwagę stan zachowania siedliska w ostojach Natura 2000 wynika, że jest on zróżnicowany. Na dwóch obszarach Natura 2000 – Tatry i Polana Biały Potok jest to stan właściwy (FV). W obszarach: Beskid Żywiecki, Bieszczady, Torfowiska Orawsko-Nowotarskie – niezadowolający (U1). W Ostoi Jaśliskiej zdecydowanie zły (U2) – wszystkie parametry oceniono na U2.

O ocenie ogólnej decyduje najniżej oceniony parametr. W przypadku siedliska 7140 była to najczęściej Struktura i funkcje. W dwóch przypadkach (Bieszczady i Torfowiska Orawsko-Nowotarskie) także oceny Perspektyw ochrony i Powierzchnia siedliska zostały ocenione na U1. W Beskidzie Żywieckim podobnie, lecz Powierzchnia siedliska oceniona została na FV – stan właściwy.

Generalnie stan siedliska w regionie należy ocenić na stan niezadowolający U1.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie alpejskim

III.B. POZOSTAŁE TABELLE DOTYCZĄCE OBSZARÓW NATURA 2000

Tab. 7 Oceny: stanu ochrony i jego parametrów na poszczególnych obszarach Natura 2000 w regionie biogeograficznym alpejskim dla siedliska Torfowiska przejściowe i trzęsawiska 7140, monitoring skończony (P1 – Powierzchnia, P2 – Specyficzna struktura i funkcje, P3 – Perspektywy ochrony, P4 – Stan ochrony (ocena ogólna))

Lp.	Kod obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo	Lata	P1	P2	P3	P4
1.	PLC120001	Tatry	małopolskie	2009-2011 2016-2017	FV FV	FV FV	FV FV	FV FV
2.	PLC180001	Bieszczady	podkarpackie	2009-2011 2016-2017	U1 U1	U1 U1	U1 U1	U1 U1
3.	PLH120016	Torfowiska Orawsko-Nowotarskie	małopolskie	2009-2011 2016-2017	U1 U1	U1 U1	U1 U1	U1 U1
4.	PLH120026	Polana Biały Potok	małopolskie	2009-2011 2016-2017	FV FV	FV FV	FV FV	FV FV
5.	PLH180014	Ostoja Jaśliska	podkarpackie	2009-2011 2016-2017	U2 U2	U2 U2	U2 U2	U2 U2
6.	PLH240006	Beskid Żywiecki	śląskie	2009-2011 2016-2017	FV FV	U1 U1	U1 U1	U1 U1
Liczba obszarów z oceną			FV	2009-2011 2016-2017	3 3	2 2	2 2	2 2
			U1	2009-2011 2016-2017	2 2	3 3	3 3	3 3
			U2	2009-2011 2016-2017	1 1	1 1	1 1	1 1
Razem				2009-2011 2016-2017	6 6	6 6	6 6	6 6

Siedlisko 7140 było badane w obu okresach obserwacji na stanowiskach położonych w 6 obszarach Natura 2000. Mimo niewielkich zmian na poszczególnych stanowiskach, oceny parametrów nie zmieniły się. Dwa obszary (Tatry i Polana Biały Potok) zostały ocenione na FV (wszystkie parametry). W najgorszym stanie jest siedlisko w Ostoi Jaśliskiej, gdzie oba parametry w obu okresach obserwacji zostały ocenione na U2. Trzy pozostałe obszary: Bieszczady, Torfowiska Orawsko-Nowotarskie i Beskid Żywiecki zostały ocenione na U1. W 2 pierwszych przypadkach decydują o tym wszystkie parametry, ocenione na U1. W ostatnim, Powierzchnia siedliska została oceniona jako stan właściwy, a pozostałe na U1 - stan niezadowolający.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie alpejskim

Tab. 8 Aktualne oddziaływania - dane ogólne - łącznie na badanych obszarach Natura 2000 w regionie biogeograficznym alpejskim w różnych okresach badawczych dla siedliska przyrodniczego Torfowiska przejściowe i trzęsawiska 7140, monitoring skończony

Kod	Aktualne oddziaływanie	Uszczegółowienie	Lata	Liczba obszarów w	Liczba obszarów z danym wpływem i intensywnością oddziaływania															
					Wpływ pozytywny +				Wpływ neutralny 0				Wpływ negatywny -				Wpływ nieokreślony X			
					A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X
A03	koszenie / ścinanie trawy	Wykaszenie okrajków	2009-2011	1	1															
A03.02	nieintensywne koszenie	Wykaszenie okrajków	2016-2017	1	1															
A04	wypas	Wypas owiec	2009-2011	2	2															
			2016-2017	1	1															
A04.02	wypas nieintensywny	Wypas owiec	2016-2017	1	1															
A04.03	zarzucenie pasterstwa, brak wypasu	Brak zgryzania nalotu	2009-2011	1	1															
			2016-2017	1	1															
B	leśnictwo	Usuwanie pojedynczych drzew	2009-2011	1	1															
B01	zalesianie terenów otwartych	nasadzenia	2009-2011	1	1															
			2016-2017	1	1															
B02	gospodarka leśna i plantacyjna i użytkowanie lasów i plantacji	monokultury	2016-2017	1	1															
B02.02	wycinka lasu	Usuwanie pojedynczych drzew	2009-2011	1	1															
			2016-2017	2	2															
B02.03	usuwanie podszytu	Działanie ochronne	2009-2011	1	1															
			2016-2017	1	1															
D	Transport i sieci komunikacyjne	Drogi	2009-2011	1	1															
			2016-2017	1	1															
D01.01	ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe	Ścieżki, szlaki	2009-2011	1	1															
			2016-2017	1	1															
D06	Inne formy transportu i komunikacji	Ciągniki rolnicze	2009-2011	1	1															
F04.02.02	zbieractwo ręczne	Zbieractwo jagód	2016-2017	1	1															
F06	Inne formy polowania, łowienia ryb i kolekcjonowania, nie wymienione powyżej	nęciska	2009-2011	1	1															
			2016-2017	1	1															
G01.03	pojazdy zmotoryzowane	Motory, quady	2009-2011	1	1															
			2016-2017	1	1															
G02	Infrastruktura sportowa i rekreacyjna	wyciągi	2009-2011	1	1															
			2016-2017	1	1															
G05.07	niewłaściwie realizowane działania ochronne lub ich brak	Brak, użycie ciągnika	2016-2017	1	1															
I01	nierodzące gatunki zaborcze	Gatunki obce, inwazyjne	2009-2011	2	1 1															

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie alpejskim

Kod	Aktualne oddziaływanie	Uszczegółowienie	Lata	Liczba obszarów	Liczba obszarów z danym wpływem i intensywnością oddziaływania															
					Wpływ pozytywny +				Wpływ neutralny 0				Wpływ negatywny -				Wpływ nieokreślony X			
					A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X
I02	problematyczne gatunki rodzime	Gatunki ekspansywne	2016-2017	2										1		1				
J02.01	Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie	Osuszenie	2009-2011	1							1									
			2016-2017	1						1										
J02.06	Pobór wód z wód powierzchniowych	Osuszenie	2009-2011	1										1						
			2016-2017	1										1						
J02.08	Podwyższenie zwierciadła wody / sztuczne zasilanie wód podziemnych	zalanie	2009-2011	1		1														
K02	Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	Sukcesja	2009-2011	6							2		1	2	1					
			2016-2017	6									1	2	3					
Razem			2009-2011	6	1	1	3				3		3	3	4					
			2016-2017	6		1	2				2		3	3	5					

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie alpejskim

Tab. 8A Zmiany aktualnych oddziaływań łącznie na obszarach Natura 2000, na których powtarzano badania w regionie biogeograficznym alpejskim pomiędzy różnymi okresami badawczymi dla siedliska przyrodniczego Torfowiska przejściowe i trzęsawiska 7140, monitoring skończony

Kod	Aktualne oddziaływanie	Uszczegółowienie	Liczba obszarów z oddziaływaniem w latach 2016-2017	Liczba obszarów, na których nie nastąpiły zmiany	Liczba obszarów, na których nastąpiła poprawa, w tym w intensywności	Liczba obszarów, na których nastąpiło pogorszenie, w tym w intensywności
A03	koszenie / ścinanie trawy	Koszenie okrajków				1
A03.02	nieintensywne koszenie	Koszenie okrajków	1		1	
A04	wypas	owce	1	2		
A04.02	wypas nieintensywny	owce	1	1		
A04.03	zarzucenie pasterstwa, brak wypasu	Brak zgryzania nalotu	1	1		
B	leśnictwo	Usuwanie pojedynczych drzew			1	
B01	zalesianie terenów otwartych	nasadzenia	1	1		
B02	gospodarka leśna i plantacyjna i użytkowanie lasów i plantacji	monokultury	1			1
B02.02	wycinka lasu	Usuwanie pojedynczych drzew	2			2
B02.03	usuwanie podszytu	Działania ochronne	1			1
D	Transport i sieci komunikacyjne	Drogi	1	1		
D01.01	ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe	Ścieżki, szlaki	1	1		
D06	Inne formy transportu i komunikacji	Ciągniki rolnicze			1	
F04.02.02	zbieractwo ręczne	Zbieranie jagód	1			1
F06	Inne formy polowania, łowienia ryb i kolekcjonowania, nie wymienione powyżej	Nęcisko	1		1	
G01.03	pojazdy zmotoryzowane	Motory, quady	1	1		
G02	Infrastruktura sportowa i rekreacyjna	wyciągi	1	1		
G05.07	niewłaściwie realizowane działania ochronne lub ich brak	Brak, użycie ciągnika	1			1
I01	nierodzące gatunki zaborcze	Gatunki obce, inwazyjne			2	
I02	problematyczne gatunki rodzime	Gatunki ekspansywne	2			2

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie alpejskim

Kod	Aktualne oddziaływanie	Uszczegółowienie	Liczba obszarów z oddziaływaniem w latach 2016-2017	Liczba obszarów, na których nie nastąpiły zmiany	Liczba obszarów, na których nastąpiła poprawa, w tym w intensywności	Liczba obszarów, na których nastąpiło pogorszenie, w tym w intensywności
J02.01	Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie	osuszanie	1	1		
J02.06	Pobór wód z wód powierzchniowych	osuszanie	1	1		
J02.08	Podwyższenie zwierciadła wody / sztuczne zasilanie wód podziemnych	zalewanie				1
K02	Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	sukcesja	6	4		2
Razem			6	5	4	6

Monitoring prowadzono w 6 obszarach Natura 2000 w obu okresach obserwacji. Na 5 z nich nie nastąpiły istotne zmiany. W przypadku 4 oddziaływań nastąpiła poprawa w stosunku do poprzedniego okresu obserwacji. Nie stwierdzono gatunków obcych, poprzednio odnotowanych 2 krotnie, jak również obecności lizawek na torfowisku.

Zmniejszony Ruch pojazdów, brak nasadzeń i nieintensywne koszenie (działania ochronne) – stwierdzono każde w 1 obszarze.

W przypadku 6 oddziaływań stwierdzono pogorszenie (nowe negatywne oddziaływanie lub zmiana niekorzystna intensywności) w stosunku do poprzedniego okresu.

Oddziaływania wśród których nastąpiło pogorszenie w stosunku do ubiegłego okresu obserwacji, należą: sukcesja (wzrost intensywności na 2 obszarach), nie odnotowano obecności zastawek (zmiana pozorna) w obszarze Torfowiska Orawsko-Nowotarskie, odnotowano obecność gatunków ekspansywnych (Bieszczady, Ostoja Jaśliska), wcześniej nie wykazywanych (zmiana pozorna), stwierdzono niewłaściwie realizowane działania ochronne (Beskid Żywiecki) – ruch kosiarek po torfowisku, niszczących warstwę mszystą. Stwierdzono też pozyskiwanie drewna w 3 obszarach oraz mniejszą intensywność działań ochronnych – usuwanie podszytu i koszenie (po 1 obszarze).

UWAGI:

Brak zmian w ocenach, ich poprawę lub pogorszenie stwierdzano tak jak w przypadku analizy zmian ocen oddziaływań dla stanowisk (tab. 4A)

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie alpejskim

Tab. 9 Przewidywane zagrożenia - dane ogólne - łącznie na obszarach Natura 2000 w regionie biogeograficznym alpejskim w różnych okresach badawczych dla siedliska przyrodniczego Torfowiska przejściowe i trzęsawiska 7140, monitoring skończony

Kod	Zagrożenie	Uszczegółowienie	Lata	Liczba obszarów	Liczba obszarów z intensywnością zagrożenia			
					A	B	C	X
B	leśnictwo	Usuwanie drzew	2009-2011	1			1	
B01	zalesianie terenów otwartych	nasadzenia	2009-2011	1		1		
			2016-2017	1		1		
B02	gospodarka leśna i plantacyjna i użytkowanie lasów i plantacji	monokultury	2016-2017	1		1		
B02.02	wycinka lasu	Usuwanie drzew	2016-2017	2			2	
D	Transport i sieci komunikacyjne	drogi	2009-2011	1			1	
			2016-2017	1			1	
D01.01	ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe	Ścieżki, szlaki	2009-2011	1		1		
			2016-2017	1		1		
D06	Inne formy transportu i komunikacji	Ciągniki rolnicze	2009-2011	1			1	
F04.02.02	zbieractwo ręczne		2016-2017	1			1	
F06	Inne formy polowania, łowienia ryb i kolekcjonowania, nie wymienione powyżej	nęcisko	2009-2011	1			1	
G01.03	pojazdy zmotoryzowane	Motory, quady	2009-2011	1	1			
			2016-2017	1	1			
G02	Infrastruktura sportowa i rekreacyjna	wyciągi	2009-2011	1		1		
			2016-2017	1		1		
G05.07	niewłaściwie realizowane działania ochronne lub ich brak	Brak, użycie ciągnika	2016-2017	1		1		
I01	nierodzące gatunki zaborcze	Gatunki obce, inwazyjne	2009-2011	2	1		1	
I02	problematiczne gatunki rodzime	Gatunki ekspansywne	2016-2017	2	1		1	
J02.06	Pobór wód z wód powierzchniowych	Osuszanie	2009-2011	1		1		
			2016-2017	1		1		
K02	Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	sukcesja	2009-2011	4	1	2	1	
			2016-2017	6	1	2	3	
Razem			2009-2011	5	3	3	4	
			2016-2017	6	3	3	5	

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie alpejskim

Tab. 9A Zmiany zagrożeń łącznie na tych samych obszarach Natura 2000 w regionie biogeograficznym alpejskim pomiędzy różnymi okresami badawczymi dla siedliska przyrodniczego Torfowiska przejściowe i trzęsawiska 7140, monitoring skończony

Kod	Przewidywane zagrożenie	Uszczegółowienie	Liczba obszarów razem	Liczba obszarów, na których nie nastąpiły zmiany	Liczba obszarów, na których nastąpiła poprawa w intensywności	Liczba obszarów, na których nastąpiło pogorszenie w intensywności
B	leśnictwo	Usuwanie drzew pojedynczych	1		1	
B01	zalesianie terenów otwartych	nasadzenia	1	1		
B02	gospodarka leśna i plantacyjna i użytkowanie lasów i plantacji	monokultury	1			1
B02.02	wycinka lasu	Usuwanie pojedynczych drzew	2			2
D	Transport i sieci komunikacyjne	Drogi	1	1		
D01.01	ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe	Ścieżki, szlaki	1	1		
D06	Inne formy transportu i komunikacji	Ciągniki rolnicze	1		1	
F04.02.02	zbieractwo ręczne	Zbieranie jagód	1			1
F06	Inne formy polowania, łowienia ryb i kolekcjonowania, nie wymienione powyżej	Nęcisko	1		1	
G01.03	pojazdy zmotoryzowane	Motory, quady	1	1		
G02	Infrastruktura sportowa i rekreacyjna	Wyciągi	1	1		
G05.07	niewłaściwie realizowane działania ochronne lub ich brak	Brak, użycie ciągnika	1			1
I01	nierodzące gatunki zaborcze	Gatunki obce, inwazyjne	2		2	
I02	problematiczne gatunki rodzime	Gatunki ekspansywne	2			2
J02.06	Pobór wód z wód powierzchniowych	Osuszanie	1	1		
K02	Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	Sukcesja	6	4		2
Razem			6	4	4	5

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie alpejskim

Badania prowadzono na 6 obszarach Natura 2000. Na 4 z nich nie stwierdzono istotnych zmian. W przypadku 4 oddziaływań nastąpiła poprawa pod względem intensywności, lub też nie odnotowano aktualnie, wcześniej przewidywanego zagrożenia. Były to: gatunki obce, których ponownie nie odnotowano (Bieszczady, Ostoja Jaślicka) – zmiana pozorna, gdyż poprzednio błędnie zakodowano występowanie trzęślicy modrej, jako gatunku obcego, obecność lizawek (Beskid Żywiecki), zmniejszony ruch pojazdów (Tatry) i brak wpływu prac leśnych na torfowisko (Beskid Żywiecki).

W przypadku 5 oddziaływań nastąpiła poprawa pod względem intensywności, lub też odnotowano aktualnie wcześniej nie przewidywane zagrożenie. Były to: sukcesja (na 2 obszarach), gatunki ekspansywne (Bieszczady, Ostoja Jaślicka) - zmiana pozorna, gdyż wcześniej zakodowano je jako gatunki obce. Niewłaściwie wykonywane działania ochronne – mechaniczne koszenie (Beskid Żywiecki), zbiór żurawiny (Polana Biały Potok), zagrożenie znikome, ale poprzednio nie notowane, i na 3 obszarach wycinka drewna (Tatry, Polana Biały Potok – zrąb w sąsiedztwie torfowiska, Beskid Żywiecki - mechaniczne uszkodzenie powierzchni torfowiska w trakcie prowadzenia gospodarki leśnej. Obecne są koleiny, fragmenty ze zniszczoną pokrywą roślinną i odsłoniętym podłożem; pozostawione gałęzie po usuwanych drzewach.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

II.A. PODSUMOWANIE WYNIKÓW NA POZIOMIE STANOWISKA

Tab. 2 Oceny: stanu ochrony, jego parametrów i wskaźników łącznie na stanowiskach w regionie biogeograficznym kontynentalnym w różnych okresach badawczych dla typu siedliska przyrodniczego Torfowiska przejściowe i trzęsawiska 7140, monitoring skończony

Nazwa parametru	Nazwa wskaźnika	Lata	Suma monitorowanych stanowisk				Razem
			FV	U1	U2	XX	
Powierzchnia siedliska		2009-2011	82	36	8		126
		2016-2017	80	25	14	2	121
<u>Gatunki charakterystyczne¹</u>		2009-2011	106	19	1		126
		2016-2017	105	12	2	2	121
<u>Rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych</u>		2009-2011	68	33	25		126
		2016-2017	61	24	34	2	121
Melioracje odwadniające		2009-2011	91	26	9		126
		2016-2017	84	28	6	3	121
<u>Obce gatunki inwazyjne</u>		2009-2011	121	4	1		126
		2016-2017	109	9	1	2	121
Obecność krzewów i drzew		2009-2011	28	50	48		126
		2016-2017	29	39	51	2	121
Pozyskanie torfu		2009-2011	105	21			126
		2016-2017	108	11		2	121
Gatunki dominujące		2009-2011	72	43	11		126
		2016-2017	68	38	13	2	121
Procent powierzchni zajęty przez siedlisko na transekcje		2009-2011	94	24	8		126
		2016-2017	91	20	8	2	121
<u>Stopień uwodnienia</u>		2009-2011	94	29	3		126
		2016-2017	78	27	14	2	121
<u>Pokrycie i struktura gatunkowa mchów</u>		2009-2011	113	10	2		125
		2016-2017	107	7	5	2	121
Specyficzna struktura i funkcje		2009-2011	35	57	34		126
		2016-2017	34	42	43	2	121
Perspektywy ochrony		2009-2011	70	44	12		126
		2016-2017	65	35	17	4	121
Ocena ogólna		2009-2011	32	56	38		126
		2016-2017	31	42	46	2	121

¹ Podkreślono wskaźniki kardynalne

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

Tab. 2A1 Podsumowanie zmian ocen stanu ochrony i parametrów łącznie na tych stanowiskach, na których powtarzano badania w regionie biogeograficznym kontynentalnym w różnych okresach badawczych dla typu siedliska przyrodniczego Torfowiska przejściowe i trzęsawiska 7140, monitoring skończony

Nazwa parametru	Liczba stanowisk ze zmianą							Suma stanowisk	
	poprawa			pogorszenie			inne zmiany (dotyczy tylko badań)		brak zmian
	o 1 stopień	o 2 stopnie	RAZEM	o 1 stopień	o 2 stopnie	RAZEM			
Powierzchnia siedliska	17		17	15	4	19	2	83	121
Specyficzna struktura i funkcje	15		15	22	3	25	2	79	121
Perspektywy ochrony	10	1	11	16	1	17	4	89	121
Ocena ogólna	15		15	23	2	25	2	79	121

W 2 przypadkach (Bagienko – Żelwagi i Żabi Staw) wszystkie parametry i stan ochrony otrzymały ocenę XX w 2017 roku, gdyż torfowisko zostało całkowicie zniszczone - siedliska na stanowisku w istocie nie ma.

Na stanowiskach: Proszów, Śródleśne Oczka, Żabi Staw nastąpiła zmiana oceny z FV na XX w perspektywach ochrony, gdyż wszędzie nastąpiło zalanie stanowiska. W Proszowie dalsza działalność bobrów i jej skutki są trudne do przewidzenia. Śródleśne Oczko - z uwagi na decesję złoża przy sprzyjających warunkach wodnych (fluktuacje) dojdzie prawdopodobnie do opanowania mokradła przez przygielkowisko (typ 7150). Na stanowisku Żabi Staw prawdopodobnie brak perspektyw na odtworzenie siedliska 7140 ze względu na stały poziom piętrzenia.

W przypadku 2 stanowisk: Augustówka i Na S od jeziora Konopnego pogorszenie oceny ogólnej to zmiana pozorna, będąca wynikiem niezgodnie z zasadami wystawionej oceny w poprzednim okresie.

Na stanowisku Torfowisko przy jeziorze Karaśne poprawa oceny jest pozorna, wynikająca z niewłaściwie (niezgodnie z zasadami) wystawionej poprzednio oceny ogólnej.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

Tab. 2A2 Podsumowanie zmian ocen wskaźników łącznie na tych stanowiskach, na których powtarzano badania w regionie biogeograficznym kontynentalnym w różnych okresach badawczych dla typu siedliska przyrodniczego Torfowiska przejściowe i trzęsawiska 7140, monitoring skończony

Nazwa wskaźnika	Liczba stanowisk ze zmianą							Suma stanowisk	
	poprawa			pogorszenie			inne zmiany (dotyczy tylko badań)		brak zmian
	o 1 stopień	o 2 stopnie	RAZEM	o 1 stopień	o 2 stopnie	RAZEM			
Gatunki charakterystyczne	10		10	6	1	7	2	102	121
Rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych	8		8	19	2	21	2	90	121
Melioracje odwadniające	6		6	4	1	5	3	107	121
Obce gatunki inwazyjne				7		7	2	112	121
Obecność krzewów i drzew	18	3	21	22	3	25	2	73	121
Pozyskanie torfu	10		10	1		1	2	108	121
Gatunki dominujące	15		15	14	2	16	2	88	121
Procent powierzchni zajęty przez siedlisko na transekcje	12		12	13		13	2	94	121
Stopień uwodnienia	8		8	24	3	27	2	84	121
Pokrycie i struktura gatunkowa mchów	6		6	6	2	8	2	105	121
Podsumowanie	54	3	55	62	12	66	3	119	121

W 2 przypadkach (Bagienko – Żelwagi i Żabi Staw) wszystkie wskaźniki otrzymały ocenę XX w 2017 roku, gdyż torfowisko zostało całkowicie zniszczone - siedliska na stanowisku w istocie nie ma. Na stanowisku Ławszowa wskaźnik Melioracje odwadniające także ocena XX, wpływ rowu dochodzącego do torfowiska od strony południowej na stosunki wodne torfowiska trudny do ustalenia w trakcie jednorazowej obserwacji; prawdopodobnie rów ten doprowadza wody na torfowisko w okresach wysokich stanów przyczyniając się do erozji wodnej mszarów. W poprzednim okresie oddziaływanie (zarośniętego) rowu oceniono jako nieistotne (ocena FV); ocena aktualna jest bardziej ostrożna (XX).

PODSUMOWANIE WYNIKÓW NA POZIOMIE STANOWISK

Stanowiska siedliska 7140 są rozmieszczone w całym regionie kontynentalnym, w tym znaczna ich część położona jest na terenie obszarów Natura 2000. Największe zgrupowania znajdują się w pasie Pojezierzy, na Dolnym Śląsku, na terenach podmokłych Polesia i znacznie rzadziej w środkowej części Polski. Zebrany materiał nie wyczerpuje zasobów siedliska w regionie kontynentalnym, jednak można go uznać za wystarczający do określenia stanu zachowania i zróżnicowania siedliska w tym regionie. Brak wyraźnych oznak zróżnicowania geograficznego wyników. Wyjątkiem jest skład gatunkowy wykazywany we wskaźniku Gatunki ekspansywne – na stanowiskach w zachodniej i północnej Polsce gatunkiem takim jest trzęślica modra, której znacznie mniej jest w położonych na wschodzie stanowiskach – tu dominuje raczej trzcina i trzcinnik lancetowaty, choć nie jest to regułą. Także liczba stanowisk z gatunkami inwazyjnymi jest najmniejsza we wschodniej części kraju.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

Nieco gorsze w stosunku do poprzedniego okresu obserwacji są oceny stanu zachowania siedliska na terenach zachodniej Polski (na Dolnym Śląsku, na Pojezierzu zachodnim, częściowo w Lubuskiem) – gdzie nastąpiło pogorszenie ocen na części stanowisk. Polepszyły się natomiast oceny stanu zachowania na kilku stanowiskach na Pomorzu. Na pozostałym terenie w regionie, oceny są zróżnicowane.

II.A.1 WSKAŹNIKI STANU OCHRONY, AKTUALNE ODDZIAŁYWANIA I PRZEWIDYWANE ZAGROŻENIA W REGIONIE BIOGEOGRAFICZNYM KONTYNETALNYM NA STANOWISKACH**1. Stan i zmiany w czasie poszczególnych wskaźników Struktury i funkcji siedliska na stanowiskach**

Gatunki charakterystyczne - na stanowiskach dominują (105 stanowisk, poprzednio 106) oceny FV – stan właściwy, gdyż odnotowano na stanowiskach zwykle powyżej 6 gatunków charakterystycznych lub też zajmowały one łącznie powierzchnię powyżej 50% transektu. Zwykle dominowały 1-2 gatunki, pokrywające znaczne powierzchnie. Tylko 12 stanowisk zostało ocenionych pod względem tego wskaźnika na U1 – stan niezadowolający (poprzednio 19). Bardzo niewiele stanowisk zostało ocenionych na U2 w obu okresach, bo 2 w 2017 roku (Łazy i Osowiec eksperymentalny) i 1 w 2011. W 2 przypadkach (Bagienko – Żelwagi i Żabi Staw) wskaźnik otrzymał ocenę XX w 2017 roku, gdyż torfowisko zostało całkowicie zniszczone - siedliska na stanowisku w istocie nie ma. Na 10 stanowiskach nastąpiła poprawa oceny wskaźnika, co było spowodowane odszukaniem większej niż poprzednio liczby gatunków na transekcji lub zwiększeniem pokrycia przez te gatunki. Równocześnie, w wyniku niekorzystnych zmian w strukturze gatunkowej na skutek zarastania i przesuszenia torfowisk nastąpiło pogorszenie sytuacji na niektórych stanowiskach, i tak na 7 z nich pogorszyła się ocena, najczęściej z FV na U1, w tym na 1 aż o 2 stopnie, z FV na U2 (stanowisko Łazy), gdzie z powodu przesuszenia torfowisko w bardzo szybkim tempie zostało ono opanowane przez trzęślicę modrą, przez co udział gatunków właściwych drastycznie zmalał.

Rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych – Właściwości ekspansywne na torfowiskach przejściowych głównie wykazują: trzcina pospolita *Phragmites australis* i trzcinnik lancetowaty *Calamagrostis canescens* (notowane głównie na stanowiskach we wschodniej części Polski), a także trzęślica modra *Molinia caerulea* (głównie w zachodniej części kraju, w tym również w Sudetach). Niektórzy autorzy do gatunków ekspansywnych zaliczyli również wełniankę pochwowatą *Eriophorum vaginatum*. Na około połowie stanowisk w obu okresach obserwacji wskaźnik został oceniony na FV – stan właściwy. Spadła liczba stanowisk, na których został on oceniony na U1 – stan niezadowolający z 33 do 24 w 2017 roku. Odwrotne zmiany nastąpiły natomiast w przypadku oceny U2 – wzrosła ich liczba z 25 do 34. W 2 przypadkach (Bagienko – Żelwagi i Żabi Staw) wskaźnik otrzymał ocenę XX w 2017 roku, gdyż torfowisko zostało całkowicie zniszczone - siedliska na stanowisku w istocie nie ma. Na 8 stanowiskach ocena podniosła się w stosunku do 2011 roku. Równocześnie jednak pogorszyła się na 21 stanowiskach, w tym na 2 o 2 stopnie (Bosse – nastąpiła zmiana

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

pokrycia gatunków ekspansywnych z 3% do 18%, a zmiana oceny wskaźnika z FV na U2 (przy czym w rzeczywistości jest to zmiana z U1 na U2, ponieważ podczas poprzedniego monitoringu źle nadano ocenę wskaźnika - ocena ekspercka, aktualnie wg metodyki 2012). W 2011 roku na wielu stanowiskach oceniano wskaźnik zgodnie z ekspercką wiedzą. Po opublikowaniu metodyki w 2012 roku, trzymano się waloryzacji, wg. której tylko brak takich gatunków pozwala na ocenę FV, a pokrycie ponad 5% powierzchni decyduje o ocenie U2. Dlatego wiele spośród zmian ocen jest zmianą pozorną, wynikającą z zastosowania metodyki 2012.

Melioracje odwadniające – większość monitorowanych stanowisk, bo 84 (poprzednio 91) nie jest odwadniana i wskaźnik został oceniony na FV – stan właściwy. Pozostałe stanowiska posiadają w różnym stopniu zachowaną infrastrukturę melioracyjną. Na części monitorowanych stanowisk (28 i 26 w poprzednim okresie) sieć rowów odwadniających nie jest w pełni skuteczna i oddziałuje na siedlisko w niewielkim stopniu. Zostały one ocenione na U1. Brak stanowisk na terenach efektywnie odwadnianych może świadczyć o bardzo dużej wrażliwości badanego siedliska na ten czynnik – stanowiska odwodnione prawdopodobnie całkowicie zanikły. Natomiast 6 stanowisk (poprzednio 9) jest odwadnianych w istotny sposób, co skutkowało oceną wskaźnika U2. Są to: Wielkie Bagno, Łazy, Zagajnik, Żurawie Bagno I, Żurawie Bagno II, Lasówka. Najgorsza sytuacja została stwierdzona na tym ostatnim stanowisku, gdzie większość rowów pogłębiono nawet do 1,5 m głębokości i wyczyszczono w latach 2014-2015, co drastycznie pogorszyło poziom uwodnienia torfowiska. W 2 przypadkach (Bagienko – Żelwagi i Żabi Staw) wskaźnik otrzymał ocenę XX w 2017 roku, gdyż torfowisko zostało całkowicie zniszczone - siedliska na stanowisku w istocie nie ma. Na stanowisku Ławszowa (także ocena XX) wpływ rowu dochodzącego do torfowiska od strony południowej na stosunki wodne torfowiska trudny do ustalenia w trakcie jednorazowej obserwacji; prawdopodobnie rów ten doprowadza wody na torfowisko w okresach wysokich stanów przyczyniając się do erozji wodnej mszarów. W poprzednim okresie oddziaływanie (zarośniętego) rowu oceniono jako nieistotne (ocena FV); ocena aktualna jest bardziej ostrożna (XX).

Od ostatnich obserwacji, na 6 stanowiskach nastąpiło zahamowanie spływu wody, głównie w wyniku działań ochronnych (remonty i konstruowanie zastawek). Natomiast na 5 stanowiskach – pogorszenie sytuacji, w związku z czyszczeniem i udrażnianiem rowów melioracyjnych, w tym na Żurawim Bagnie I nastąpiła zmiana oceny z FV na U1 (poprzednio były stare, zarośnięte rowy melioracyjne, aktualnie udrożnione, czynne).

Obce gatunki inwazyjne - ich udział na siedlisku 7140 jest w regionie kontynentalnym znikomy. Warunki siedliskowe odpowiednie jedynie dla wąskiej grupy gatunków, przystosowanej do skrajnych warunków w zasadzie uniemożliwiają wtargnięcie obcych przybyszów. Poprzednio tylko na jednym stanowisku (w Ostoi Przedborskiej) obserwowano nieliczne osobniki *Erechtites hieraciifolia*, a na trzech stanowiskach z terenu Śląska zanotowano występowanie inwazyjnego mchu o nazwie krzywoszczeń przywłoka *Campylopus introflexus*, jednak rósł on głównie w borach otaczających torfowisko, nie wchodząc bezpośrednio na badane siedlisko. W 2017 roku oceniono wskaźnik na FV – stan właściwy na 109 stanowiskach, poprzednio na 121. Niewielki wpływ gatunków z tej grupy (ocena U1) stwierdzono

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

na 9 stanowiskach, poprzednio na 4, a tylko na 1 (Osowiec eksperymentalny) oceniono wskaźnik na U2 w obu okresach obserwacji. W stosunku do roku 2010 znaczenie tawuły kutnerowatej *Spiraea tomentosa* na tym stanowisku zdecydowanie wzrosło. W roku 2010 jej pokrycie wynosiło 10%, w roku 2016 pokrycie wzrosło do 15%. Na 7 stanowiskach pogorszyła się ocena wskaźnika z FV do U1, gdyż pojawiły się na stanowiskach, nieliczne na razie gatunki obce: oprócz tawuły kutnerowatej, olsza pomarszczona, nawłóć olbrzymia, *erectites* jastrzębcowaty, uczepek amerykański. W 2 przypadkach (Bagienko – Żelwagi i Żabi Staw) wskaźnik otrzymał ocenę XX w 2017 roku, gdyż torfowisko zostało całkowicie zniszczone - siedliska na stanowisku w istocie nie ma.

Obecność krzewów i drzew - zarastanie torfowisk przejściowych przez drzewa i krzewy jest dużym problemem w regionie kontynentalnym. Zjawisko to nie występuje tylko na części najlepiej uwodnionych stanowisk, oraz tych, które objęte są ochroną czynną. Całkowity brak krzewów i podrostów drzew lub ich bardzo nieliczny udział (ocena FV) zaobserwowano jedynie na nielicznych stanowiskach (29, poprzednio 28). Pozostałe torfowiska są zagrożone zarośnięciem przez formacje leśne i zaroślowe, przy czym na 39 stanowiskach (poprzednio 50) zarastanie nie jest jeszcze zaawansowane (ocena U1) a na 51 (poprzednio 48) sytuacja jest już określana jako zła (U2). W 2 przypadkach (Bagienko – Żelwagi i Żabi Staw) wskaźnik otrzymał ocenę XX w 2017 roku, gdyż torfowisko zostało całkowicie zniszczone - siedliska na stanowisku w istocie nie ma. Ponadto niektórzy eksperci zwracali uwagę na obecność torfowisk, na których stały udział sosny o niewielkiej dynamice i minimalnych przyrostach można uznać za zjawisko naturalne. Na 21 stanowiskach ocena wskaźnika została podniesiona w stosunku do poprzednich obserwacji, w tym na 3 stanowiskach o 2 stopnie. Było to efektem głównie realizacji działań ochronnych, polegających na usuwaniu nalotu drzew i krzewów i odkrzaczaniu torfowisk, rzadziej na skutek obumierania drzew na skutek silnego uwodnienia (zalania). Równocześnie na 25 stanowiskach uległa pogorszeniu, i także na 3 stanowiskach o 2 stopnie. Był to efekt postępującego procesu sukcesji, na nieużytkowanych torfowiskach, przy stanie lekkiego lub silnego ich przesuszenia.

Pozyskanie torfu - na większości badanych stanowisk (105 w roku 2011, a 108 w roku 2017) wskaźnik ten oceniono jako właściwy (FV). Zaliczono tu zarówno torfowiska nienaruszone, jak i takie, gdzie eksploatacja torfu została zakończona bardzo dawno a ślady uległy zatarciu. Zmalała liczba stanowisk ocenionych na U1 z 21 do 11 w 2017 roku. Brak natomiast ocen U2, które świadczyłyby o aktualnie prowadzonym wydobywaniu. W 2 przypadkach (Bagienko – Żelwagi i Żabi Staw) wskaźnik otrzymał ocenę XX w 2017 roku, gdyż torfowisko zostało całkowicie zniszczone - siedliska na stanowisku w istocie nie ma.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

Na 10 stanowiskach ocena poprawiła się od poprzednich obserwacji, głównie z U1 na FV, a tylko na 1 stanowisku ocena została obniżona. Było to stanowisko Mały Czarnówek, gdzie brak faktycznych zmian, a obniżenie oceny z FV do U1 nastąpiło wskutek poprawy wiedzy o stanowisku. Po dokładnej analizie materiałów historycznych stwierdzono, że torfowisko było w przeszłości użytkowane gospodarczo. W roku 2010 wskaźnik ten oceniono jako właściwy (FV) co było błędem. Obecnie, w roku 2016 należy ocenić wskaźnik dotyczący pozyskania torfu jako niezadowolający (U1), zgodnie z metodyką z 2012 roku.

Gatunki dominujące - ze względu na strukturę siedliska, w porastających je zbiorowiskach roślinnych powinny dominować gatunki charakterystyczne i tak było na ponad połowie stanowisk (68, poprzednio 72). Stan taki oceniono jako prawidłowy (FV). Jednak stan 38 stanowisk (poprzednio 43) oceniono jako niezadowolający (U1), a 13 stanowisk (poprzednio 11) jako zły (U2). W 2 przypadkach (Bagienko – Żelwagi i Żabi Staw) wskaźnik otrzymał ocenę XX w 2017 roku, gdyż torfowisko zostało całkowicie zniszczone - siedliska na stanowisku w istocie nie ma. Na gorszą niż FV ocenę składały się przede wszystkim dominacja innych gatunków (między innymi welnianki pochwowatej *Eriophorum vaginatum*, trzciny *Phragmites australis* i innych) w warstwie zielonej, wyraźna warstwa drzew lub krzewów z dominacją jakiegoś gatunku lub duży udział torfowców charakterystycznych dla torfowisk wysokich. Liczny udział welnianki pochwowatej *Eriophorum vaginatum* na części z badanych stanowisk stwarza pewien problem w interpretacji wyników. Niektórzy eksperci zaniżali ocenę parametru ze względu na jej duży udział, inni traktowali ją jako gatunek charakterystyczny. Wydaje się, że oba podejścia są prawidłowe i zależą od lokalnego charakteru badanych torfowisk. Na 15 stanowiskach poprawiła się struktura dominacji na stanowiskach a na 16 pogorszyła, w tym na 2 drastycznie, co spowodowało obniżenie oceny o 2 stopnie: Czarna Wielka II – zaznaczył się degeneracyjny wpływ sosny i trzęślicy – aktualnie dominują gatunki nie zaliczane do charakterystycznych dla siedliska i Łazy, gdzie nastąpiła dominacja gatunków ekspansywnych, tj. wzrost udziału trzęślicy modrej z 30 do 70%.

Procent powierzchni zajęty przez siedlisko na transekcje - powierzchnia płatów siedliska jest bardzo zróżnicowana, przy czym przeważają obiekty małe, około jednego ha i mniejsze. We wszystkich przypadkach powierzchnia siedliska jest silnie zależna od lokalnych warunków topograficznych, hydrologicznych i geologicznych. Niekiedy torfowiska występują w naturalnych kompleksach z jeziorami dystroficznymi, torfowiskami wysokimi, lub zbiorowiskami z *Rhynchosporion*, co powoduje, że ocena może zostać obniżona do U1, choć stan siedliska jest właściwy.

Pokrycie terenu na transekcji, gdzie nie występuje siedlisko, to zwykle obszary z obniżonym poziomem wód gruntowych (miejsca te zajmują lasy i młodniki brzoźowe oraz sosnowe, a w niektórych przypadkach fragmenty mszarów wysokotorfowiskowych), albo tereny stale podtopione (zazwyczaj zajmowane przez szuwały turzycowe, małe zbiorniki wodne lub obniżenia natorfowe z roślinnością ze związku *Rhynchosporion* lub inną). W większości przypadków (91 stanowisk, poprzednio 94) powierzchnię siedliska oceniono jako właściwą FV, a siedlisko zajmowało tu od 80-100% powierzchni, zwykle bliżej 100%.. Na części stanowisk (ok. 20) wskaźnik ten oceniany był jako

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

niezadowalający U1 w obu okresach obserwacji, a pokrycie transektu przez siedlisko to najczęściej 50 do 70%; tylko w 8 przypadkach, w obu okresach obserwacji wskaźnik otrzymał ocenę U2 – stan zły. W 2 przypadkach (Bagienko – Żelwagi i Żabi Staw) wskaźnik otrzymał ocenę XX w 2017 roku, gdyż torfowisko zostało całkowicie zniszczone - siedliska na stanowisku w istocie nie ma. Na 12 stanowiskach nastąpiła regeneracja mszarów, podniósł się poziom wody, co pozwoliło na podniesienie oceny. Równocześnie na 13 stanowiskach nastąpiło przesuszenie terenu, ekspansja drzew i krzewów lub roślin ekspansywnych, zielnych i powierzchnia siedliska zmniejszyła się, a ocena pogorszyła w stosunku do poprzednich obserwacji.

Stopień uwodnienia Na większości stanowisk wskaźnik w obu okresach obserwacji został oceniony na FV – stan właściwy. W 2011 roku było to 94 stanowisk, a w 2017-78. Na powierzchni torfowiska widoczna była woda. Na podobnej liczbie stanowisk (29-27) w obu okresach obserwacji oceniono wskaźnik na U1. Tylko na 3 stanowiskach w 2011, ale już na 14 stanowiskach w 2017 roku wskaźnik oceniono na U2. Było to spowodowane głównie przesuszeniem torfowisk, a w kilku przypadkach zalaniem ich przez wodę, w wyniku działalności bobrów, lub przez wody jeziorne. W 2 przypadkach (Bagienko – Żelwagi i Żabi Staw) wskaźnik otrzymał ocenę XX w 2017 roku, gdyż torfowisko zostało całkowicie zniszczone - siedliska na stanowisku w istocie nie ma. Na 8 stanowiskach nastąpiła poprawa stosunków wodnych, głównie dzięki wdrożeniu działań ochronnych (rewitalizacji zastawek i ograniczaniu wody). Równocześnie na 27 stanowiskach stwierdzono pogorszenie się ocen głównie wskutek pogłębienia rowów melioracyjnych, a być może także wskutek rozwoju drzew (na 13 stanowiskach z FV na U1 i na 11 stanowiskach z U1 na U2), tym na 3 stanowiskach (Szerokie Bagno, Torfowisko na Poligonie II, Śródleśne Oczka) zaszły poważne zmiany, a ocena obniżona została o 2 stopnie, z FV na U2. W ostatnim ze stanowisk całkowity brak jest soczewki wody podemersyjnej (w 2010r. było pło!); aktualnie siedlisko umiarkowanie wilgotne do wilgotnego (przyczyna nie znana). Generalnie stopień uwodnienia uległ pogorszeniu od ostatnich obserwacji.

Pokrycie i struktura gatunkowa mchów – na zdecydowanej większości stanowisk, bo na 107 w 2017 roku, a 113 w roku 2011 wskaźnik oceniono jako stan właściwy FV. Nieznacznie zmalała liczba ocen U1 (z 10 do 7), ale zwiększyła się U2 (z 2 na 5). Najgorzej ocenione stanowiska to: Osowiec Eksperymentalny, Bagno Staw, Łazy, Proszów, Bosse, gdzie stwierdzono bardzo niskie pokrycie przez mchy poniżej 10%, lub brak torfowców, silne przesuszenie torfowiska lub zalanie go przez bobry. W 2 przypadkach (Bagienko – Żelwagi i Żabi Staw) wskaźnik otrzymał ocenę XX w 2017 roku, gdyż torfowisko zostało całkowicie zniszczone - siedliska na stanowisku w istocie nie ma. Na 6 stanowiskach nastąpiła regeneracja mszarów, głównie wskutek polepszenia stosunków wodnych i ocena wskaźnika została podniesiona. Równocześnie na 8 stanowiskach, ocena pogorszyła się, w tym na 2 o 2 stopnie (Proszów i Łazy). Pokrycie przez torfowce jest tu skrajnie małe – ok. 2% transektu.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

2. Stan i zmiany w czasie poszczególnych aktualnych oddziaływań dla siedliska na stanowiskach

Łącznie, na badanych stanowiskach odnotowano 72 typy oddziaływań, w tym niektóre zostały zakodowane na różny sposób (zwłaszcza te, dotyczące osuszania terenów torfowisk). Niemniej, należą one do prawie wszystkich możliwych grup oddziaływań. Na wszystkich badanych w 2016 i 2017 roku stanowiskach stwierdzono jakieś typy oddziaływań, z wyjątkiem 8 stanowisk, gdzie odnotowano brak zagrożeń i nacisków. W ubiegłym okresie obserwacji oddziaływania odnotowano na 114 stanowiskach. W obu okresach dominowały oddziaływania o charakterze negatywnym, stanowiąc ponad 71% aktualnie odnotowanych oddziaływań, a ok. 74% poprzednio. W 3 przypadkach aktualnie nie określono wpływu zaobserwowanych oddziaływań na siedlisko - XX. Były to: Pobór wód z wód powierzchniowych i Leśnictwo, o niskiej intensywności.

Aktualnie, najwięcej było oddziaływań negatywnych, o dużej intensywności (A), bo 63 (poprzednio 44). Po około 50 stanowisk stwierdzono z oddziaływaniami o intensywności B i C. Poprzednio dominowały oddziaływania o intensywności B (72). Odnotowano znacznie mniejszą liczbę oddziaływań o charakterze neutralnym 33, poprzednio 41), głównie o niskiej intensywności (C). Były to: Poligony, Zbieractwo jagód, Linie elektryczne, Ścieżki, wydeptywanie, pojedyncze śmieci, Leśnictwo, Wypas bydła i Pozyskiwanie torfu w okolicach stanowisk. Najmniej odnotowano oddziaływań o charakterze pozytywnym (31, poprzednio 15), a były to: sukcesja – regeneracja torfowisk, oddziaływanie zwierzyny, migracje, podnoszenie poziomu wód, poligony, koszenie, wycinka drzew.

Spośród oddziaływań o charakterze naturalnym w obu okresach obserwacji najczęściej, bo 92 razy (poprzednio 87) wskazywano na Sukcesję. W latach 2016-17, 19 razy odnotowano wpływ zmian klimatycznych – suche i gorące lata, sprzyjające wysychaniu torfowisk. Oddziaływania takie jak: wzrost żyzności, zakwaszenie, wpływ zwierzyny, nierozłożona materia organiczna, były notowane na kilku (do 10) stanowisk w każdym z okresów obserwacji.

Spośród oddziaływań antropogenicznych, najczęściej wykazywanym były oddziaływania wpływające na stosunki wodne torfowisk. Zakodowano takie oddziaływania na 11 sposobów, a odnotowywano je na blisko połowie stanowisk w obu okresach. Na 20-30 stanowiskach w obu okresach stwierdzono oddziaływania związane z leśnictwem, a dotyczą one zwykle wycinki drzew w okolicach torfowisk. Wzrosła liczba stanowisk, na których stwierdzono obecność gatunków obcych (z 5 do 7), a także gatunków ekspansywnych (z 2 do 17). Na 11 stanowiskach w 2017 roku odnotowano przemiany wewnętrzne siedliska – przekształcanie się w inne typy siedlisk torfowiskowych, bory bagienne lub w kierunku łąk wilgotnych i ziołorośli. Różne formy penetracji terenu (polowania, zbieractwo, wydeptywanie, szlaki i ścieżki itp.) są odnotowywane jednostkowo na pojedynczych stanowiskach, choć w sumie dotyczą znacznej części (kilkudziesięciu) stanowisk, w każdym z okresów. Na kilkunastu stanowiskach natomiast, zostało odnotowane zaśmiecanie terenu, przez pojedyncze pozostawione śmieci, jak i dzikie wysypiska z odpadkami z gospodarstw. Na pojedynczych stanowiskach odnotowano wykonywane działania ochronne – głównie odkrzaczanie (usuwanie drzew i ich nalotu).

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

3. Stan i zmiany w czasie w zakresie i intensywności poszczególnych przewidywanych zagrożeń dla siedliska na stanowiskach

Na badanych stanowiskach stwierdzono łącznie 57 typów zagrożeń, kodowanych niekiedy na różne sposoby. W obu okresach obserwacji odnotowano zagrożenia na 106 stanowiskach. W poprzednim etapie dominowały zagrożenia o średniej intensywności (B), było ich 72, czyli ok. 68%, a w latach 2016-17 z intensywnością A, 63 stanowiska, czyli ok 59%. Nastąpił wzrost zagrożeń o intensywności A, a zmniejszył się udział zagrożeń z intensywnością B. W obu okresach obserwacji, zagrożenia o niskiej intensywności (C) stanowiły ok. 43% zagrożeń. Spośród zagrożeń naturalnych najczęściej odnotowywanym w obu okresach obserwacji była Sukcesja, odnotowywana na ok. 80% stanowisk, na których odnotowano występowanie jakichkolwiek zagrożeń. Na 22 stanowiskach łącznie w okresie 2016-17 odnotowano susze i zmniejszenie opadów oraz wyschnięcie (poprzednio tylko na 2 stanowiskach). Nagromadzenie materii organicznej, Eutrofizacja, Zakwaszenie – to zagrożenia stwierdzane na pojedynczych do 7 stanowisk, nie mają więc większego znaczenia w skali regionu. Spośród zagrożeń antropogenicznych, najczęściej wykazywanym w 2016-17 roku, była zmiana stosunków wodnych, skutkująca osuszaniem torfowisk, odnotowana na 34 stanowiskach (poprzednio na 52). Na około 20-25 stanowiskach stwierdzano oddziaływania związane z penetracją terenu (zbieractwo jagód i grzybów, wydeptywanie, wędkarstwo, polowania, itp.). Na 14 stanowiskach poprzednio, a na 11 aktualnie wykazano działania związane z leśnictwem. Na 18 stanowiskach w 2016-17 wskazano na brak prowadzonych działań ochronnych wskazanych w poprzednim okresie, co będzie skutkowało pogarszaniem stanu siedlisk w kolejnych latach. Wzrosła liczba stanowisk, na których stwierdzono obecność gatunków obcych (z 5 do 7), a także gatunków ekspansywnych (z 12 do 17), istotnie zagrażających w przypadku dalszej ekspansji stanowi siedliska. Pozostałe zagrożenia, stwierdzane na pojedynczych stanowiskach, ze względu na rzadkość występowania nie stanowią istotnych zagrożeń w skali regionu.

II.A.2. STAN OCHRONY I JEGO PARAMETRY W REGIONIE BIOGEOGRAFICZNYM KONTYNENTALNYM - NA STANOWISKACH

W skali regionu kontynentalnego nie obserwowano istotnych różnic pomiędzy stanem ochrony siedliska na stanowiskach w poszczególnych rejonach kraju. Na podstawie obserwacji monitorowanych obiektów wydaje się, że nastąpiła pewna poprawa stanu na torfowiskach pomorskich, pogorszył się natomiast stan torfowisk w zachodniej Polsce (województwa dolnośląskie, częściowo lubuskie oraz zachodniopomorskie). W pozostałych częściach obserwowano zarówno poprawę jak i pogorszenie stanu na pojedynczych stanowiskach.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

1. Stan i zmiany w czasie parametru Powierzchnia siedliska na stanowiskach

Na badanych stanowiskach, w obu okresach obserwacji dominowały oceny FV – stan właściwy. Tak ocenionych stanowisk było 80 (66%), poprzednio 82. Jako stan niezadowolający U1 oceniono 25 stanowiska tj. ok. 21%, (poprzednio 36), i 14 stanowisk (ok. 12%) określono jako stan zły U2, poprzednio 8. W 2 przypadkach (Bagienko – Żelwagi i Żabi Staw) parametr otrzymał ocenę XX, gdyż torfowisko zostało całkowicie zniszczone - siedliska na stanowisku w istocie nie ma.

Na 17 stanowiskach ocena parametru została podniesiona w stosunku do poprzednich obserwacji, co wiązało się z regeneracją siedliska w wyniku podnoszenia poziomu wód, wykonanymi odkrzaczaniem (działania ochronne) i regeneracją warstwy mszystej. W tym samym czasie na 19 stanowiskach nastąpiło zmniejszenie powierzchni siedliska w związku z przesuszeniem partii torfowisk (działanie rowów melioracyjnych), zarośnięcia ich przez drzewa i krzewy (wierzby, sosnę, świerka, olszę) – przemiany w kierunku borów bagiennych, lub ekspansywne gatunki zielne, głównie trzcinę, trzęślicę modrą, wysokie turzyce. Kilka stanowisk zostało zatopionych w wyniku działalności bobrów lub prac hydrotechnicznych (np. Żabi Staw). Na 4 stanowiskach ubytek powierzchni był na tyle znaczący, że spowodował obniżenie oceny o 2 stopnie: z FV na U2. Były to stanowiska: Lasówka (obszar Dziką Orlicą), Proszów (obszar Uroczyska Borów Zasięckich) oraz 2 poza obszarami N2000: Łazy i Użytek ekologiczny Zapadź (wszystkie stanowiska w południowo-zachodniej Polsce). Na stanowisku Sandr Brdy następują stopniowe przemiany siedliska 7140 w kierunku torfowisk wysokich, a więc w istocie poprawa sytuacji. Obecnie tylko ok. 10% obiektu stanowi siedlisko 7140 (ocena U2) pozostała część to siedlisko 7110. Na stanowisku bagienko Żelwagi torfowisko na całym obszarze zostało zniszczone. W 2014 roku całkowicie wybrano torf (do gruntu mineralnego), a w miejscu torfowiska powstał zbiornik wodny.

2. Stan i zmiany w czasie parametru Struktura i funkcje siedliska na stanowiskach

Na 34 badanych stanowiskach, tj. ok. 28%, (poprzednio na 35) parametr został oceniony na FV – stan właściwy. Nieco zmalała liczba stanowisk ocenionych na U1 – stan niezadowolający z 57 w okresie 2009-2011 do 42 (35%) aktualnie. Wzrosła natomiast liczba stanowisk ocenionych na U2 – stan zły z 34 do 43 (ponad 35%). W 2 przypadkach (Bagienko – Żelwagi i Żabi Staw) parametr otrzymał ocenę XX, gdyż torfowisko zostało całkowicie zniszczone - siedliska na stanowisku w istocie nie ma.

Na 15 stanowiskach ocena została podniesiona w stosunku do poprzednich obserwacji, o 1 stopień. Było to spowodowane głównie zmniejszeniem zwarcia drzew i krzewów w wyniku działań ochronnych lub zahamowaniem spływu wód z torfowisk. Równocześnie na 25 stanowiskach pogorszyły się oceny, w tym na 3 stanowiskach o 2 stopnie: z FV na U2 (Torfowisko na Poligonie II, Izerskie Bagno i Szerokie Bagno). Głównymi przyczynami tego zjawiska były pogarszające się stosunki wodne (zalanie lub znacznie częściej przyspieszony spływ wody z torfowisk w wyniku udrażniania i czyszczenia rowów, co pociągało za sobą wzmoczoną sukcesję i zarastanie przez drzewa i krzewy oraz zielne gatunki ekspansywne: trzcinę, trzęślicę, itp. Zmieniała się w efekcie także struktura dominacji gatunków oraz zanikały gatunki charakterystyczne kosztem gatunków obcych dla siedliska (wkraczały gatunki łąkowe, ziołoroślowe). Na 7 stanowiskach pojawiły się też gatunki obce, zaliczane do inwazyjnych. Na 8 stanowiskach stwierdzono zmniejszenie pokrycia przez mszaki. Na Izerskim Bagnie zmiana oceny to zmiana pozorna, wynikająca z przyjęcia zasad oceniania wg.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

metodyki z 2012 roku. O zły stan torfowiska decyduje ok. 10% pokrycie transektu przez trzęślicę modrą, niezmiennie od poprzedniego okresu. Na Szerokim Bagnie przyczyną zmiany oceny także jest w części odmienne podejście metodyczne (poprzednio, przy podobnym pokryciu przez drzewa i krzewy zastosowano ocenę ekspercką FV), a w części faktyczne zmiany - spadek oceny wskaźnika "gatunki ekspansywne" z FV - brak gatunków ekspansywnych, do U1- wzrost pokrycia przez welniankę pochwowatą do 20%. Przede wszystkim, wpływ na ocenę miał "stopień uwodnienia" (zanotowano spadek lustra wody w stosunku do 2011 roku, gdyż miejscami na torfowisku poziom wody aktualnie był 20-35 cm pod powierzchnią gruntu).

3. Stan i zmiany w czasie parametru Perspektywy ochrony na stanowiskach

Na około połowie stanowisk (65, czyli 54%), parametr został oceniony jako stan właściwy – FV (poprzednio na 70 stanowiskach). Zmalała liczba stanowisk ocenionych na U1 – stan niezadowalający z 44 do 35 aktualnie (ok. 29%), a wzrosła liczba stanowisk, których perspektywy oceniono jako złe U2: z 12 do 17 aktualnie (ok. 14%). W 4 przypadkach perspektywy zostały ocenione jako nieznane XX (poprzednio brak takich ocen). Były to 2 stanowiska (Bagienko – Zełwagi i Żabi Staw) gdzie torfowisko zostało całkowicie zniszczone, oraz Proszów i Śródleśne Oczko, gdzie odpowiednio - dalsza działalność bobrów jest trudna do przewidzenia i z uwagi na decesję złoza przy sprzyjających warunkach wodnych (fluktuacje) może dojść do opanowania mokradła przez przygielkowisko (typ 7150).

Na 11 stanowiskach nastąpiła poprawa perspektyw ochrony (głównie z U1 na FV), ze względu na poprawę stanu aktualnego, spowodowane wdrożeniem działań ochrony czynnej. W 1 przypadku (Torzym) była to poprawa o 2 stopnie z U2 na FV. Nastąpiła tu wyraźne polepszenie warunków wodnych w stosunku do poprzednich badań i w konsekwencji masowe obumieranie nalotów drzew. Stan siedliska polepsza się pod każdym względem. W tym samym czasie na 17 stanowiskach nastąpiło pogorszenie oceny parametru, głównie z FV na U1, rzadziej z U1 na U2 (6 stanowisk: Raszków, Zielony Kąt 1, Lasówka, Czarna Wielka II, Szerokie Bagno-Osuchy i Łazy). W 1 przypadku nastąpiła zmiana oceny perspektyw ochrony z FV na U2 (Użytek ekologiczny Zapadź), gdzie pogorszył się stan aktualny siedliska z FV na U2. Na pogarszanie się oceny parametru perspektywy ochrony, najczęściej wpływała niższa niż poprzednio ocena Struktury i funkcji, ale także miały wpływ zmniejszanie się powierzchni siedliska i brak działań ochronnych proponowanych we wcześniejszych badaniach.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

4. Stan ochrony siedliska i jego zmiany w czasie na stanowiskach

Stan ochrony siedliska został oceniony na 31 stanowiskach, tj. ponad 25% (poprzednio na 32 stanowiskach) jako stan właściwy FV. Zmalała liczba stanowisk ocenionych na U1 z 56 do 42 ok. 35%. Wzrosła natomiast liczba stanowisk ocenionych na U2 z 38 do 46 (38%). W 2 przypadkach (Bagienko – Żelwagi i Żabi Staw) parametr otrzymał ocenę XX, gdyż torfowisko zostało całkowicie zniszczone - siedliska na stanowisku w istocie nie ma. Na 15 stanowiskach ocena stanu ochrony poprawiła się w stosunku do poprzednich obserwacji. Nastąpiło to głównie w wyniku poprawy oceny parametru Struktura i funkcja (13 stanowisk). Tylko na 1 stanowisku (Rekowo) o poprawie decydowały jedynie Perspektywy ochrony, a na żadnym nie była to jedynie poprawa Powierzchni siedliska. W 5 przypadkach poprawie uległy oceny wszystkich parametrów. Były to stanowiska: Torzym, Torfowisko w Zielonym Borze, Pod Jezioro, Drzewicz, Przygiełkowe Moczary II). Na stanowisku Torfowisko przy jeziorze Karaśne poprawa oceny jest pozorna, wynikająca z niewłaściwie (niezgodnie z zasadami) wystawionej poprzednio oceny ogólnej. Równocześnie pogorszyły się oceny ogólne na 25 stanowiskach, w tym na 2 o 2 stopnie z FV na U2: Izerskie bagno, Torfowisko na Poligonie II. Także w przypadku pogarszania się oceny ogólnej, odpowiada za to głównie pogorszona Struktura i funkcja – na 15 stanowiskach było to pogorszenie jedynie oceny tego parametru, rzadziej, bo na 4 stanowiskach łącznie Powierzchnia siedliska i Perspektywy ochrony (Zielony Kąt I, Torfowisko przy jez. Okoń Duży, Lasówka, Użytek ekologiczny Zapadź). Także na 4 stanowiskach (Zagajnik, Kolonia Aleksandrów, Żurawie Bagno I i Torfowisko na Poligonie II) o obniżeniu oceny ogólnej decydowały 2 parametry: Struktura i funkcje oraz Perspektywy ochrony. Na 5 stanowiskach (Raszków, Szerokie Bagno-Osuch, Żurawie Bagno II, Śródleśne Oczka i Proszów), pogorszeniu uległy oceny wszystkich parametrów. W przypadku 2 stanowisk: Augustówka i Na S od jeziora Konopnego pogorszenie oceny ogólnej to zmiana pozorna, będąca wynikiem niezgodnie z zasadami wystawionej oceny w poprzednim okresie.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

II.B. POZOSTAŁE TABELLE NA POZIOMIE STANOWISKA

Tab. 3 Oceny: stanu ochrony i jego parametrów na poszczególnych stanowiskach w regionie biogeograficznym kontynentalnym dla siedliska Torfowiska przejściowe i trzęsawiska 7140, monitoring skończony (P1 – Powierzchnia, P2 – Specyficzna struktura i funkcje, P3 – Perspektywy ochrony, P4 – Stan ochrony (ocena ogólna) Kolorami oznaczono zmiany ocen: zielonym ich poprawę, pomarańczowym pogorszenie, a szarym zmianę na XX.

Lp.	Kod obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo kraina geograficzna	Id stanowiska	Nazwa stanowiska	Lata	P1	P2	P3	P4
1.	PLC140001	Puszcza Kampinoska	mazowieckie Kotlina Warszawska	3337	Długie Bagno	2009-2011	U1	U2	U1	U2
2.	PLH020006	Karkonosze	dolnośląskie Karkonosze	3479	Kocioł Wielkiego Stawu	2009-2011	FV	FV	FV	FV
						2016-2017	FV	FV	FV	FV
3.	PLH020006	Karkonosze	dolnośląskie Karkonosze	3502	Mumławski Wierch	2009-2011	FV	FV	FV	FV
						2016-2017	FV	FV	FV	FV
4.	PLH020006	Karkonosze	dolnośląskie Karkonosze	3503	Pielgrzymy	2009-2011	FV	FV	FV	FV
						2016-2017	FV	U1	FV	U1
5.	PLH020006	Karkonosze	dolnośląskie Karkonosze	3526	Raszków	2009-2011	FV	U1	U1	U1
						2016-2017	U1	U2	U2	U2
6.	PLH020014	Torfowisko pod Zieleńcem	dolnośląskie Góry Bystrzyckie	2605	Czarne Bagno południe	2009-2011	FV	FV	FV	FV
						2016-2017	FV	FV	FV	FV
7.	PLH020014	Torfowisko pod Zieleńcem	dolnośląskie Góry Bystrzyckie	2704	Czarne Bagno północ	2009-2011	FV	FV	FV	FV
						2016-2017	FV	U1	FV	U1
8.	PLH020014	Torfowisko pod Zieleńcem	dolnośląskie Góry Bystrzyckie	3244	Topieliska przy grobli	2009-2011	U1	U1	FV	U1
9.	PLH020014	Torfowisko pod Zieleńcem	dolnośląskie Góry Bystrzyckie	3339	Czarne Bagno wschód	2009-2011	FV	U1	FV	U1
10.	PLH020047	Torfowiska Gór Izerskich	dolnośląskie Góry Izerskie	3530	Kobyła Łąka	2009-2011	FV	FV	FV	FV
						2016-2017	FV	FV	FV	FV
11.	PLH020047	Torfowiska Gór Izerskich	dolnośląskie Góry Izerskie	3533	Zielony Kąt 1	2009-2011	U1	U2	U1	U2
						2016-2017	U2	U2	U2	U2
12.	PLH020047	Torfowiska Gór Izerskich	dolnośląskie Góry Izerskie	3600	Na Jagnięcym Potoku	2009-2011	U1	U1	FV	U1
						2016-2017	U1	U2	FV	U2

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

Lp.	Kod obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo kraina geograficzna	Id stanowiska	Nazwa stanowiska	Lata	P1	P2	P3	P4
13.	PLH020047	Torfowiska Gór Izerskich	dolnośląskie Góry Izerskie	3602	Izerskie Bagno	2009-2011 2016-2017	FV FV	FV U2	FV FV	FV U2
14.	PLH020061	Dzika Orlica	dolnośląskie Góry Bystrzyckie	3348	Lasówka	2009-2011 2016-2017	FV U2	U2 U2	U1 U2	U2 U2
15.	PLH020072	Uroczyska Borów Dolnośląskich	dolnośląskie Bory Dolnośląskie	3267	Żabi Staw	2009-2011 2016-2017	FV XX	U1 XX	FV XX	U1 XX
16.	PLH020072	Uroczyska Borów Dolnośląskich	dolnośląskie Pogórze Izerskie	3269	Zagajnik	2009-2011 2016-2017	FV FV	U1 U2	FV U1	U1 U2
17.	PLH020072	Uroczyska Borów Dolnośląskich	dolnośląskie Pogórze Izerskie	3287	Czerna Wielka I	2009-2011 2016-2017	FV FV	U2 U2	U1 U1	U2 U2
18.	PLH020072	Uroczyska Borów Dolnośląskich	dolnośląskie Pogórze Izerskie	3289	Czerna Wielka II	2009-2011 2016-2017	FV U1	U2 U2	U1 U2	U2 U2
19.	PLH060013	Ostoja Poleska	lubelskie Równina Łęczyńsko-Włodawskie	2889	Torfowisko przy jeziorze Moszne 1	2009-2011 2016-2017	FV FV	FV FV	FV FV	FV FV
20.	PLH060013	Ostoja Poleska	lubelskie Równina Łęczyńsko-Włodawskie	2891	Torfowisko przy jeziorze Moszne 2	2009-2011 2016-2017	FV FV	FV FV	FV FV	FV FV
21.	PLH060013	Ostoja Poleska	lubelskie Równina Łęczyńsko-Włodawskie	2892	Torfowisko przy jeziorze Karaśne	2009-2011 2016-2017	U1 U1	U1 U1	U1 U1	U2 U1
22.	PLH060013	Ostoja Poleska	lubelskie Równina Łęczyńsko-Włodawskie	2894	Bagno Staw	2009-2011 2016-2017	U1 FV	U1 U2	FV FV	U1 U2
23.	PLH060034	Uroczyska Puszczy Solskiej	lubelskie Równina Biłgorajska	3262	Obary	2009-2011 2016-2017	FV FV	FV FV	FV FV	FV FV
24.	PLH060034	Uroczyska Puszczy Solskiej	lubelskie Równina Biłgorajska	3272	Wielkie Bagno	2009-2011 2016-2017	FV FV	U1 U1	FV FV	U1 U1
25.	PLH060034	Uroczyska Puszczy Solskiej	lubelskie Równina Biłgorajska	3273	Kolonia Aleksandrów	2009-2011 2016-2017	U1 U1	U1 U2	FV U1	U1 U2

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

Lp.	Kod obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo krajna geograficzna	Id stanowiska	Nazwa stanowiska	Lata	P1	P2	P3	P4
26.	PLH060034	Uroczyska Puszczy Solskiej	lubelskie Równina Biłgorajska	3285	Szerokie Bagno - Osuchy	2009-2011 2016-2017	FV U1	U1 U2	U1 U2	U1 U2
27.	PLH060034	Uroczyska Puszczy Solskiej	lubelskie Równina Biłgorajska	3342	Margólka	2009-2011 2016-2017	FV U1	U1 U1	U1 U1	U1 U1
28.	PLH060043	Lasy Sobiborskie	lubelskie Równina Łęczyńsko-Włodawskie	2728	Dubeczno	2009-2011 2016-2017	U1 U1	U2 U2	U1 U1	U2 U2
29.	PLH060043	Lasy Sobiborskie	lubelskie Równina Łęczyńsko-Włodawskie	2896	Torfowisko w leśnictwie Macoszyn	2009-2011 2016-2017	FV FV	FV FV	FV FV	FV FV
30.	PLH060043	Lasy Sobiborskie	lubelskie Równina Łęczyńsko-Włodawskie	2898	Torfowisko przy jeziorze Płotycze Sobiborskie	2009-2011 2016-2017	FV FV	FV FV	FV FV	FV FV
31.	PLH060043	Lasy Sobiborskie	lubelskie Równina Łęczyńsko-Włodawskie	2899	Torfowisko przy jeziorze Brudno	2009-2011 2016-2017	FV FV	U1 U1	FV FV	U1 U1
32.	PLH060043	Lasy Sobiborskie	lubelskie Równina Łęczyńsko-Włodawskie	2903	Torfowisko w leśnictwie Stulno	2009-2011 2016-2017	FV FV	FV FV	FV FV	FV FV
33.	PLH060043	Lasy Sobiborskie	lubelskie Równina Łęczyńsko-Włodawskie	2922	Dubeczno 1	2009-2011	U2	U2	U1	U2
34.	PLH060076	Brzeziczno	lubelskie Równina Łęczyńsko-Włodawskie	2918	Torfowisko przy jeziorze Brzeziczno	2009-2011 2016-2017	FV FV	FV FV	FV FV	FV FV
35.	PLH080008	Buczyny Łagowsko-Sulęcińskie	lubuskie Pojezierze Łagowskie	3340	Pawski Ług	2009-2011 2016-2017	U2 U2	U2 U2	U1 U1	U2 U2
36.	PLH080049	Rynna Jezior Rzepińskich	lubuskie Równina Torzymska	3206	Torfowisko z wątlikiem błotnym	2009-2011 2016-2017	FV FV	U2 U2	U1 FV	U2 U2
37.	PLH080055	Przygielkowiska Koło Gozdnicy	lubuskie Bory Dolnośląskie	3280	Przygielkowe Moczary I	2009-2011 2016-2017	FV FV	U1 U1	U1 U1	U1 U1
38.	PLH080055	Przygielkowiska Koło Gozdnicy	lubuskie Bory Dolnośląskie	3286	Przygielkowe Moczary II	2009-2011 2016-2017	U1 FV	U2 U1	U1 FV	U2 U1

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

Lp.	Kod obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo kraina geograficzna	Id stanowiska	Nazwa stanowiska	Lata	P1	P2	P3	P4
39.	PLH080055	Przygielkowska Koło Gozdnicy	lubuskie Bory Dolnośląskie	3334	Żurawie Bagno I	2009-2011 2016-2017	FV FV	U1 U2	FV U1	U1 U2
40.	PLH080055	Przygielkowska Koło Gozdnicy	lubuskie Bory Dolnośląskie	3335	Żurawie Bagno II	2009-2011 2016-2017	FV U1	U1 U2	FV U1	U1 U2
41.	PLH080060	Uroczyska Borów Zasiękich	lubuskie Kotlina Zasięcka	3238	Śródleśne Oczka	2009-2011 2016-2017	U1 U2	U1 U2	FV XX	U1 U2
42.	PLH080060	Uroczyska Borów Zasiękich	lubuskie Kotlina Zasięcka	3249	Tymnica	2009-2011 2016-2017	FV FV	U2 U2	U1 U1	U2 U2
43.	PLH080060	Uroczyska Borów Zasiękich	lubuskie Kotlina Zasięcka	3329	Proszów	2009-2011 2016-2017	FV U2	U1 U2	FV XX	U1 U2
44.	PLH080060	Uroczyska Borów Zasiękich	lubuskie Kotlina Zasięcka	3330	Karaś	2009-2011 2016-2017	FV U1	U1 U1	FV FV	U1 U1
45.	PLH080060	Uroczyska Borów Zasiękich	lubuskie Kotlina Zasięcka	3331	Tarnów	2009-2011 2016-2017	FV FV	U1 U1	U1 U1	U1 U1
46.	PLH080060	Uroczyska Borów Zasiękich	lubuskie Kotlina Zasięcka	3332	Gębice I	2009-2011 2016-2017	FV FV	U1 U1	FV FV	U1 U1
47.	PLH080060	Uroczyska Borów Zasiękich	lubuskie Kotlina Zasięcka	3333	Gębice II	2009-2011 2016-2017	FV U1	U2 U2	FV U1	U2 U2
48.	PLH080073	Rynna Jezior Torzymskich	lubuskie Równina Torzymska	3208	Dzikie	2009-2011 2016-2017	FV FV	U2 U2	U2 U2	U2 U2
49.	PLH140021	Uroczyska Łąckie	mazowieckie Kotlina Płocka	3049	Jeziorko	2009-2011 2016-2017	U1 U1	U2 U2	FV U1	U2 U2
50.	PLH140021	Uroczyska Łąckie	mazowieckie Kotlina Płocka	3050	Kiełpień	2009-2011 2016-2017	U2 U2	U2 U2	U2 U2	U2 U2
51.	PLH140021	Uroczyska Łąckie	mazowieckie Kotlina Płocka	3053	Sendeń	2009-2011 2016-2017	FV FV	U2 U2	U1 U1	U2 U2

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

Lp.	Kod obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo kraina geograficzna	Id stanowiska	Nazwa stanowiska	Lata	P1	P2	P3	P4
52.	PLH140022	Bagna Celestynowskie	mazowieckie Równina Garwolińska	3038	Augustówka	2009-2011 2016-2017	FV FV	U1 U1	FV FV	FV U1
53.	PLH140022	Bagna Celestynowskie	mazowieckie Równina Garwolińska	3044	Gołe Bagno	2009-2011 2016-2017	U1 FV	U1 FV	FV FV	U1 FV
54.	PLH140022	Bagna Celestynowskie	mazowieckie Równina Garwolińska	3045	Karpiska	2009-2011 2016-2017	FV FV	U1 U1	U1 U1	U1 U1
55.	PLH140022	Bagna Celestynowskie	mazowieckie Równina Garwolińska	3047	Szerokie Bagno	2009-2011 2016-2017	U1 FV	FV U2	U1 U1	U1 U2
56.	PLH140034	Poligon Rembertów	mazowieckie Równina Wołomińska	3338	Bagno Jacka	2009-2011 2016-2017	U1 FV	U1 U1	U1 U1	U1 U1
57.	PLH160020	Szumirad	opolskie Równina Opolska	3366	Rezerwat przyrody Kamieniec	2009-2011 2016-2017	FV FV	U1 FV	FV FV	U1 FV
58.	PLH200005	Ostoja Augustowska	podlaskie Równina Augustowska	3636	Przystajnia	2009-2011 2016-2017	U1 FV	U1 U1	U1 U1	U1 U1
59.	PLH200005	Ostoja Augustowska	podlaskie Równina Augustowska	3637	Sajenek	2009-2011 2016-2017	FV FV	FV FV	FV FV	FV FV
60.	PLH200005	Ostoja Augustowska	podlaskie Równina Augustowska	3638	Jezioro Ślepe koło Mikaszówki	2009-2011 2016-2017	U1 FV	U2 U2	U2 U2	U2 U2
61.	PLH200005	Ostoja Augustowska	podlaskie Równina Augustowska	3639	Swoboda	2009-2011 2016-2017	FV FV	U1 U1	FV FV	U1 U1
62.	PLH200007	Pojezierze Sejneńskie	podlaskie Równina Augustowska	3631	Buda Ruska	2009-2011 2016-2017	FV U1	U1 U1	U1 U1	U1 U1
63.	PLH200007	Pojezierze Sejneńskie	podlaskie Pojezierze Wschodniosuwalskie	3634	Pod Jezioro	2009-2011 2016-2017	U1 FV	U1 FV	U1 FV	U1 FV
64.	PLH200007	Pojezierze Sejneńskie	podlaskie Równina Augustowska	3635	Gremzdówka	2009-2011 2016-2017	FV FV	U1 U1	FV FV	U1 U1

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

Lp.	Kod obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo kraina geograficzna	Id stanowiska	Nazwa stanowiska	Lata	P1	P2	P3	P4
65.	PLH200008	Dolina Biebrzy	podlaskie Kotlina Biebrzańska	3385	Osowiec Twierdza N	2009-2011 2016-2017	U1 U1	FV FV	FV FV	U1 U1
66.	PLH200008	Dolina Biebrzy	podlaskie Kotlina Biebrzańska	3386	Osowiec Twierdza S	2009-2011 2016-2017	U1 U1	U2 U2	U1 U1	U2 U2
67.	PLH220017	Mechowiska Sulęczyńskie	pomorskie Bory Tucholskie	3239	Sulęczyno	2009-2011 2016-2017	FV FV	FV FV	FV FV	FV FV
68.	PLH220022	Pływające wyspy pod Rekowem	pomorskie Równina Charzykowska	3939	Leniwe I	2009-2011 2016-2017	FV FV	U1 FV	FV FV	U1 FV
69.	PLH220022	Pływające wyspy pod Rekowem	pomorskie Równina Charzykowska	3942	Leniwe II	2009-2011 2016-2017	FV FV	FV FV	FV FV	FV FV
70.	PLH220026	Sandr Brdy	pomorskie Równina Charzykowska	3110	Sandr Brdy	2009-2011 2016-2017	U2 U2	U2 U2	U2 U2	U2 U2
71.	PLH220026	Sandr Brdy	pomorskie Równina Charzykowska	3145	Bagno Stawek	2009-2011 2016-2017	FV FV	FV FV	FV FV	FV FV
72.	PLH220026	Sandr Brdy	pomorskie Równina Charzykowska	3202	Drzewicz	2009-2011 2016-2017	U1 FV	U2 U1	U1 FV	U2 U1
73.	PLH220026	Sandr Brdy	pomorskie Równina Charzykowska	3358	Kaczewo	2009-2011 2016-2017	U1 FV	U1 U1	U1 U1	U1 U1
74.	PLH220036	Dolina Łupawy	pomorskie Pojezierze Kaszubskie	3950	Dąbie I	2009-2011 2016-2017	FV FV	U1 FV	FV FV	U1 FV
75.	PLH220036	Dolina Łupawy	pomorskie Pojezierze Kaszubskie	3957	Dąbie II	2009-2011	U1	U2	U2	U2
76.	PLH220036	Dolina Łupawy	pomorskie Wysoczyzna Polanowska	3968	Łupawa	2009-2011 2016-2017	FV FV	U1 FV	FV FV	U1 FV
77.	PLH220056	Czerwona Woda pod Babilonem	pomorskie Pojezierze Krajeńskie	3597	Babilon I	2009-2011 2016-2017	FV FV	U1 U1	U1 U1	U1 U1

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

Lp.	Kod obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo kraina geograficzna	Id stanowiska	Nazwa stanowiska	Lata	P1	P2	P3	P4
78.	PLH220056	Czerwona Woda pod Babilonem	pomorskie Równina Charzykowska	3973	Babilon II	2009-2011 2016-2017	U1 U1	U2 U2	U1 U1	U2 U2
79.	PLH260004	Ostoja Przedborska	świętokrzyskie Wzgórza Łopuszańskie	3400	Żabiniec 1	2009-2011 2016-2017	FV FV	U1 U1	FV FV	U1 U1
80.	PLH260004	Ostoja Przedborska	świętokrzyskie Wzgórza Łopuszańskie	3402	Żabiniec 2	2009-2011 2016-2017	FV FV	U1 U1	FV FV	U1 U1
81.	PLH260004	Ostoja Przedborska	świętokrzyskie Wzgórza Łopuszańskie	3405	Ruda	2009-2011 2016-2017	U1 U1	FV U1	U1 U1	U1 U1
82.	PLH260004	Ostoja Przedborska	świętokrzyskie Wzgórza Łopuszańskie	3407	Zorawski Ług	2009-2011 2016-2017	FV FV	FV U1	FV FV	FV U1
83.	PLH260014	Dolina Bobrzy	świętokrzyskie Góry Świętokrzyskie	3409	Bugaj	2009-2011 2016-2017	U1 U1	U1 U1	U2 U2	U2 U2
84.	PLH280003	Jezioro Karaś	warmińsko-mazurskie Pojezierze Iławskie	3388	Jezioro Karaś E	2009-2011 2016-2017	U1 U1	U2 U2	U2 U2	U2 U2
85.	PLH280003	Jezioro Karaś	warmińsko-mazurskie Pojezierze Iławskie	3389	Jezioro Karaś W	2009-2011 2016-2017	U2 U1	U2 U2	U2 U2	U2 U2
86.	PLH280048	Ostoja Piska	warmińsko-mazurskie Równina Mazurska	3390	Małzy	2009-2011 2016-2017	FV FV	FV FV	FV FV	FV FV
87.	PLH280048	Ostoja Piska	warmińsko-mazurskie Równina Mazurska	3392	Nicponek	2009-2011 2016-2017	FV FV	FV FV	FV FV	FV FV
88.	PLH280048	Ostoja Piska	warmińsko-mazurskie Kraina Wielkich Jezior Mazurskich	3393	Bagienko - Żelwagi	2009-2011 2016-2017	FV XX	U1 XX	U1 XX	U1 XX
89.	PLH280052	Ostoja Napiwodzko-Ramucka	warmińsko-mazurskie Pojezierze Olsztyńskie	3645	Na południe od jeziora Gim	2009-2011 2016-2017	FV FV	FV FV	FV FV	FV FV
90.	PLH280052	Ostoja Napiwodzko-Ramucka	warmińsko-mazurskie Pojezierze Olsztyńskie	3655	Bałdzki Piec	2009-2011 2016-2017	FV FV	FV FV	FV FV	FV FV

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

Lp.	Kod obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo kraina geograficzna	Id stanowiska	Nazwa stanowiska	Lata	P1	P2	P3	P4
91.	PLH280052	Ostoja Napiwodzko-Ramucka	warmińsko-mazurskie Pojezierze Olsztyńskie	3683	Na południe od jeziora Konopnego	2009-2011 2016-2017	FV FV	U1 U1	FV FV	FV U1
92.	PLH300019	Torfowisko Rzezińskie	wielkopolskie Kotlina Gorzowska	3087	Rzecin I	2009-2011 2016-2017	U1 FV	FV U1	U1 FV	U1 U1
93.	PLH300019	Torfowisko Rzezińskie	wielkopolskie Kotlina Gorzowska	3101	Rzecin II	2009-2011 2016-2017	FV FV	U1 U2	U1 U1	U1 U2
94.	PLH300019	Torfowisko Rzezińskie	wielkopolskie Kotlina Gorzowska	3104	Rzecin III	2009-2011 2016-2017	U1 U1	U1 U2	U1 U1	U1 U2
95.	PLH300019	Torfowisko Rzezińskie	wielkopolskie Kotlina Gorzowska	3105	Rzecin IV	2009-2011 2016-2017	U1 FV	U1 U2	U1 U1	U1 U2
96.	PLH320023	Jezioro Lubie i Dolina Drawy	zachodniopomorskie Pojezierze Drawskie	3094	Torfowisko przy jeziorze Okoń Mały	2009-2011 2016-2017	FV U1	FV FV	FV U1	FV U1
97.	PLH320023	Jezioro Lubie i Dolina Drawy	zachodniopomorskie Równina Drawska	3144	Torfowisko na Poligonie I	2009-2011 2016-2017	FV FV	U1 U1	FV FV	U1 U1
98.	PLH320023	Jezioro Lubie i Dolina Drawy	zachodniopomorskie Równina Drawska	3146	Torfowisko na Poligonie II	2009-2011 2016-2017	FV FV	FV U2	FV U1	FV U2
99.	PLH320023	Jezioro Lubie i Dolina Drawy	zachodniopomorskie Równina Drawska	3147	Torfowisko nad jeziorem Dębe Małe	2009-2011 2016-2017	FV FV	U1 U2	U1 U1	U1 U2
100.	PLH320023	Jezioro Lubie i Dolina Drawy	zachodniopomorskie Pojezierze Wałeckie	3148	Torfowisko Mchowisko	2009-2011 2016-2017	FV FV	FV FV	FV FV	FV FV
101.	PLH320039	Jeziora Czaplnekie	zachodniopomorskie Pojezierze Drawskie	3902	Budów-za strzelnicą	2009-2011 2016-2017	FV FV	FV FV	FV FV	FV FV
102.	PLH320039	Jeziora Czaplnekie	zachodniopomorskie Pojezierze Drawskie	3904	Mały Czarnówek	2009-2011 2016-2017	FV FV	FV U1	FV FV	FV U1
103.	PLH320039	Jeziora Czaplnekie	zachodniopomorskie Pojezierze Drawskie	3906	Torfowisko Sikory	2009-2011 2016-2017	FV FV	FV FV	FV FV	FV FV

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

Lp.	Kod obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo kraina geograficzna	Id stanowiska	Nazwa stanowiska	Lata	P1	P2	P3	P4
104.	PLH320039	Jeziora Czaplinskie	zachodniopomorskie Pojezierze Drawskie	3910	Torfowisko koło Uniemina	2009-2011 2016-2017	U1 FV	U1 U1	U1 FV	U1 U1
105.	PLH320046	Uroczyska Puszczy Drawskiej	zachodniopomorskie Równina Drawska	3167	Wygon	2009-2011 2016-2017	U2 U2	U1 U2	U1 U1	U2 U2
106.	PLH320046	Uroczyska Puszczy Drawskiej	zachodniopomorskie Równina Drawska	3180	Bagno Wesołych Wariatów	2009-2011 2016-2017	FV FV	U1 U1	FV FV	U1 U1
107.	PLH320046	Uroczyska Puszczy Drawskiej	wielkopolskie Równina Drawska	3195	Bażynowe Bagno	2009-2011 2016-2017	U2 U2	U1 U2	U1 U1	U2 U2
108.	PLH320046	Uroczyska Puszczy Drawskiej	zachodniopomorskie Równina Drawska	3199	Pustelnia	2009-2011 2016-2017	FV FV	FV FV	FV FV	FV FV
109.	PLH320046	Uroczyska Puszczy Drawskiej	zachodniopomorskie Równina Drawska	3201	Czarne Torfowisko	2009-2011 2016-2017	FV FV	U2 U1	FV FV	U2 U1
110.	PLH320046	Uroczyska Puszczy Drawskiej	wielkopolskie Równina Drawska	3344	Torfowisko w Zielonym Borze	2009-2011 2016-2017	U1 FV	U2 U1	U1 FV	U2 U1
111.	PLH320046	Uroczyska Puszczy Drawskiej	zachodniopomorskie Równina Drawska	3345	Czarne Torfowisko II	2009-2011 2016-2017	FV FV	U2 U1	FV FV	U2 U1
112.	PLH320046	Uroczyska Puszczy Drawskiej	lubuskie Równina Drawska	3346	Osowiec Eksperymentalny	2009-2011 2016-2017	U1 U2	U2 U2	FV U1	U2 U2
113.			mazowieckie Kotlina Płocka	3052	Mochowo	2009-2011 2016-2017	U1 U1	U1 U1	FV U1	U1 U1
114.			zachodniopomorskie Pojezierze Wałeckie	3197	Torfowisko w Człopie	2009-2011 2016-2017	FV FV	U1 U1	FV FV	U1 U1
115.			dolnośląskie Bory Dolnośląskie	3275	Ławszowa	2009-2011 2016-2017	FV FV	U1 U1	U1 FV	U1 U1
116.			lubuskie Pojezierze Łagowskie	3292	Pniewski Ług	2009-2011 2016-2017	FV FV	U1 U1	U1 FV	U1 U1

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

Lp.	Kod obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo kraina geograficzna	Id stanowiska	Nazwa stanowiska	Lata	P1	P2	P3	P4
117.			lubuskie Wzniesienia Gubińskie	3328	Łazy	2009-2011 2016-2017	FV U2	U2 U2	U1 U2	U2 U2
118.			lubuskie Równina Torzymska	3341	Torzym	2009-2011 2016-2017	U1 FV	U2 U1	U2 FV	U2 U1
119.			śląskie Obniżenie Górnjej Warty	3362	Użytek ekologiczny Przygielka	2009-2011 2016-2017	U2 U1	U2 U1	U2 U2	U2 U2
120.			śląskie Próg Herbski	3363	Użytek ekologiczny Jeziorowe Bagno	2009-2011 2016-2017	FV U1	U1 FV	FV FV	U1 U1
121.			śląskie Równina Pszczyńska	3364	Użytek ekologiczny Zapadź	2009-2011 2016-2017	FV U2	U1 U1	FV U2	U1 U2
122.			śląskie Dolina Górnjej Wisły	3365	Rezerwat przyrody Rotuz	2009-2011 2016-2017	FV FV	U1 FV	FV FV	U1 FV
123.			warmińsko-mazurskie Równina Mazurska	3391	Wąglik	2009-2011 2016-2017	FV FV	U2 U2	FV FV	U2 U2
124.			podlaskie Pojezierze Wschodniosuwalskie	3633	Bosse	2009-2011 2016-2017	U1 U2	U2 U2	U2 U2	U2 U2
125.			warmińsko-mazurskie Równina Mazurska	3641	Czarny Piec	2009-2011 2016-2017	U1 U2	U2 U2	U2 U2	U2 U2
126.			pomorskie Równina Charzykowska	3924	Rekowo	2009-2011 2016-2017	FV FV	FV FV	U1 FV	U1 FV
Liczba stanowisk z oceną						2009-2011 2016-2017	82 80	35 34	70 65	32 31
						2009-2011 2016-2017	36 25	57 42	44 35	56 42
						2009-2011 2016-2017	8 14	34 43	12 17	38 46
						2009-2011 2016-2017	2 2	2 2	4 4	2 2
						2009-2011 2016-2017	126 121	126 121	126 121	126 121
Razem						2009-2011 2016-2017	126 121	126 121	126 121	126 121

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

Tab. 4 Aktualne oddziaływania łącznie - dane ogólne - na stanowiskach w regionie biogeograficznym kontynentalnym w różnych okresach badawczych dla siedliska przyrodniczego Torfowiska przejściowe i trzęsawiska 7140, monitoring skończony

Kod	Aktualne oddziaływanie	Uszczegółowienie	Lata	Liczba stanowisk	Liczba stanowisk z danym wpływem i intensywnością oddziaływania															
					Wpływ pozytywny +				Wpływ neutralny 0				Wpływ negatywny -				Wpływ nieokreślony X			
					A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X
A03	koszenie / ścinanie trawy	Koszenie okrajków	2009-2011 2016-2017	2 2	2 2															
A04	wypas	Wypas bydła na obrzeżach torfowiska, wydeptywanie torfowisk	2009-2011 2016-2017	2 1	1 1															
A04.03	zarzucenie pasterstwa, brak wypasu	Brak zgryzania	2016-2017	1	1															
A08	Nawożenie /nawozy sztuczne/	Wzrost żyzności	2009-2011	1	1															
B	leśnictwo	Zachowanie zalesionej zlewni pozytywnie wpływa na stan siedliska; Możliwość negatywnego oddziaływania na stan torfowiska i jego bilans wodny	2009-2011 2016-2017	29 12	2 1 1 2 6 1 2															
B01	zalesianie terenów otwartych	nasadzenia	2009-2011	1	1															
B01.01	zalesianie terenów otwartych (drzewa rodzime)	nasadzenia	2016-2017	1	1															
B02	gospodarka leśna i plantacyjna i użytkowanie lasów i plantacji	monokultury	2009-2011 2016-2017	1 2	1 1 1 1															
B02.02	wycinka lasu	Zrąb w sąsiedztwie, możliwość wycinki lasów w bezpośredniej zlewni, lub działania ochronne	2009-2011 2016-2017	2 12	1 1 4 1 5															
B02.03	usuwanie podszytu	Działania ochronne - odkrzaczanie	2009-2011 2016-2017	5 3	4 2 1 1															
B02.06	przerzedzenie warstwy drzew	Wycinka pojedynczych drzew	2016-2017	1	1															
B07	Inne rodzaje praktyk leśnych, nie wymienione powyżej	Odkrzaczanie – działania ochronne	2016-2017	1	1															
C01.03	Wydobywanie torfu	Pozyskiwanie torfu	2009-2011 2016-2017	3 2	1 1 1 1															
C01.03.01	ręczne wycinanie torfu	Pozyskiwanie torfu	2009-2011	1	1															
C01.04	Kopalnie	Wpływ kopalni „Lubelski Węgiel Bogdanka S.A.” - możliwe obniżenie poziomu wody	2009-2011 2016-2017	3 3	3 3															

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

Kod	Aktualne oddziaływanie	Uszczegółowienie	Lata	Liczba stanowisk	Liczba stanowisk z danym wpływem i intensywnością oddziaływania															
					Wpływ pozytywny				Wpływ neutralny				Wpływ negatywny				Wpływ nieokreślony			
					+				0				-				X			
					A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X
D01.01	ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe	Ścieżki, szlaki	2009-2011	10						1	5			2	2					
			2016-2017	5							1			1	3					
D01.02	drogi, autostrady	drogi	2009-2011	4										1	3					
			2016-2017	3									1		2					
D02.01	linie elektryczne i telefoniczne	Linie elektryczne	2009-2011	1						1										
D02.01.01	napowietrzne linie elektryczne i telefoniczne	Linie elektryczne	2016-2017	1						1										
E01.03	zabudowa rozproszona	Pojedyncze budynki	2009-2011	2											2					
			2016-2017	1											1					
E03	odpady, ścieki	śmieci	2009-2011	1		1														
E03.01	pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych / obiektów rekreacyjnych	Dzikię wysypiska	2009-2011	6										1	2	3				
			2016-2017	6										1		5				
E03.04	Inne odpady	Śmieci	2009-2011	3			1								2					
			2016-2017	5											1	4				
F02.03	Wędkarstwo	Penetracja terenu, śmieci	2009-2011	8										3	4	1				
			2016-2017	5										3	1	1				
F03.01	Polowanie	Penetracja terenu, śmieci, nęciska	2016-2017	1										1						
F03.02.01	kolekcjonowanie (owadów, gadów, płazów...)	Penetracja terenu	2009-2011	1											1					
F04	pozyskiwanie / usuwanie roślin lądowych - ogólnie	Zbieractwo	2009-2011	13							1		1	8	3					
			2016-2017	6		1					2			1	2					
F04.01	plądrowanie stanowisk roślin	Niszczanie stanowisk rzadkich gatunków	2009-2011	1										1						
			2016-2017	1										1						
F04.02	zbieractwo grzybów, porostów, jagód itp.)	Wydeptywanie torfowisk	2009-2011	3							2	1								
			2016-2017	8							1	3		4						
F04.02.02	zbieractwo ręczne	Wydeptywanie torfowisk	2016-2017	7							7									
F06	Inne formy polowania, łowienia ryb i kolekcjonowania, nie wymienione powyżej	Lizawki dla zwierzyny	2009-2011	1											1					

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

Kod	Aktualne oddziaływanie	Uszczegółowienie	Lata	Liczba stanowisk	Liczba stanowisk z danym wpływem i intensywnością oddziaływania															
					Wpływ pozytywny +				Wpływ neutralny 0				Wpływ negatywny -				Wpływ nieokreślony X			
					A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X
G01	Sporty i różne formy czynnego wypoczynku rekreacji, uprawiane w plenerze	Penetracja terenu, wydeptywanie	2009-2011	1	1															
G01.02	turystyka piesza, jazda konna i jazda na pojazdach niezmotoryzowanych	Szlaki turystyczne	2009-2011	5	32															
			2016-2017	1	1															
G02.09	obserwowanie przyrody	Penetracja terenu	2009-2011	1	1															
G04.01	Poligony	Użytkowanie wojskowe	2009-2011	2	1				1											
			2016-2017	2					11											
G05	inna ingerencja i zakłócenia powodowane przez działalność człowieka	Nęciska na torfowisku	2016-2017	1	1															
G05.01	Wydeptywanie, nadmierne użytkowanie	wydeptywanie	2009-2011	7	1				1				3		1					
			2016-2017	9					1				5		3					
G05.04	Wandalizm	Zniszczono funkcjonujący w sąsiedztwie piezometr	2016-2017	1	1															
G05.07	niewłaściwie realizowane działania ochronne lub ich brak	Brak działań wskazanych w poprzednim okresie lub mechaniczne uszkodzanie i niszczenie pokrywy roślinnej oraz powstawanie kolein spowodowane przez sprzęt	2016-2017	18	873															
H05.01	odpadki i odpady stałe	Wysypiska	2016-2017	1	1															
I01	nierodzące gatunki zaborcze	Gatunki obce, inwazyjne	2009-2011	5	131															
			2016-2017	7	214															
I02	problematiczne gatunki rodzime	Gatunki ekspansywne	2009-2011	2	2															
			2016-2017	17	1142															
J02	spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych	Osuszanie torfowisk, spływ wody	2016-2017	3	21															
J02.01	Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie	Osuszanie torfowisk, spływ wody	2009-2011	6	24															
			2016-2017	4	22															
J02.01.02	osuszanie terenów morskich, ujściowych, bagiennych	Osuszanie torfowisk, spływ wody	2009-2011	7	124															
			2016-2017	10	433															

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

Kod	Aktualne oddziaływanie	Uszczegółowienie	Lata	Liczba stanowisk	Liczba stanowisk z danym wpływem i intensywnością oddziaływania																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
					Wpływ pozytywny +				Wpływ neutralny 0				Wpływ negatywny -				Wpływ nieokreślony X																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																									
					A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																						
J02.04.01	zalewanie	Działalność bobrów	2016-2017	2																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																						</

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

Kod	Aktualne oddziaływanie	Uszczegółowienie	Lata	Liczba stanowisk	Liczba stanowisk z danym wpływem i intensywnością oddziaływania																				
					Wpływ pozytywny +				Wpływ neutralny 0				Wpływ negatywny -				Wpływ nieokreślony X								
					A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X					
			2016-2017	55	1				3				2	1	1										
K02.01	zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	Sukcesja	2009-2011	11									4	4	3										
			2016-2017	37	1								1	1	8										
K02.02	nagromadzenie materii organicznej	Nierozłożona materia organiczna	2009-2011	7									5	2											
			2016-2017	3										2	1										
K02.03	eutrofizacja (naturalna)	Wzrost żyzności	2009-2011	11					1				5	3	2										
			2016-2017	7									4	1	2										
K02.04	zakwaszenie (naturalne)	zakwaszanie siedliska związane z aktywnością biologiczną torfowców.	2009-2011	9						9															
			2016-2017	9						8					1										
K04.05	szkody wyrządzane przez roślinożerców (w tym przez zwierzynę łowną)	Zgryzanie, buchtowanie	2009-2011	4		1	1		1	1															
			2016-2017	7			3		1	1					2										
L09	pożar (naturalny)	Potencjalne pożary przesuszonych torfowisk	2016-2017	1											1										
M01.02	susze i zmniejszenie opadów	Zmiany klimatyczne	2016-2017	18									1	3	3	2									
M01.03	powódzie i zwiększenie opadów	Zmiany klimatyczne	2009-2011	1									1												
M02.01	przesunięcie i zmiana siedlisk	Przemiany siedliska	2016-2017	1									1												
M02.04	migracja gatunków (naturalni przybysze)	Bobry na torfowisku	2016-2017	1		1																			
X	Brak zagrożeń i nacisków		2016-2017	8	8																				
Razem			2009-2011	114	1	8	6		1	1	2		4	7	4										
										4	6		4	2	6										
			2016-2017	121	1	7	1		1	8	2		6	5	4							2	1		
					1		3			4			3	0	7										

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

Tab. 4A Zmiany aktualnych oddziaływań łącznie na stanowiskach, na których powtarzano badania w regionie biogeograficznym kontynentalnym pomiędzy różnymi okresami badawczymi dla siedliska przyrodniczego Torfowiska przejściowe i trzęsawiska 7140, monitoring skończony

Kod	Aktualne oddziaływanie	Uszczegółowienie	Liczba stanowisk z oddziaływaniem w latach 2016-2017	Liczba stanowisk, na których nie nastąpiły zmiany	Liczba stanowisk, na których nastąpiła poprawa, w tym w intensywności	Liczba stanowisk, na których nastąpiło pogorszenie, w tym w intensywności
A03	koszenie / ścinanie trawy	Koszenie okrajków	2	2		
A04	wypas	Wypas, głównie bydła; wydeptywanie torfowisk	1		2	
A04.03	zarzucenie pasterstwa, brak wypasu	Brak zgryzania nalotu	1			1
A08	Nawożenie /nawozy sztuczne/	Wzrost żyzności			1	
B	leśnictwo	Zachowanie zalesionej zlewni pozytywnie wpływa na stan siedliska; Możliwość negatywnego oddziaływania na stan torfowiska i jego bilans wodny	12	17	11	1
B01	zalesianie terenów otwartych	nasadzenia			1	
B01.01	zalesianie terenów otwartych (drzewa rodzime)	nasadzenia	1			1
B02	gospodarka leśna i plantacyjna i użytkowanie lasów i plantacji	monokultury	2		1	2
B02.02	wycinka lasu	Zrąb w sąsiedztwie	12		3	10
B02.03	usuwanie podszytu	Odkrzaczanie – działania ochronne	3	3		2
B02.06	przerzedzenie warstwy drzew	Usuwanie pojedynczych drzew	1		1	
B07	Inne rodzaje praktyk leśnych, nie wymienione powyżej	Odkrzaczanie – działania ochronne	1		1	
C01.03	Wydobywanie torfu	Pozyskiwanie torfu	2		1	2
C01.03.01	ręczne wycinanie torfu	Pozyskiwanie torfu			1	
C01.04	Kopalnie	Pozyskiwanie torfu	3	3		
D01.01	ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe	Ścieżki, szlaki	5	5	1	2
D01.02	drogi, autostrady	drogi	3	2	2	1
D02.01	linie elektryczne i telefoniczne	linie		1		
D02.01.01	napowietrzne linie elektryczne i telefoniczne	linie	1	1		
E01.03	zabudowa rozproszona	Pojedyncze zabudowania	1	1	1	
E03	odpady, ścieki	śmieci				1

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

Kod	Aktualne oddziaływanie	Uszczegółowienie	Liczba stanowisk z oddziaływaniem w latach 2016-2017	Liczba stanowisk, na których nie nastąpiły zmiany	Liczba stanowisk, na których nastąpiła poprawa, w tym w intensywności	Liczba stanowisk, na których nastąpiło pogorszenie, w tym w intensywności
E03.01	pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych / obiektów rekreacyjnych	Dzikię wysypiska	6	4	2	
E03.04	Inne odpady	Śmieci i odpady	5	2		3
F02.03	Wędkarstwo	Penetracja terenu	5	4	3	
F03.01	Polowanie	Penetracja terenu, nęciska	1			1
F03.02.01	kolekcjonowanie (owadów, gadów, płazów...)	Penetracja terenu			1	
F04	pozyskiwanie / usuwanie roślin łąkowych - ogólnie	zbieractwo	6	4	9	
F04.01	plądrowanie stanowisk roślin	Niszczenie stanowisk roślin	1	1		
F04.02	zbieractwo grzybów, porostów, jagód itp.)	zbieractwo	8	4		4
F04.02.02	zbieractwo ręczne	zbieractwo	7	7		
F06	Inne formy polowania, łowienia ryb i kolekcjonowania, nie wymienione powyżej	Nęciska			1	
G01	Sporty i różne formy czynnego wypoczynku rekreacji, uprawiane w plenerze	Turystyka – różne formy			1	
G01.02	turystyka piesza, jazda konna i jazda na pojazdach niezmotoryzowanych	Turystyka – różne formy	1	2		1
G02.09	obserwowanie przyrody	Penetracja terenu			1	
G04.01	Poligony	Użytkowanie wojskowe	2	1		1
G05	inna ingerencja i zakłócenia powodowane przez działalność człowieka	Nęcisko na torfowisku	1			1
G05.01	Wydeptywanie, nadmierne użytkowanie	Wydeptywanie torfowisk	9	3	3	5
G05.04	Wandalizm	Zniszczono funkcjonujący w sąsiedztwie piezometr	1			1
G05.07	niewłaściwie realizowane działania ochronne lub ich brak	Brak działań wskazanych w poprzednim okresie lub mechaniczne uszkodzanie i niszczenie pokrywy roślinnej oraz powstawanie kolein spowodowane przez sprzęt	18			18

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

Kod	Aktualne oddziaływanie	Uszczegółowienie	Liczba stanowisk z oddziaływaniem w latach 2016-2017	Liczba stanowisk, na których nie nastąpiły zmiany	Liczba stanowisk, na których nastąpiła poprawa, w tym w intensywności	Liczba stanowisk, na których nastąpiło pogorszenie, w tym w intensywności
H05.01	odpadki i odpady stałe	śmieci	1			1
I01	nierodzące gatunki zaborcze	Gatunki obce, inwazyjne	7	3	2	4
I02	problematiczne gatunki rodzime	Gatunki ekspansywne	17	1	1	15
J02	spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych	Osuszanie, przyspieszanie spływu wód	3			3
J02.01	Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie	Osuszanie, przyspieszanie spływu wód	4		4	4
J02.01.02	osuszanie terenów morskich, ujściowych, bagiennych	Osuszanie, przyspieszanie spływu wód	10	3	2	7
J02.04.01	zalewanie	Podwyższanie poziomu wody	2			2
J02.05	Modyfikowanie funkcjonowania wód - ogólnie	Osuszanie, przyspieszanie spływu wód	15	8	6	7
J02.06	Pobór wód z wód powierzchniowych	Osuszanie, przyspieszanie spływu wód	9	8	11	
J02.06.09	pobór wód powierzchniowych na potrzeby transferu wody	Osuszanie, przyspieszanie spływu wód	1			1
J02.07	Pobór wód z wód podziemnych	Osuszanie, przyspieszanie spływu wód	1			1
J02.08	Podwyższenie zwierciadła wody / sztuczne zasilanie wód podziemnych	zalewanie	2	2		1
J02.08.02	zwrot wód podziemnych do akwenu wody gruntowej, z którego dokonano poboru	Oczyszczalnia	1		1	
J02.11.01	składowanie śmieci, odkładanie wybagrowanego materiału	Składowanie materiału organicznego			1	
J02.13	Zaniechanie gospodarki wodnej	Brak działań	3		3	
J02.15	Inne spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych	Osuszanie torfowisk, spływ wody, lub podniesienie poziomu wody – zastawki, spiętrzenia	4		2	2
J03.01	zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska	Przemiany siedliska	10			10
K01.02	Zamulenie	Zarastanie przez torfowce, wypłylenie rowów	4		4	
K01.03	Wyschnięcie	Zmiany klimatyczne	4	2		2
K01.04	Zatopienie	Działalność bobrów	4		1	3
K02	Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	Sukcesja	55	35	28	15

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

Kod	Aktualne oddziaływanie	Uszczegółowienie	Liczba stanowisk z oddziaływaniem w latach 2016-2017	Liczba stanowisk, na których nie nastąpiły zmiany	Liczba stanowisk, na których nastąpiła poprawa, w tym w intensywności	Liczba stanowisk, na których nastąpiło pogorszenie, w tym w intensywności
K02.01	zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	Sukcesja	37	7	5	26
K02.02	nagromadzenie materii organicznej	Nierozłożone części roślin	3		7	3
K02.03	eutrofizacja (naturalna)	Wzrost trofii	7	6	3	2
K02.04	zakwaszenie (naturalne)	Zakwaszenie przez torfowce	9	8		1
K04.05	szkody wyrządzane przez roślinożerców (w tym przez zwierzynę łowną)	Buchtowanie, zgryzanie	7	3	1	3
L09	pożar (naturalny)	Potencjalny pożar torfowiska	1			1
M01.02	susze i zmniejszenie opadów	Zmiany klimatyczne	18			18
M01.03	powodzie i zwiększenie opadów	Zwiększone opady			1	
M02.01	przesunięcie i zmiana siedlisk	Przemian siedlisk	1			1
M02.04	migracja gatunków (naturalni przybysze)	bobry	1		1	
X	Brak zagrożeń i nacisków		8		8	
Razem			121	81	80	75

UWAGI:

Brak zmian w ocenach stwierdzano w przypadkach:

- równych wartości wpływu i intensywności oddziaływania, poprzednio i teraz,
- wpływu neutralnego, poprzednio i teraz,
- wpływu neutralnego, poprzednio lub teraz, jeżeli oddziaływanie stwierdzono tylko w jednym cyklu badań.

Poprawę stwierdzano w przypadkach:

- poprawy wpływu,
- poprawy w intensywności, w przypadku równych wpływów (przy wpływie pozytywnym wzrost intensywności, a przy wpływie negatywnym jej spadek),
- wpływu negatywnego w poprzednich badaniach, jeżeli obecnie nie stwierdzono oddziaływania,
- wpływu pozytywnego w obecnych badaniach, jeżeli poprzednio nie stwierdzono oddziaływania.

Pogorszenie stwierdzano w przypadkach:

- pogorszenia wpływu,
- pogorszenia w intensywności, w przypadku równych wpływów (przy wpływie pozytywnym spadek intensywności, a przy wpływie negatywnym jej wzrost),
- wpływu negatywnego w obecnych badaniach, jeżeli poprzednio nie stwierdzono oddziaływania.
- wpływu pozytywnego w poprzednich badaniach, jeżeli obecnie nie stwierdzono oddziaływania.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

Tab. 5 Przewidywane zagrożenia - dane ogólne - łącznie na stanowiskach w regionie biogeograficznym kontynentalnym w różnych okresach badawczych dla siedliska przyrodniczego Torfowiska przejściowe i trzęsawiska 7140, monitoring skończony

Kod	Zagrożenie	Uszczegółowienie	Lata	Liczba stanowisk	Liczba stanowisk z intensywnością zagrożenia			
					A	B	C	X
A04	wypas	Wypas bydła – wydeptywanie torfowisk	2009-2011	1			1	
A04.03	zarzucenie pasterstwa, brak wypasu	Brak zgryzania nalotu	2016-2017	1			1	
A08	Nawożenie /nawozy sztuczne/	Wzrost trofii	2009-2011	1			1	
B	leśnictwo	Zręby w zlewniach	2009-2011	12	3	8	1	
			2016-2017	1			1	
B01	zalesianie terenów otwartych	nasadzenia	2009-2011	1	1			
B01.01	zalesianie terenów otwartych (drzewa rodzime)	nasadzenia	2016-2017	1			1	
B02	gospodarka leśna i plantacyjna i użytkowanie lasów i plantacji	monokultury	2009-2011	1			1	
			2016-2017	2	1	1		
B02.02	wycinka lasu	Wycinka drzew	2009-2011	2		1	1	
			2016-2017	10	4	1	5	
B02.03	usuwanie podszytu	Cięcia pielęgnacyjne	2009-2011	1		1		
			2016-2017	1		1		
C01.03	Wydobywanie torfu	Pozyskiwanie torfu	2009-2011	1			1	
			2016-2017	2	1		1	
C01.03.01	ręczne wycinanie torfu	Pozyskiwanie torfu	2009-2011	1			1	
C01.04	Kopalnie	Pozyskiwanie torfu	2009-2011	3			3	
			2016-2017	3			3	
D01.01	ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe	Ścieżki, szlaki	2009-2011	4		2	2	
			2016-2017	4		1	3	
D01.02	drogi, autostrady	drogi	2009-2011	4		1	3	
			2016-2017	3	1		2	
E01.03	zabudowa rozproszona	Pojedyncza zabudowa	2009-2011	2			2	
			2016-2017	1			1	
E03.01	pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych / obiektów rekreacyjnych	Dziki wysypiska	2009-2011	6	1	2	3	
			2016-2017	6	1		5	
E03.04	Inne odpady	Śmieci, gruz	2009-2011	2			2	
			2016-2017	5		1	4	
F02.03	Wędkarstwo	Penetracja terenu	2009-2011	8	3	4	1	
			2016-2017	5	3	1	1	
F03.01	Polowanie	Penetracja terenu, nęciska	2016-2017	1	1			
F03.02.01	kolekcjonowanie (owadów, gadów, płazów...)	Penetracja terenu	2009-2011	1			1	
F04	pozyskiwanie / usuwanie roślin lądowych - ogólnie	zbieractwo	2009-2011	12	1	8	3	

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

Kod	Zagrożenie	Uszczegółowienie	Lata	Liczba stanowisk	Liczba stanowisk z intensywnością zagrożenia			
					A	B	C	X
			2016-2017	3		1	2	
F04.01	plądrowanie stanowisk roślin	Niszczenie stanowisk rzadkich gatunków	2009-2011	1	1			
			2016-2017	1	1			
F04.02	zbieractwo grzybów, porostów, jagód itp.)	zbieractwo	2016-2017	4	4			
F06	Inne formy polowania, łowienia ryb i kolekcjonowania, nie wymienione powyżej	Lizawki, nęciska	2009-2011	1		1		
G01	Sporty i różne formy czynnego wypoczynku rekreacji, uprawiane w plenerze	Turystyka – różne formy	2009-2011	1		1		
G01.02	turystyka piesza, jazda konna i jazda na pojazdach niezmotoryzowanych	Turystyka – różne formy	2009-2011	2			2	
			2016-2017	1			1	
G02.09	obserwowanie przyrody	Turystyka – różne formy	2009-2011	1	1			
G05	inna ingerencja i zakłócenia powodowane przez działalność człowieka	Nęciska na torfowisku	2016-2017	1	1			
G05.01	Wydeptywanie, nadmierne użytkowanie	Wydeptywane ścieżki	2009-2011	5	1	3	1	
			2016-2017	8	5		3	
G05.04	Wandalizm	Zniszczenie piezometru	2016-2017	1		1		
G05.07	niewłaściwie realizowane działania ochronne lub ich brak	Brak działań, lub użycie ciągnika	2016-2017	18	8	7	3	
H05.01	odpadki i odpady stałe	śmieci	2016-2017	1	1			
I01	nierodzące gatunki zaborcze	Gatunki obce, inwazyjne	2009-2011	5	1	3	1	
			2016-2017	7	2	1	4	
I02	problematiczne gatunki rodzime	Gatunki ekspansywne	2009-2011	2	2			
			2016-2017	17	12	1	4	
J02	spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych	Osuszanie, przyspieszanie spływu wód	2016-2017	3	2	1		
J02.01	Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie	Osuszanie, przyspieszanie spływu wód	2009-2011	6	2	4		
			2016-2017	4	2		2	
J02.01.02	osuszanie terenów morskich, ujściowych, bagiennych	Osuszanie, przyspieszanie spływu wód	2009-2011	7	1	2	4	
			2016-2017	10	4	3	3	
J02.04.01	zalewanie	Podniesienie poziomu wód	2016-2017	2	2			
J02.05	Modyfikowanie funkcjonowania wód - ogólnie	Osuszanie, przyspieszanie spływu wód	2009-2011	18	5	12	1	
			2016-2017	15	7	7	1	
J02.06	Pobór wód z wód powierzchniowych	Osuszanie, przyspieszanie spływu wód	2009-2011	21	4	6	11	
			2016-2017	8		2	6	

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

Kod	Zagrożenie	Uszczegółowienie	Lata	Liczba stanowisk	Liczba stanowisk z intensywnością zagrożenia			
					A	B	C	X
J02.06.09	pobór wód powierzchniowych na potrzeby transferu wody	Osuszanie, przyspieszanie spływu wód	2016-2017	1			1	
J02.07	Pobór wód z wód podziemnych	Osuszanie, przyspieszanie spływu wód	2016-2017	1	1			
J02.11.01	składowanie śmieci, odkładanie wybagrowanego materiału	Materiał organiczny składowany na torfowisku	2009-2011	1			1	
J02.15	Inne spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych	Osuszanie, przyspieszanie spływu wód	2016-2017	2	1	1		
J03.01	zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska	Przemiany siedliska	2016-2017	10	3	5	2	
K01.03	Wyschnięcie	Zmiany klimatyczne	2009-2011	2	2			
			2016-2017	4	4			
K01.04	Zatopienie	Działanie bobrów	2016-2017	3	3			
K02	Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	sukcesja	2009-2011	73	26	30	17	
			2016-2017	51	22	14	15	
K02.01	zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	sukcesja	2009-2011	11	4	4	3	
			2016-2017	36	17	11	8	
K02.02	nagromadzenie materii organicznej	Nierozłożone części roślin	2009-2011	7	5	2		
			2016-2017	3		2	1	
K02.03	eutrofizacja (naturalna)	Wzrost żyzności	2009-2011	10	5	3	2	
			2016-2017	7	4	1	2	
K02.04	zakwaszenie (naturalne)	Zakwaszenie przez torfowce	2016-2017	1			1	
K04.05	szkody wyrządzane przez roślinożerców (w tym przez zwierzynę łowną)	buchtowanie	2016-2017	2			2	
L09	pożar (naturalny)	Potencjalnie pożar torfowiska	2016-2017	1			1	
M01.02	susze i zmniejszenie opadów	Zmiany klimatyczne	2016-2017	18	13	3	2	
M01.03	powódzie i zwiększenie opadów	Obfite opady	2009-2011	1	1			
M02.01	przesunięcie i zmiana siedlisk	Przemiany siedliska	2016-2017	1	1			
Razem			2009-2011	106	44	72	46	
			2016-2017	106	63	50	47	

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

Tab. 5A Zmiany przewidywanych zagrożeń łącznie na tych samych stanowiskach w regionie biogeograficznym kontynentalnym pomiędzy różnymi okresami badawczymi dla siedliska przyrodniczego Torfowiska przejściowe i trzęsawiska 7140, monitoring skończony

Kod	Przewidywane zagrożenie	Uszczegółowienie	Liczba stanowisk razem	Liczba stanowisk, na których nie nastąpiły zmiany	Liczba stanowisk, na których nastąpiła poprawa w intensywności	Liczba stanowisk, na których nastąpiło pogorszenie w intensywności
A04	wypas	Wydeptywanie torfowisk	1		1	
A04.03	zarzucenie pasterstwa, brak wypasu	Brak zgryzania nalotu	1			1
A08	Nawożenie /nawozy sztuczne/	Wzrost trofii	1		1	
B	leśnictwo	Zrąb w sąsiedztwie	12	1	11	
B01	zalesianie terenów otwartych	nasadzenia	1		1	
B01.01	zalesianie terenów otwartych (drzewa rodzime)	nasadzenia	1			1
B02	gospodarka leśna i plantacyjna i użytkowanie lasów i plantacji	monokultury	3		1	2
B02.02	wycinka lasu	Usuwanie drzew	11		1	10
B02.03	usuwanie podszytu	Cięcia pielęgnacyjne	1	1		
C01.03	Wydobywanie torfu	Pozyskiwanie torfu	3		1	2
C01.03.01	ręczne wycinanie torfu	Pozyskiwanie torfu	1		1	
C01.04	Kopalnie	Pozyskiwanie torfu	3	3		
D01.01	ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe	Ścieżki, szlaki	5	2	1	2
D01.02	drogi, autostrady	Drogi	5	2	2	1
E01.03	zabudowa rozproszona	Pojedyncze budynki	2	1	1	
E03.01	pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych / obiektów rekreacyjnych	Dzikie wysypiska	6	4	2	
E03.04	Inne odpady	śmieci	5	2		3
F02.03	Wędkarstwo	Penetracja terenu	7	4	3	
F03.01	Polowanie	Penetracja terenu	1			1
F03.02.01	kolekcjonowanie (owadów, gadów, płazów...)	Penetracja terenu	1		1	
F04	pozyskiwanie / usuwanie roślin lądowych - ogólnie	Zbieractwo	12	3	9	
F04.01	plądrowanie stanowisk roślin	Zbieractwo	1	1		
F04.02	zbieractwo grzybów, porostów, jagód itp.)	Zbieractwo	4			4

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

Kod	Przewidywane zagrożenie	Uszczegółowienie	Liczba stanowisk razem	Liczba stanowisk, na których nie nastąpiły zmiany	Liczba stanowisk, na których nastąpiła poprawa w intensywności	Liczba stanowisk, na których nastąpiło pogorszenie w intensywności
F06	Inne formy polowania, łowienia ryb i kolekcjonowania, nie wymienione powyżej	Nęciska	1		1	
G01	Sporty i różne formy czynnego wypoczynku rekreacji, uprawiane w plenerze	Turystyka – różne formy	1		1	
G01.02	turystyka piesza, jazda konna i jazda na pojazdach niezmotoryzowanych	Turystyka – różne formy	1			1
G02.09	obserwowanie przyrody	wydeptywanie	1		1	
G05	inna ingerencja i zakłócenia powodowane przez działalność człowieka	Nęciska	1			1
G05.01	Wydeptywanie, nadmierne użytkowanie	Wydeptywanie ścieżek	9	2	3	4
G05.04	Wandalizm	Zniszczenie piezometru	1			1
G05.07	niewłaściwie realizowane działania ochronne lub ich brak	Brak działań, użycie ciągnika	18			18
H05.01	odpadki i odpady stałe	Śmieci	1			1
I01	nierodzące gatunki zaborcze	Gatunki obce, inwazyjne	9	3	2	4
I02	problematiczne gatunki rodzime	Gatunki ekspansywne	17	1	1	15
J02	spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych	Osuszanie, przyspieszenie spływu wód	3			3
J02.01	Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie	Osuszanie, przyspieszenie spływu wód	8		4	4
J02.01.02	osuszanie terenów morskich, ujściowych, bagiennych	Osuszanie, przyspieszenie spływu wód	12	3	2	7
J02.04.01	zalewanie	Podniesienie poziomu wody	2			2
J02.05	Modyfikowanie funkcjonowania wód - ogólnie	Osuszanie, przyspieszenie spływu wód	21	8	6	7
J02.06	Pobór wód z wód powierzchniowych	Osuszanie, przyspieszenie spływu wód	19	8	11	
J02.06.09	pobór wód powierzchniowych na potrzeby transferu wody	Osuszanie, przyspieszenie spływu wód	1			1
J02.07	Pobór wód z wód podziemnych	Osuszanie, przyspieszenie spływu wód	1			1
J02.11.01	składowanie śmieci, odkładanie wybagrowanego materiału	Materiał organiczny składowany na torfowisku	1		1	

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

Kod	Przewidywane zagrożenie	Uszczegółowienie	Liczba stanowisk razem	Liczba stanowisk, na których nie nastąpiły zmiany	Liczba stanowisk, na których nastąpiła poprawa w intensywności	Liczba stanowisk, na których nastąpiło pogorszenie w intensywności
J02.15	Inne spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych	Osuszanie, przyspieszenie spływu wód	2			2
J03.01	zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska	Przemiany siedliska	10			10
K01.03	Wyschnięcie	Zmiany klimatu	4	2		2
K01.04	Zatopienie	Działanie bobrów	3			3
K02	Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	Sukcesja	75	33	27	15
K02.01	zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	Sukcesja	37	7	4	26
K02.02	nagromadzenie materii organicznej	Nierozłożone części roślin	10		7	3
K02.03	eutrofizacja (naturalna)	Wzrost żyzności	10	5	3	2
K02.04	zakwaszenie (naturalne)	Spadek pH,	1			1
K04.05	szkody wyrządzane przez roślinożerców (w tym przez zwierzynę łowną)	buchtowanie	2			2
L09	pożar (naturalny)	Potencjalnie pożar torfowiska	1			1
M01.02	susze i zmniejszenie opadów	Zmiany klimatu	18			18
M01.03	powódzie i zwiększenie opadów	Obfite opady	1		1	
M02.01	przesunięcie i zmiana siedlisk	Przemiany wewnętrzne siedlisk	1			1
Razem			115	61	70	74

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

III.A. PODSUMOWANIE WYNIKÓW NA POZIOMIE OBSZARÓW NATURA 2000

Tab. 6 Oceny: stanu ochrony, jego parametrów i wskaźników łącznie na obszarach Natura 2000 w regionie biogeograficznym kontynentalnym w różnych okresach badawczych dla siedliska przyrodniczego Torfowiska przejściowe i trzęsawiska 7140, monitoring skończony

Nazwa parametru	Nazwa wskaźnika	Lata	Liczba obszarów Natura 2000 z oceną				Liczba obszarów Natura 2000
			FV	U1	U2	XX	
Powierzchnia siedliska		2009-2011	16	13	4	1	34
		2016-2017	21	11	2	2	36
<u>Gatunki charakterystyczne¹</u>		2009-2011	27	7			34
		2016-2017	29	5		2	36
<u>Rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych</u>		2009-2011	15	15	4		34
		2016-2017	17	10	7	2	36
Melioracje odwadniające		2009-2011	17	13	4		34
		2016-2017	21	12	1	2	36
<u>Obce gatunki inwazyjne</u>		2009-2011	33	1			34
		2016-2017	30	4		2	36
Obecność krzewów i drzew		2009-2011	3	20	11		34
		2016-2017	11	14	9	2	36
Pozyskanie torfu		2009-2011	29	5			34
		2016-2017	31	4		1	36
Gatunki dominujące		2009-2011	20	12	2		34
		2016-2017	20	11	3	2	36
Procent powierzchni zajęty przez siedlisko na transekcje ²		2009-2011	17	9	1		27
		2016-2017	18	4		9	31
<u>Stopień uwodnienia</u>		2009-2011	18	15	1		34
		2016-2017	23	8	3	2	36
<u>Pokrycie i struktura gatunkowa mchów</u>		2009-2011	30	4			34
		2016-2017	31	3		2	36
Specyficzna struktura i funkcje		2009-2011	6	21	7		34
		2016-2017	8	19	7	2	36
Perspektywy ochrony		2009-2011	14	18	2		34
		2016-2017	14	15	5	2	36
Ocena ogólna		2009-2011	5	21	8		34
		2016-2017	7	18	9	2	36

¹ Podkreślono wskaźniki kardynalne

² Wskaźnik nie powinien być oceniany w skali obszaru Natura 2000 (w związku z tym, nie została wystawiona ocena dla kilku obszarów)

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

Tab. 6A Podsumowanie zmian ocen stanu ochrony i parametrów na obszarach Natura 2000, na których powtarzano badania, w regionie biogeograficznym kontynentalnym w różnych okresach badawczych dla siedliska przyrodniczego Torfowiska przejściowe i trzęsawiska 7140, monitoring skończony

Nazwa parametru	Liczba obszarów ze zmianą							Suma obszarów	
	poprawa			pogorszenie			inne zmiany (dotyczy tylko badań)		
	o 1 stopień	o 2 stopnie	RAZEM	o 1 stopień	o 2 stopnie	RAZEM			
Powierzchnia siedliska	6	2	8	7		7	3	16	34
Specyficzna struktura i funkcje	6	1	7	8		8	2	17	34
Perspektywy ochrony	4		4	7		7	2	21	34
Ocena ogólna	6	1	7	9		9	2	16	34

Dla 2 obszarów Natura 2000 brak możliwości porównań, gdyż w obszarze Rynna Jezior Rzepińskich i Puszcza Kampinoska brak danych – oceny XX, ze względu na niereprezentatywną próbę (poprzednio oceny wystawione na podstawie danych własnych eksperta).

Dla obszarów Szumirad i Rynna jezior Torzymских brak raportów z poprzedniego okresu obserwacji, gdyż obszary te zostały utworzone po zakończeniu poprzedniego etapu monitoringu – brak zmian.

W obszarze Puszcza Napiwodzko-Ramucka nastąpiła zmiana oceny z XX na FV, poprzednio ekspert nie był w stanie ocenić Powierzchni siedliska w obszarze.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

III.A. PODSUMOWANIE WYNIKÓW NA POZIOMIE OBSZARÓW

III.A.1. WSKAŹNIKI STANU OCHRONY, AKTUALNE ODDZIAŁYWANIA I PRZEWIDYWANE ZAGROŻENIA W REGIONIE BIOGEOGRAFICZNYM KONTYNENTALNYM NA OBSZARACH NATURA 2000

Brak wyraźnego zróżnicowania wyników w skali regionu kontynentalnego. Najwięcej obszarów ocenionych na FV – stan właściwy znajduje się w północno-wschodniej Polsce, pojedyncze na Ziemi Lubuskiej. Najgorsze oceny – U2 otrzymały obszary w Sudetach, gdzie pogorszył się stan pojedynczych stanowisk. Generalnie w całym regionie dominują oceny U1.

5. Stan i zmiany w czasie poszczególnych wskaźników Struktury i funkcji siedliska na obszarach Natura 2000

Gatunki charakterystyczne - na zdecydowanej większości obszarów został opisany jako stan właściwy FV. Tylko na 5 obszarach (Jezioro Karaś, Uroczyska Puszczy Drawskiej, Dolina Biebrzy, Przygiełkowiska Koło Gozdnicy, Sandr Brdy) oceniono go na U1. Gatunki charakterystyczne są na stanowiskach w obszarach nieliczne. W dużym zagęszczeniu występują jedynie pojedyncze z nich, niekiedy za wyjątkiem torfowca *Sphagnum fallax*. W porównaniu do poprzedniego okresu nastąpiły niewielkie zmiany w pokrywaniu przez poszczególne gatunki, co może być związane ze zmiennym, niedostatecznym uwilgotnieniem siedliska i okresowymi, niestabilnymi warunkami wodnymi. Oceny wskaźnika – bez zmian. Na 2 obszarach (Puszcza Kampinowska i Rynna jezior Rzepińskich) nie przeprowadzono oceny wskaźnika, ze względu na brak raportów w roku 2016-17. Jedno, monitorowane stanowisko nie stanowi próby wystarczającej do oceny stanu siedliska w obszarze.

Rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych na około połowie obszarów wskaźnik oceniono jako właściwy FV. Na 10 obszarach oceniono wskaźnik na U1 – stan niezadowolający, ze względu na obecność i rozrastanie się takich gatunków, jak: trzcina pospolita, pałka wodna, sit rozpierzchły i zwykle trzęślica modra *Molinia caerulea*. Tylko na 7 obszarach (Uroczyska Łąckie, Jezioro Karaś, Uroczyska Borów Dolnośląskich, Przygiełkowiska Koło Gozdnicy, Rynna Jezior Torzyskich, Karkonosze, Torfowiska Gór Izerskich) wskaźnik został oceniony na U2 – stan zły. Na 2 obszarach (Puszcza Kampinowska i Rynna jezior Rzepińskich) nie przeprowadzono oceny wskaźnika, ze względu na brak raportów w roku 2016-17. Jedno, monitorowane stanowisko nie stanowi tu próby wystarczającej do oceny stanu siedliska w obszarze. W obszarze Sandr Brdy podwyższono ocenę z U1 na FV, gdyż nie zaobserwowano aktualnie obecności gatunków ekspansywnych. Na Bagnach Celestynowskich, na niektórych stanowiskach widać wkraczanie trzciny *Phragmites australis*. W miejscach wywożenia odpadów organicznych pewną rolę odgrywają antropofity. Ponadto w miejscach słabiej uwodnionych lub o zmiennym poziomie wód zaobserwowano wkraczanie wełnianki pochwowatej. Obecność tego gatunku na torfowiskach przejściowych

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

jest stanem naturalnym, jednak jego zwiększające się zwarcie i wykępanie świadczy o niekorzystnych zmianach w siedlisku związanych z warunkami wodnymi. Jedynie na pojedynczych stanowiskach w tym obszarze ocena wskaźnika jest gorsza niż w 2010 roku, jednakże dla całego obszaru ocena nadal pozostaje bez zmian – FV..

Melioracje odwadniające - na zdecydowanej większości obszarów wskaźnik został oceniony na FV – stan właściwy. Jedynie na 12 obszarach ocena została na poziomie U1 – stan niezadowolający i na 1 (Bagna Celestynowskie) ocena U2 – stan zły. Większość torfowisk z tej grupy jeżeli nie posiada rowów melioracyjnych, to znajduje się pod wpływem rowów znajdujących się nieopodal. W niektórych miejscach powstają nowe rowy odwadniające, mające ułatwić gospodarkę leśną lub rolną. W porównaniu do 2010 roku sytuacja nie uległa zmianie na większości obszarów. Na 2 obszarach (Puszcza Kampinoska i Rynna jezior Rzepińskich) nie przeprowadzono oceny wskaźnika, ze względu na brak raportów w roku 2016-17. Jedno, monitorowane stanowisko nie stanowi tu próby wystarczającej do oceny stanu siedliska w obszarze. W obszarach Torfowiska Gór Izerskich i Uroczyska Borów Zasięckich ocenę wskaźnika podniesiono z U1 do FV.

Obce gatunki inwazyjne Na zdecydowanej większości obszarów wskaźnik oceniono na FV – stan właściwy. Jedynie na 4 (Uroczyska Łąckie, Poligon Rembertów, Uroczyska Puszczy Drawskiej, Uroczyska Borów Dolnośląskich) ocena to U1 – stan niezadowolający. W Puszczy Drawskiej stwierdzono obecność tawuły kutnerowatej, a w pozostałych uczepe amerykańskiego i w Borach Dolnośląskich - olszy pomarszczonej. Na 2 obszarach (Puszcza Kampinoska i Rynna jezior Rzepińskich) nie przeprowadzono oceny wskaźnika, ze względu na brak raportów w roku 2016-17. Jedno, monitorowane stanowisko nie stanowi tu próby wystarczającej do oceny stanu siedliska w obszarze. W Puszczy Drawskiej nastąpiła zmiana oceny z FV na U1, gdyż w 2010 r. nietrafnie oceniono wskaźnik na FV, ponieważ brano pod uwagę tylko monitorowane wówczas stanowiska, a nie całość zasobów siedliska w obszarze. W obszarze Buczyny Łagowsko-Sulęcińskie ocena uległa poprawie z U1 na FV z uwagi na uwzględnienie w ocenie innych, dodatkowych stanowisk badanych na potrzeby PZO w roku 2013.

Obecność krzewów i drzew - na 11 obszarach oceniono wskaźnik na FV – stan właściwy. Dominują oceny U1 –stan niezadowolający wskaźnika (na 14 obszarach). Na 9 obszarach oceniono go jako stan zły – U2. Na 2 obszarach (Puszcza Kampinoska i Rynna jezior Rzepińskich) nie przeprowadzono oceny wskaźnika, ze względu na brak raportów w roku 2016-17. Jedno, monitorowane stanowisko nie stanowi tu próby wystarczającej do oceny stanu siedliska w obszarze. Na poszczególne stanowiska w obszarach wkraczają zarośla: głównie brzozy i wierzby, sosny. W Dolinie Łupawy nastąpiła poprawa ocena z U1 na FV w wyniku zamarcia dużej grupy sosen na torfowisku i spadku pokrycia przez ten gatunek z 10 do ok.5%. W obszarze Buczyny Łagowsko-Sulęcińskie uwzględniono w ocenie dane z PZO, co pozwoliło na podniesienie oceny z U1 na FV. Taką poprawę oceny odnotowano też na obszarze Mechowska Sulęczyńskie, Pływające wyspy pod Rekowem (także dane z PZO) i

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

Torfowiska Gór Izerskich. Na Uroczyskach Łąckich nastąpił znaczny wzrost pokrycia przez drzewa i krzewy i w efekcie pogorszyła się ocena z U1 na U2, podobnie jak w Karkonoszach, gdzie zwarcie drzew na 2 stanowiskach znacznie się zwiększyło.

Pozyskanie torfu – Na zdecydowanej większości obszarów oceniono wskaźnik na FV – stan właściwy. Jedynie na 4 (Poligon Rembertów, Ostoja Przedborska, Przygiełkowiska Koło Gozdnicy, Uroczyska Borów Zasięckich) ocena to U1 – stan niezadowolający. Obecnie brak wydobywania na większości obszarów; negatywnym aspektem dawnej eksploatacji, wpływającym bezpośrednio na aktualne układy fitocenotyczne są melioracje odwadniające (cieki odprowadzające, kanały zbierające) i stopień zalesienia fragmentów basenu (strefy brzegowej). W Ostoi Przedborskiej, Torfowisko Żabiniec jeszcze kilka lat temu intensywnie eksploatowano w celu pozyskania torfu w celach opałowych. Obecnie torf wydobywa się głównie dla celów ogrodniczych, na małą skalę. Niewielkie okazjonalne pozyskanie obserwowano też na torfowisku Zorawski Ług. Oceny wskaźnika nie zmieniły się od poprzednich obserwacji.

Gatunki dominujące – na zdecydowanej większości obszarów wskaźnik został oceniony na FV – stan właściwy. Jedynie na 11 obszarach ocena została na poziomie U1 – stan niezadowolający i na 3 (Jezioro Karaś, Rynna Jezior Torzymskich, Karkonosze) na U2 – stan zły. Na 2 obszarach (Puszcza Kampinoska i Rynna jezior Rzepińskich) nie przeprowadzono oceny wskaźnika, ze względu na brak raportów w roku 2016-17. Jedno, monitorowane stanowisko nie stanowi tu próby wystarczającej do oceny stanu siedliska w obszarze. Na gorzej ocenionych obszarach, dominują gatunki nieuznawane za charakterystyczne dla siedliska 7140. W porównaniu do 2011 roku wśród dominantów wzrosło pokrywanie przez trzcinę *Phragmites australis* oraz częściowo przez żurawinę *Oxycoccus palustris* oraz drzewa i krzewy. W Karkonoszach ocenę obniżono z FV na U2 ze względu na znaczne pogorszenie stanu zachowania torfowiska w Raszkowie. W Uroczyskach Borów Dolnośląskich ocenę obniżono z FV na U1 ze względu na fakt współdominacji trzęślicy modrej *Molinia caerulea*. W Dolinie Łupawy nastąpiło polepszenie oceny z U1 do FV, podobnie jak na obszarze Torfowiska Rzezińskie - nastąpiły tu zmiany w strukturze gatunkowej warstwy zielnej i warstwy mszystej.

Procent powierzchni zajęty przez siedlisko na transekcji wskaźnik nie powinien być oceniany w skali obszaru natura 2000. Na części obszarów eksperci nie przeprowadzili takiej oceny. Na większości ocenionych obszarów, wystawiono ocenę FV – stan właściwy. Na 4 obszarach: Dolina Bobrzy, Ostoja Augustowska, Sandr Brdy, Karkonosze, oceniono wskaźnik na U1, na podstawie badanych stanowisk (średnia ze stanowisk).

Stopień uwodnienia – Na większości obszarów oceniono wskaźnik na stan właściwy FV. Na obszarach: Uroczyska Łąckie, Jezioro Lubie i Dolina Drawy, Uroczyska Puszczy Drawskiej, Uroczyska Borów Dolnośląskich, Przygiełkowiska Koło Gozdnicy, Uroczyska Borów Zasięckich, Dzika Orlica, Pojezierze Sejneńskie – oceniono

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

wskaźnik na U1. Tylko na 3 obszarach: Bagna Celestynowskie, Jezioro Karaś, Torfowiska Gór Izerskich oceniono wskaźnik na U2. . Na 2 obszarach (Puszcza Kampinoska i Rynna jezior Rzepińskich) nie przeprowadzono oceny wskaźnika, ze względu na brak raportów w roku 2016-17. Jedno, monitorowane stanowisko nie stanowi tu próby wystarczającej do oceny stanu siedliska w obszarze. W Górach Izerskich i na Bagnach Celestynowskich obniżono ocenę z U1 na U2 w stosunku do poprzedniego okresu obserwacji. W Uroczyskach Puszczy Drawskiej pogorszyła się ocena z FV na U1 (wyraźne objawy przesuszenia niektórych, choć nie wszystkich torfowisk w obszarze), podobnie jak w obszarze Uroczyska Łąckie oraz Jezioro Lubie i Dolina Drawy (w 2010 r.(poprzedni monitoring) i 2014 r. (ocena do celów PZO) wskaźnik był oceniany na FV. Obecnie zaistniało wyraźne pogorszenie - przesuszenie niektórych torfowisk, spowodowane suchymi latami 2014-2016. jednak, inne torfowiska, zwłaszcza emersyjne pła przy jeziorkach dystroficznych, wciąż zachowały dobre uwodnienie). W obszarze Sandr Brdy ocena podniesiona została z U1 do FV, gdyż zdecydowana większość torfowisk przejściowych w roku 2017 posiadała doskonałe warunki wodne wynikające z dużej ilości opadów na przełomie czerwca i lipca. Poprawiła się też ocena dla obszaru Buczyny Łagowsko-Sulęczyńskie z uwagi na uwzględnienie innych stanowisk badanych na potrzeby PZO w roku 2013, a w Dolinie Łupawy i w Dolinie Bobrzy w roku 2017 na wszystkich stanowiskach w obszarach stwierdzono prawidłowe uwodnienie.

Pokrycie i struktura gatunkowa mchów - Na zdecydowanej większości obszarów wskaźnik został oceniony na FV – stan właściwy. Tylko na 3 (Przygielkowska Koło Gozdnicy, Uroczyska Borów Zasięckich, Dzika Orlica) ocena jest U1 – stan niezadowalający. Na 2 obszarach (Puszcza Kampinoska i Rynna jezior Rzepińskich) nie przeprowadzono oceny wskaźnika, ze względu na brak raportów w roku 2016-17. Jedno, monitorowane stanowisko nie stanowi tu próby wystarczającej do oceny stanu siedliska w obszarze. Na obszarze Uroczyska Borów Zasięckich ocenę obniżono z FV na U1, gdyż na większości stanowisk w obszarze struktura gatunkowa mchów jest zaburzona. W obszarze Buczyny Łagowsko-Sulęczyńskie ocena uległa poprawie z U1 na FV z uwagi na uwzględnienie w ocenie innych, dodatkowych stanowisk badanych na potrzeby PZO w roku 2013.

6. Stan i zmiany w czasie w zakresie poszczególnych aktualnych oddziaływań dla siedliska na obszarach Natura 2000

Na badanych obszarach Natura 2000 stwierdzono łącznie 55 typów oddziaływań, niektóre z nich dotyczyły tych samych zjawisk, lecz były zakodowane w różny sposób. Były to jednak oddziaływania z prawie każdej grupy możliwych typów oddziaływań. W obu okresach obserwacji dominowały oddziaływania negatywne, najczęściej z intensywnością średnią (B), stwierdzone na 23 obszarach aktualnie i na 25 poprzednio. Nieco rzadziej miały one intensywność małą (C): (21, poprzednio 17) i najrzadziej dużą (A): (18, poprzednio 13). Wykazano też oddziaływania o charakterze neutralnym, zwykle z intensywnością B i C (5, poprzednio 6 obszarów) i mające pozytywny wpływ na siedlisko, najczęściej z intensywnością C (7, poprzednio w 6 obszarach). W 1 obszarze stwierdzono brak oddziaływań i określono intensywność na X. Do oddziaływań pozytywnych zaliczono zgryzanie pędów drzew i krzewów przez zwierzynę, podwyższenie poziomu wód, zamulenie rowów melioracyjnych, nieintensywne

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

koszenie i leśnictwo – dwa oddziaływania oznaczające wykonywane działania ochronne na torfowiskach. Za neutralne oddziaływania uznano: wzrost kwasowości podłoża, sukcesję oznaczającą przemiany siedliska i jego regenerację, bytowanie zwierzyny, podniesienie poziomu wód, zbieranie jagód, polowania, pojedyncze śmieci, poligony, leśnictwo, wypas.

Spośród naturalnych oddziaływań w obu okresach obserwacji najczęściej odnotowywano Sukcesję (30 obszarów, poprzednio 28); na 8 obszarach w 2016-17 odnotowano susze i zmniejszenie opadów (rezultat kilku poprzednich suchych i gorących lat), na 5 (poprzednio na 4) obszarach odnotowano eutrofizację i wpływ na siedlisko roślinożerców. Spośród oddziaływań antropogenicznych najczęściej wskazywane były te związane z osuszaniem terenów i przyspieszaniem spływu wód. W obu okresach obserwacji wykazano je na 26 obszarach. Na kilku tylko obszarach odnotowano działania zmierzające do podniesienia poziomu wody na torfowisku. Na około 10 obszarach poprzednio i 13 aktualnie wskazano oddziaływanie leśnictwa, polegające z jednej strony na odkrzaczaniu torfowisk w ramach wykonywanych działań ochronnych a z drugiej na wycince drzew w sąsiedztwie torfowisk. Tylko na pojedynczych obszarach (5, poprzednio na 1) wykazano jako oddziaływanie gatunki ekspansywne, mimo że były wykazywane jako wskaźnik w większej liczbie obszarów. Podobnie, tylko w 4 (poprzednio 2) obszarach wykazano gatunki obce, inwazyjne. Na 5 obszarach stwierdzono brak wykonywanych działań ochronnych, wskazanych poprzednio. Na pojedynczych obszarach wskazywano różne formy penetracji terenu – przez turystów, sportowców, zbieraczy grzybów, jagód, żurawiny, wędkarzy, myśliwych itp. Ci ostatni zakładają też lizawki i nęciska, co wiąże się z wysypywaniem warzyw i owoców, i eutrofizacją torfowiska. Niewielki jest wpływ różnych form transportu, zanieczyszczeń stałych i ciekłych.

7. Stan i zmiany w czasie w zakresie i intensywności poszczególnych przewidywanych zagrożeń dla siedliska na obszarach Natura 2000

Na badanych obszarach Natura 2000 stwierdzono 44 typy zagrożeń, choć niekiedy zagrożenia o podobnym charakterze były kodowane w różny sposób. Stwierdzono je w obu okresach obserwacji w prawie wszystkich obszarach Natura 2000, 34 aktualnie i 32 poprzednio. Dominowały zagrożenia z intensywnością średnią B (23, poprzednio 25), i małą (C) stwierdzone w 21 obszarach aktualnie i 17 poprzednio. Najrzadziej, zagrożenia określano jako te o dużej intensywności (A), bo w 18 obszarach aktualnie i 13 poprzednio.

Spośród zagrożeń naturalnych najczęstszym wymienianym była Sukcesja, odnotowywana w 29 obszarach aktualnie, a w 27 poprzednio. Susze i zmniejszenie opadów, stanowiące zagrożenie wysychaniem odnotowano w 9 obszarach aktualnie – poprzednio nie odnotowano takiego zagrożenia. Obserwowano też powolny wzrost żyzności w 5 obszarach i zaleganie nierozłożonych części roślin (2 obszary, poprzednio 4). Wśród zagrożeń antropogenicznych do najważniejszych należy modyfikacja systemu hydrologicznego, prowadząca do osuszenia torfowisk. Może być ona wykonywana na różne sposoby, stąd różny sposób kodowania tego zagrożenia, ale dotyczy ono 26 obszarów. Zagrożenie stanowi także zalanie torfowisk poprzez zbyt wysoki poziom wody, wywołany spiętrzeniami, tworzeniem zbiorników wodnych itp. Ten sam efekt przynosi też działalność bobrów. Jedynie w pojedynczych obszarach za zagrożenie uznawano turystykę, zbieractwo, wydeptywanie torfowisk, i inne formy penetracji

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

terenu, które staje się istotne dopiero przy większej intensywności oddziaływania. Na około 10 obszarów, w obu okresach obserwacji wskazano leśnictwo, a w szczególności wycinkę drzew w sąsiedztwie torfowisk, co może doprowadzić do spływu biogenów i wzrostu żyzności tego siedliska.

III.A.2. STAN OCHRONY I JEGO PARAMETRY W REGIONIE BIOGEOGRAFICZNYM KONTYNENTALNYM NA OBSZARACH NATURA 2000

1. Stan i zmiany w czasie parametru Powierzchnia siedliska na obszarach Natura 2000

Na zdecydowanej większości obszarów Natura 2000 (21, poprzednio 16) parametr Powierzchnia siedliska został oceniony jako właściwy FV, gdyż jest ona stabilna i nawet na niewielkich torfowiskach, ocenionych wcześniej na U1, nie stwierdzono przejawów zmniejszania się powierzchni siedliska. Na 11 obszarach (poprzednio na 13) zaobserwowano ubytek powierzchni siedliska, głównie w wyniku zarastania przez drzewa i krzewy oraz ekspansywne gatunki bylin, występujące łanowo. Tylko na 2 obszarach (poprzednio na 4) – Bagna Celestynowskie i Torfowiska Gór Izerskich, oceniono parametr na U2 – stan zły, gdyż niekorzystne zmiany powierzchni były znaczne, głównie był to spadek powierzchni zajmowanej przez siedlisko na rzecz lasów bagiennych i zarośli brzozy. Na 2 obszarach (Rynna Jezior Rzepińskich i Puszcza Kampinoska) oceniono parametr na XX, gdyż nie wystawiano ocen dla obszaru na podstawie pojedynczego stanowiska (próba niereprezentatywna). W przypadku 8 obszarów ocena parametru poprawiła się od ostatnich obserwacji, w tym na 2 z nich (Poligon Rembertów i Buczyny Łagowsko-Sulęcińskie) o 2 stopnie z U2 na FV (nastąpiła regeneracja mszarów i zwiększenie powierzchni). Równocześnie, na 7 obszarach ocena pogorszyła się, gdyż stwierdzono ubytek powierzchni siedliska: Bagna Celestynowskie i Torfowiska Gór Izerskich z U1 na U2; w pozostałych przypadkach była to zmiana z FV na U1, np. :Uroczyska Łąckie, Karkonosze, Uroczyska Borów Dolnośląskich, Uroczyska Borów Zasięckich (zmniejszenie powierzchni na skutek zatopienia, zarastania przez sosnę lub zmian w kierunku torfowisk wysokich). W obszarze Puszcza Napiwodzko-Ramucka nastąpiła zmiana oceny z XX na FV, poprzednio ekspert nie był w stanie ocenić Powierzchni siedliska w obszarze.

2. Stan i zmiany w czasie parametru Struktura i funkcje siedliska na obszarach Natura 2000

Na nielicznych obszarach (8, poprzednio na 6) Struktura i funkcje siedliska zostały ocenione jako stan właściwy FV. Dominowały oceny U1 – stan niezadowolający (19 obszarów, poprzednio 21). W obu okresach obserwacji 7 obszarów oceniono na U2 – stan zły. Na 2 obszarach (Rynna Jezior Rzepińskich i Puszcza Kampinoska) oceniono parametr na XX, gdyż nie wystawiano ocen dla obszaru na podstawie pojedynczego stanowiska (próba niereprezentatywna). Główną przyczyną ocen U1 i U2 było znaczne pokrycie przez drzewa i krzewy i obecność zielnych gatunków ekspansywnych. Rzadziej był to niewystarczający stopień uwodnienia oraz zaburzona struktura dominacji (wskaźnik silnie powiązany z obecnością drzew i gatunków ekspansywnych). Na ogół dobrze był oceniany skład gatunkowy pod względem udziału gatunków charakterystycznych, oraz pokrycie i struktura gatunkowa mchów. Nie były też problemem gatunki obce, inwazyjne. W porównaniu z poprzednim okresem

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

obserwacji poprawiła się ocena parametru na 7 obszarach, w tym na 1 (Buczyny Łagowsko-Sulęcińskie) o 2 stopnie z U2 na FV. Równocześnie na 8 obszarach ocena pogorszyła się, głównie z U1 na U2, tylko na 3 obszarach (Ostoja Poleska, Torfowisko pod Zieleńcem, Uroczyńska Puszczy Drawskiej) z FV na U1.

3. Stan i zmiany w czasie parametru Perspektywy ochrony na obszarach Natura 2000

Na blisko połowie obszarów (14) w obu okresach obserwacji perspektywy ochrony zostały ocenione na FV – stan właściwy. Decydował o tym głównie stan aktualny siedliska, stabilna powierzchnia, lub poprawa stanu w wyniku działań ochronnych. Nieco większa grupa obszarów (15, poprzednio 18) została oceniona jako stan niezadowolający U1. Tylko 5 obszarów: Jezioro Karaś, Dolina Bobrzy, Rynna Jezior Torzymских, Karkonosze, Torfowiska Gór Izerskich (poprzednio 2: Jezioro Karaś, Dolina Bobrzy) zostało ocenionych na U2 – stan zły, ze względu na znaczny stopień zarośnięcia siedliska przez drzewa, ekspansję trzęślicy modrej i in. gatunków, melioracje odwadniające oraz obecność dróg, ścieżek i szlaków turystycznych, brak możliwości przywrócenia ich do stanu właściwego - brak działań ochrony czynnej. Na 2 obszarach (Rynna Jezior Rzepińskich i Puszcza Kampinowska) oceniono parametr na XX, gdyż nie wystawiano ocen dla obszaru na podstawie pojedynczego stanowiska (próba niereprezentatywna). W stosunku do poprzedniego okresu obserwacji ocena parametru została podwyższona na 4 obszarach (Buczyny Łagowsko-Sulęcińskie, Mechowska Sulęczyńskie, Sandr Brdy i Dolina Łupawy). Równocześnie na 7 obszarach została obniżona; wśród nich na 2 obszarach (Karkonosze – drastyczne pogorszenie stanu na 1 ze stanowisk i Torfowiska Gór Izerskich - ekspansja trzęślicy modrej *Molinia caerulea* i sukcesja torfowisk w kierunku wilgotnych łąk na 3 stanowiskach) z U1 na U2, w pozostałych przypadkach z FV na U1.

4. Stan ochrony siedliska i jego zmiany w czasie na obszarach Natura 2000

Tylko na 7 obszarach Natura 2000 (poprzednio na 5) stan ochrony siedliska oceniono na FV – stan właściwy. Zdecydowanie dominowały oceny U1 – stan niezadowolający; tak ocenionych było 18 obszarów (poprzednio 21). Podobna liczba obszarów (9, poprzednio 8) została oceniona w obu okresach obserwacji na U2 – stan zły. Na 2 obszarach (Rynna Jezior Rzepińskich i Puszcza Kampinowska) oceniono stan ochrony siedliska na XX, gdyż nie wystawiano ocen dla obszaru na podstawie pojedynczego stanowiska (próba niereprezentatywna).

Na 7 obszarach ocena poprawiła się od poprzedniego okresu obserwacji, w tym na 1 obszarze (Buczyny Łagowsko-Sulęcińskie) o 2 stopnie z U2 na FV. Równocześnie na 9 obszarach ocena stanu pogorszyła się. O niższej niż FV ocenie stanu decydował najczęściej parametr Struktura i funkcje, nieco rzadziej Perspektywy ochrony. Najrzadziej miały na tą ocenę wpływ oceny parametru Powierzchnia siedliska.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

III.B. POZOSTAŁE TABELY DOTYCZY OBSZARÓW NATURA 2000

Tab. 7 Oceny: stanu ochrony i jego parametrów na poszczególnych obszarach Natura 2000 w regionie biogeograficznym kontynentalnym dla siedliska Torfowiska przejściowe i trzęsawiska 7140, monitoring skończony (P1 – Powierzchnia, P2 – Specyficzna struktura i funkcje, P3 – Perspektywy ochrony, P4 – Stan ochrony (ocena ogólna). Kolorami oznaczono zmiany ocen: zielonym ich poprawę, pomarańczowym pogorszenie, a szarym zmianę na XX.

Lp.	Kod obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo	Lata	P1	P2	P3	P4
1.	PLC140001	Puszcza Kampinoska	mazowieckie	2009-2011 2016-2017	U1 XX	U2 XX	U1 XX	U2 XX
2.	PLH020006	Karkonosze	dolnośląskie	2009-2011 2016-2017	FV U1	U1 U2	U1 U2	U1 U2
3.	PLH020014	Torfowisko pod Zieleńcem	dolnośląskie	2009-2011 2016-2017	FV FV	FV U1	FV FV	FV U1
4.	PLH020047	Torfowiska Gór Izerskich	dolnośląskie	2009-2011 2016-2017	U1 U2	U1 U2	U1 U2	U1 U2
5.	PLH020061	Dzika Orlica	dolnośląskie	2009-2011 2016-2017	FV U1	U2 U1	U1 U1	U2 U1
6.	PLH020072	Uroczyska Borów Dolnośląskich	dolnośląskie	2009-2011 2016-2017	FV U1	U1 U2	FV U1	U1 U2
7.	PLH060013	Ostoja Poleska	lubelskie	2009-2011 2016-2017	U1 U1	FV U1	FV FV	U1 U1
8.	PLH060034	Uroczyska Puszczy Solskiej	lubelskie	2009-2011 2016-2017	FV FV	U1 U1	U1 U1	U1 U1
9.	PLH060043	Lasy Sobiborskie	lubelskie	2009-2011 2016-2017	U1 U1	U1 U1	FV FV	U1 U1
10.	PLH060076	Brzeziczno	lubelskie	2009-2011 2016-2017	FV FV	FV FV	FV FV	FV FV
11.	PLH080008	Buczyny Łagowsko-Sulęcińskie	lubuskie	2009-2011 2016-2017	U2 FV	U2 FV	U1 FV	U2 FV
12.	PLH080049	Rynna Jezior Rzepińskich	lubuskie	2009-2011 2016-2017	U2 XX	U2 XX	U1 XX	U2 XX
13.	PLH080055	Przygielkowiska Koło Gozdnicy	lubuskie	2009-2011 2016-2017	U1 U1	U1 U2	U1 U1	U1 U2
14.	PLH080060	Uroczyska Borów Zasięckich	lubuskie	2009-2011 2016-2017	FV U1	U1 U1	FV U1	U1 U1
15.	PLH080073	Rynna Jezior Torzymских	lubuskie	2016-2017	FV	U2	U2	U2
16.	PLH140021	Uroczyska Łąckie	mazowieckie	2009-2011	FV	U1	U1	U1

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

Lp.	Kod obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo	Lata	P1	P2	P3	P4
				2016-2017	U1	U2	U1	U2
17.	PLH140022	Bagna Celestynowskie	mazowieckie	2009-2011	U1	U1	U1	U1
				2016-2017	U2	U1	U1	U2
18.	PLH140034	Poligon Rembertów	mazowieckie	2009-2011	U2	U2	U1	U2
				2016-2017	FV	U1	U1	U1
19.	PLH160020	Szumirad	opolskie	2016-2017	FV	FV	FV	FV
20.	PLH200005	Ostoja Augustowska	podlaskie	2009-2011	U1	U1	FV	U1
				2016-2017	FV	U1	FV	U1
21.	PLH200007	Pojezierze Sejneńskie	podlaskie	2009-2011	FV	U1	U1	U1
				2016-2017	FV	U1	U1	U1
22.	PLH200008	Dolina Biebrzy	podlaskie	2009-2011	U1	U1	U1	U1
				2016-2017	U1	U1	U1	U1
23.	PLH220017	Mechowiska Sulęczyńskie	pomorskie	2009-2011	FV	U1	U1	U1
				2016-2017	FV	FV	FV	FV
24.	PLH220022	Pływające wyspy pod Rekowem	pomorskie	2009-2011	FV	U1	FV	U1
				2016-2017	FV	FV	FV	FV
25.	PLH220026	Sandr Brdy	pomorskie	2009-2011	U1	U1	U1	U1
				2016-2017	FV	U1	FV	U1
26.	PLH220036	Dolina Łupawy	pomorskie	2009-2011	U1	U1	U1	U1
				2016-2017	FV	FV	FV	FV
27.	PLH220056	Czerwona Woda pod Babilonem	pomorskie	2009-2011	U1	U2	U1	U2
				2016-2017	FV	U1	U1	U1
28.	PLH260004	Ostoja Przedborska	świętokrzyskie	2009-2011	FV	U1	FV	U1
				2016-2017	FV	U1	FV	U1
29.	PLH260014	Dolina Bobrzy	świętokrzyskie	2009-2011	U1	U1	U2	U2
				2016-2017	U1	U1	U2	U2
30.	PLH280003	Jezioro Karaś	warmińsko-mazurskie	2009-2011	U2	U2	U2	U2
				2016-2017	U1	U2	U2	U2
31.	PLH280048	Ostoja Piska	warmińsko-mazurskie	2009-2011	FV	FV	FV	FV
				2016-2017	FV	FV	FV	FV
32.	PLH280052	Ostoja Napiwodzko-Ramucka	warmińsko-mazurskie	2009-2011	XX	U1	FV	FV
				2016-2017	FV	U1	FV	U1
33.	PLH300019	Torfowisko Rzezińskie	wielkopolskie	2009-2011	U1	U1	U1	U1
				2016-2017	FV	U1	U1	U1
34.	PLH320023	Jezioro Lubie i Dolina Drawy	zachodniopomorskie	2009-2011	FV	U1	FV	U1

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

Lp.	Kod obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo	Lata	P1	P2	P3	P4
				2016-2017	FV	U1	U1	U1
35.	PLH320039	Jeziora Czaplinskie	zachodniopomorskie	2009-2011	FV	FV	FV	FV
				2016-2017	FV	FV	U1	U1
36.	PLH320046	Uroczyska Puszczy Drawskiej	zachodniopomorskie	2009-2011	FV	FV	FV	U1
				2016-2017	FV	U1	U1	U1
Liczba obszarów z oceną	FV			2009-2011	16	6	14	5
				2016-2017	21	8	14	7
	U1			2009-2011	13	21	18	21
				2016-2017	11	19	15	18
	U2			2009-2011	4	7	2	8
				2016-2017	2	7	5	9
	XX			2009-2011	1			
				2016-2017	2	2	2	2
Razem				2009-2011	34	34	34	34
				2016-2017	36	36	36	36

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

Tab. 8 Aktualne oddziaływania - dane ogólne - łącznie na badanych obszarach Natura 2000 w regionie biogeograficznym kontynentalnym w różnych okresach badawczych dla siedliska przyrodniczego Torfowiska przejściowe i trzęsawiska 7140, monitoring skończony

Kod	Aktualne oddziaływanie	Uszczegółowienie	Lata	Liczba obszarów	Liczba obszarów z danym wpływem i intensywnością oddziaływania															
					Wpływ pozytywny +				Wpływ neutralny 0				Wpływ negatywny -				Wpływ nieokreślony X			
					A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X
A03.02	nieintensywne koszenie	Wykaszenie okrajków	2016-2017	1	1															
A04	wypas	Głównie bydło	2009-2011	1	1															
			2016-2017	1	1															
A04.03	zarzucenie pasterstwa, brak wypasu	Brak użytkowania	2016-2017	1	1															
B	leśnictwo	Wycinka w sąsiedztwie, Odkrzaczenia – działania ochronne	2009-2011	10	1 1 3 1 2 2															
			2016-2017	7	1 2 1 3															
B01.01	zalesianie terenów otwartych (drzewa rodzime)	nasadzenia	2016-2017	1	1															
B02.02	wycinka lasu	Odkrzaczenia – działania ochronne	2016-2017	6	1 3 2															
B02.04	usuwanie martwych i umierających drzew	Usuwanie drzew	2009-2011	1	1															
C01.03	Wydobywanie torfu	Pozyskiwanie torfu	2009-2011	1	1															
D01.01	ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe	Szlaki, ścieżki	2009-2011	5	1 4															
			2016-2017	4	1 3															
D01.02	drogi, autostrady	drogi	2009-2011	3	1 2															
			2016-2017	2	2															
E01.03	zabudowa rozproszona	Pojedyncze budynki	2009-2011	4	1 3															
			2016-2017	5	2 3															
E03	odpady, ścieki	śmieci	2009-2011	1	1															
E03.01	pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych / obiektów rekreacyjnych	Dzikie wysypiska	2009-2011	2	2															
			2016-2017	3	3															
E03.04	Inne odpady	śmieci	2009-2011	3	3															
			2016-2017	3	3															
F02.03	Wędkarstwo	Penetracja terenu	2009-2011	5	1 1 3															
			2016-2017	6	3 3															
F03.01	Polowanie	Penetracja terenu, nęciska	2009-2011	1	1															
			2016-2017	1	1															
F03.02	Pozyskiwanie / Usuwanie zwierząt (lądowych)	Penetracja terenu	2009-2011	1	1															
F04	pozyskiwanie / usuwanie roślin lądowych - ogólnie	Zbieractwo	2009-2011	4	1 3															
			2016-2017	5	2 3															

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

Kod	Aktualne oddziaływanie	Uszczegółowienie	Lata	Liczba obszarów	Liczba obszarów z danym wpływem i intensywnością oddziaływania															
					Wpływ pozytywny +				Wpływ neutralny 0				Wpływ negatywny -				Wpływ nieokreślony X			
					A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X
F04.02	zbieractwo grzybów, porostów, jagód itp.)	Zbieractwo	2009-2011 2016-2017	3 4							3 2			1		1				
F06	Inne formy polowania, łowienia ryb i kolekcjonowania, nie wymienione powyżej	Lizawki	2009-2011 2016-2017	1 1												1				
G01.02	turystyka piesza, jazda konna i jazda na pojazdach niezmotywowanych	rekreacja	2009-2011 2016-2017	1 1												1				
G04.01	Poligony	Użytkowanie wojskowe	2016-2017	1							1									
G05	inna ingerencja i zakłócenia powodowane przez działalność człowieka	Nęciska na torfowisku (wykładanie buraków, ziemniaków, marchwi)	2016-2017	1										1						
G05.01	Wydeptywanie, nadmierne użytkowanie	Zbieracze, turyści	2009-2011 2016-2017	2 3										1	1					
G05.07	niewłaściwie realizowane działania ochronne lub ich brak	Brak wskazanych poprzednio działań	2016-2017	5										1	2	2				
H01.08	rozproszone zanieczyszczenie wód powierzchniowych z powodu ścieków z gospodarstw domowych	Zanieczyszczenia wód	2016-2017	1												1				
H05.01	odpadki i odpady stałe	Śmieci	2016-2017	2										1		1				
I01	nierodzące gatunki zaborcze	Gatunki obce inwazyjne	2009-2011 2016-2017	2 4										1		1				
I02	problematiczne gatunki rodzime	Gatunki ekspansywne	2009-2011 2016-2017	1 5											1					
J02.01	Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie	Osuszanie, przyspieszanie spływu wód	2009-2011 2016-2017	2 3										1		1				
J02.01.02	osuszanie terenów morskich, ujściowych, bagiennych	Osuszanie, przyspieszanie spływu wód	2009-2011 2016-2017	4 8											3	1				
J02.01.03	wypełnianie rowów, tam, stawów, sadzawek, bagien lub torfianek	Zbiorniki retencyjne	2016-2017	1											1					

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

Kod	Aktualne oddziaływanie	Uszczegółowienie	Lata	Liczba obszarów	Liczba obszarów z danym wpływem i intensywnością oddziaływania															
					Wpływ pozytywny +				Wpływ neutralny 0				Wpływ negatywny -				Wpływ nieokreślony X			
					A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X
J02.05	Modyfikowanie funkcjonowania wód - ogólnie	Osuszanie, przyspieszanie spływu wód	2009-2011	9										2	5	2				
			2016-2017	7										2	5					
J02.05.04	zbiorniki wodne	zapory	2016-2017	1										1						
J02.06	Pobór wód z wód powierzchniowych	Osuszanie, przyspieszanie spływu wód	2009-2011	9										3	3	3				
			2016-2017	4										1	3					
J02.06.09	pobór wód powierzchniowych na potrzeby transferu wody	Osuszanie, przyspieszanie spływu wód	2016-2017	1												1				
J02.07	Pobór wód z wód podziemnych	Osuszanie, przyspieszanie spływu wód	2016-2017	2										2						
J02.08	Podwyższenie zwierciadła wody / sztuczne zasilanie wód podziemnych	Podwyższenie poziomu wody	2009-2011	1				1												
			2016-2017	1				1												
J02.08.02	zwrot wód podziemnych do akwenu wody gruntowej, z którego dokonano poboru	Oczyszczalnie	2016-2017	1				1												
J02.09	Działanie słonej wody na wody podziemne	Leje depresyjne	2009-2011	2				1						1						
J02.13	Zaniechanie gospodarki wodnej	Zarastanie rowów melioracyjnych	2016-2017	2				2												
J02.15	Inne spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych	Osuszanie, przyspieszanie spływu wód	2016-2017	1	1															
J03.01	zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska	Przemiany siedliska	2016-2017	3										2	1					
K01.02	Zamulenie	Zarastanie rowów	2016-2017	2				2												
K01.03	Wyschnięcie	Zmiany klimatu – obniżenie poziomu wody	2009-2011	1										1						
			2016-2017	1										1						
K01.04	Zatopienie	Podwyższenie poziomu wody przez bobry	2009-2011	2						2										
			2016-2017	4				1		1				1	1					
K02	Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	Sukcesja	2009-2011	25						1				7	12	5				

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

Kod	Aktualne oddziaływanie	Uszczegółowienie	Lata	Liczba obszarów	Liczba obszarów z danym wpływem i intensywnością oddziaływania															
					Wpływ pozytywny +				Wpływ neutralny 0				Wpływ negatywny -				Wpływ nieokreślony X			
					A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X
			2016-2017	21						1			8	7	5					
K02.01	zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	Sukcesja	2009-2011	3									1	2						
			2016-2017	9									5	3	1					
K02.02	nagromadzenie materii organicznej	Nierozłożone części roślin	2009-2011	4									2	2						
			2016-2017	2									1	1						
K02.03	eutrofizacja (naturalna)	Wzrost żyzności	2009-2011	4									1	1	2					
			2016-2017	5									2	3						
K02.04	zakwaszenie (naturalne)	Oddziaływanie torfowców	2009-2011	2						2										
			2016-2017	2						2										
K04.05	szkody wyrządzane przez roślinożerców (w tym przez zwierzynę łowną)	Zgryzanie, buchtowanie	2009-2011	4				3		1										
			2016-2017	5			2	1		1						1				
L09	pożar (naturalny)	Potencjalnie pożary torfowisk	2016-2017	1												1				
M01.02	susze i zmniejszenie opadów	Zmiany klimatyczne	2016-2017	8									6	2						
X	Brak zagrożeń i nacisków		2016-2017	1				1												
Razem			2009-2011	33			6		1	6	6		13	25	17					
			2016-2017	35	1	2	7	1		5	5		18	23	21					

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

Tab. 8A Zmiany aktualnych oddziaływań łącznie na obszarach Natura 2000, na których powtarzano badania w regionie biogeograficznym kontynentalnym pomiędzy różnymi okresami badawczymi dla siedliska przyrodniczego Torfowiska przejściowe i trzęsawiska 7140, monitoring skończony

Kod	Aktualne oddziaływanie	Uszczegółowienie	Liczba obszarów z oddziaływaniem w latach 2016-2017	Liczba obszarów, na których nie nastąpiły zmiany	Liczba obszarów, na których nastąpiła poprawa, w tym w intensywności	Liczba obszarów, na których nastąpiło pogorszenie, w tym w intensywności
A03.02	nieintensywne koszenie	Wykaszenie okrajków	1		1	
A04	wypas	Wypas, głównie bydła	1	1		
A04.03	zarzucenie pasterstwa, brak wypasu	Brak zgryzania nalotu	1			1
B	leśnictwo	Wycinka drzew w okolicy torfowisk	7	6	3	2
B01.01	zalesianie terenów otwartych (drzewa rodzime)	nasadzenia	1			1
B02.02	wycinka lasu	Wycinka drzew w okolicy torfowisk	6		1	5
B02.04	usuwanie martwych i umierających drzew				1	
C01.03	Wydobywanie torfu	Pozyskiwanie torfu			1	
D01.01	ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe		4	2	1	2
D01.02	drogi, autostrady		2	1	1	1
E01.03	zabudowa rozproszona	Pojedyncze budynki	5	4		1
E03	odpady, ścieki			1		
E03.01	pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych / obiektów rekreacyjnych	Dziki wysypiska	3	2		1
E03.04	Inne odpady	Śmieci	3	3		
F02.03	Wędkarstwo	Penetracja terenu	6	4		2
F03.01	Polowanie	Penetracja terenu, nęciska	1	1		1
F03.02	Pozyskiwanie / Usuwanie zwierząt (lądowych)	Penetracja terenu			1	
F04	pozyskiwanie / usuwanie roślin lądowych - ogólnie	Zbieractwo	5	2	1	2
F04.02	zbieractwo grzybów, porostów, jagód itp.)	Zbieractwo	4	2		2
F06	Inne formy polowania, łowienia ryb i kolekcjonowania, nie wymienione powyżej	Lizawki, nęciska	1	1		
G01.02	turystyka piesza, jazda konna i jazda na pojazdach niezmotoryzowanych	turystyka	1	1		

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

Kod	Aktualne oddziaływanie	Uszczegółowienie	Liczba obszarów z oddziaływaniem w latach 2016-2017	Liczba obszarów, na których nie nastąpiły zmiany	Liczba obszarów, na których nastąpiła poprawa, w tym w intensywności	Liczba obszarów, na których nastąpiło pogorszenie, w tym w intensywności
G04.01	Poligony	Użytkowanie wojskowe	1	1		
G05	inna ingerencja i zakłócenia powodowane przez działalność człowieka	Nęciska	1			1
G05.01	Wydeptywanie, nadmierne użytkowanie		3		2	1
G05.07	niewłaściwie realizowane działania ochronne lub ich brak	Brak działań wskazanych poprzednio	5			5
H01.08	rozproszone zanieczyszczenie wód powierzchniowych z powodu ścieków z gospodarstw domowych	Zanieczyszczenia wód	1			1
H05.01	odpady i odpady stałe	śmieci	2			2
I01	nierodzące gatunki zaborcze	Gatunki obce, inwazyjne	4		2	4
I02	problematiczne gatunki rodzime	Gatunki ekspansywne	5	1		4
J02.01	Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie	Osuszanie, przyspieszanie spływu wód	3		1	3
J02.01.02	osuszanie terenów morskich, ujściowych, bagiennych	Osuszanie, przyspieszanie spływu wód	8	3	1	5
J02.01.03	wypełnianie rowów, tam, stawów, sadzawek, bagien lub torfianek	zalewanie	1			1
J02.05	Modyfikowanie funkcjonowania wód - ogólnie	Osuszanie, przyspieszanie spływu wód	7	5	2	2
J02.05.04	zbiorniki wodne	zalewanie	1			1
J02.06	Pobór wód z wód powierzchniowych	Osuszanie, przyspieszanie spływu wód	4	3	6	1
J02.06.09	pobór wód powierzchniowych na potrzeby transferu wody	Osuszanie, przyspieszanie spływu wód	1			1
J02.07	Pobór wód z wód podziemnych	Osuszanie, przyspieszanie spływu wód	2			2
J02.08	Podwyższenie zwierciadła wody / sztuczne zasilanie wód podziemnych	Zalewanie, zbiorniki wodne	1	1		

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

Kod	Aktualne oddziaływanie	Uszczegółowienie	Liczba obszarów z oddziaływaniem w latach 2016-2017	Liczba obszarów, na których nie nastąpiła zmiany	Liczba obszarów, na których nastąpiła poprawa, w tym w intensywności	Liczba obszarów, na których nastąpiło pogorszenie, w tym w intensywności
J02.08.02	zwrot wód podziemnych do akwenu wody gruntowej, z którego dokonano poboru	Oczyszczalnie	1		1	
J02.09	Działanie słonej wody na wody podziemne	Leje depresyjne			1	1
J02.13	Zaniechanie gospodarki wodnej	Zarastanie rowów melioracyjnych	2		2	
J02.15	Inne spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych	Osuszanie, przyspieszanie spływu wód	1		1	
J03.01	zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska	Przemiany siedliska	3			3
K01.02	Zamulenie	Nieużytkowane rowy melioracyjne	2		2	
K01.03	Wyschnięcie	Zmiany klimatyczne	1	1		
K01.04	Zatopienie	Działanie bobrów	4	1	1	2
K02	Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	Sukcesja	20	14	6	5
K02.01	zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	Sukcesja	9	3		6
K02.02	nagromadzenie materii organicznej	Nierozłożone części roślin	2		4	2
K02.03	eutrofizacja (naturalna)	Wzrost żyzności	5	3	1	2
K02.04	zakwaszenie (naturalne)	Oddziaływanie torfowców	2	2		
K04.05	szkody wyrządzane przez roślinożerców (w tym przez zwierzyńkę towną)	Buchtowanie	5	2	2	1
L09	pożar (naturalny)	Potencjalnie pożar torfowiska	1			1
M01.02	susze i zmniejszenie opadów	Zmiany klimatyczne	8			8
Razem			33	28	21	23

UWAGI:

Brak zmian w ocenach, ich poprawę lub pogorszenie stwierdzano tak jak w przypadku analizy zmian ocen oddziaływań dla stanowisk (tab. 4A)

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

Tab. 9 Przewidywane zagrożenia - dane ogólne - łącznie na obszarach Natura 2000 w regionie biogeograficznym kontynentalnym w różnych okresach badawczych dla siedliska przyrodniczego Torfowiska przejściowe i trzęsawiska 7140, monitoring skończony

Kod	Zagrożenie	Uszczegółowienie	Lata	Liczba obszarów	Liczba obszarów z intensywnością zagrożenia			
					A	B	C	X
A04.03	zarzucenie pasterstwa, brak wypasu	Brak zgryzania odrostów drzew i krzewów	2016-2017	1			1	
B	leśnictwo	Wycinka drzew w sąsiedztwie torfowisk	2009-2011	5	1	2	2	
			2016-2017	4		1	3	
B01.01	zalesianie terenów otwartych (drzewa rodzime)	nasadzenia	2016-2017	1			1	
B02.02	wycinka lasu	Wycinka drzew w sąsiedztwie torfowisk	2016-2017	5		3	2	
B02.04	usuwanie martwych i umierających drzew	Usuwanie drewna	2009-2011	1			1	
C01.03	Wydobywanie torfu	Pozyskiwanie torfu	2009-2011	1			1	
D01.01	ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe	Szlaki, ścieżki	2009-2011	4			4	
			2016-2017	4		1	3	
D01.02	drogi, autostrady	drogi	2009-2011	2			2	
			2016-2017	2			2	
E01.03	zabudowa rozproszona	Pojedyncze budynki	2009-2011	4		1	3	
			2016-2017	5		2	3	
E03.01	pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych / obiektów rekreacyjnych	Dzikie wysypiska	2009-2011	2			2	
			2016-2017	3			3	
E03.04	Inne odpady	Śmieci	2009-2011	3			3	
			2016-2017	3			3	
F02.03	Wędkarstwo	Penetracja terenu	2009-2011	4		1	3	
			2016-2017	6		3	3	
F03.01	Polowanie	Penetracja terenu, nęciska	2016-2017	1	1			
F03.02	Pozyskiwanie / Usuwanie zwierząt (lądowych)	Penetracja terenu,	2009-2011	1			1	
F04	pozyskiwanie / usuwanie roślin lądowych - ogólnie	zbieractwo	2009-2011	3		3		
			2016-2017	5		2	3	
F04.02	zbieractwo grzybów, porostów, jagód itp.)	zbieractwo	2016-2017	2	1		1	
F06	Inne formy polowania, łowienia ryb i kolekcjonowania, nie wymienione powyżej	Lizawki	2009-2011	1			1	
			2016-2017	1			1	
G01.02	turystyka piesza, jazda konna i jazda na pojazdach niezmotywowanych	turystyka	2009-2011	1			1	
			2016-2017	1			1	
G05	inna ingerencja i zakłócenia powodowane przez działalność człowieka	nęciska	2016-2017	1	1			
G05.01	Wydeptywanie, nadmierne użytkowanie	wydeptywanie	2009-2011	2	1	1		
			2016-2017	3	1		2	

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

Kod	Zagrożenie	Uszczegółowienie	Lata	Liczba obszarów	Liczba obszarów z intensywnością zagrożenia			
					A	B	C	X
G05.07	niewłaściwie realizowane działania ochronne lub ich brak	Brak działań wskazanych w poprzednim okresie	2016-2017	5	1	2	2	
H01.08	rozproszone zanieczyszczenie wód powierzchniowych z powodu ścieków z gospodarstw domowych	Zanieczyszczenia wód	2016-2017	1			1	
H05.01	odpady i odpady stałe	śmieci	2016-2017	2	1		1	
I01	nierodzące gatunki zaborcze	Gatunki obce, inwazyjne	2009-2011 2016-2017	2 4	1 1		1 3	
I02	problematiczne gatunki rodzime	Gatunki ekspansywne	2009-2011 2016-2017	1 5		1 2		1
J02.01	Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie	Osuszanie, przyspieszenie spływu wód	2009-2011 2016-2017	2 3	1 1		1 1	
J02.01.02	osuszanie terenów morskich, ujściowych, bagiennych	Osuszanie, przyspieszenie spływu wód	2009-2011 2016-2017	4 8		3 5	1 1	
J02.01.03	wypełnianie rowów, tam, stawów, sadzawek, bagien lub torfianek	Zatrzymywanie wód	2016-2017	1		1		
J02.05	Modyfikowanie funkcjonowania wód - ogólnie	Osuszanie, przyspieszenie spływu wód	2009-2011 2016-2017	9 7	2 2	5 5	2	
J02.05.04	zbiorniki wodne	Zatrzymywanie wód	2016-2017	1		1		
J02.06	Pobór wód z wód powierzchniowych	Osuszanie, przyspieszenie spływu wód	2009-2011 2016-2017	9 4	3	3 1	3 3	
J02.06.09	pobór wód powierzchniowych na potrzeby transferu wody	Osuszanie, przyspieszenie spływu wód	2016-2017	1			1	
J02.07	Pobór wód z wód podziemnych	Osuszanie, przyspieszenie spływu wód	2016-2017	2	2			
J02.09	Działanie słonej wody na wody podziemne	Leje depresyjne	2009-2011	1		1		
J03.01	zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska	Przemiany siedliska	2016-2017	3		2	1	
K01.03	Wyschnięcie	Zmiany klimatu - wysychanie	2009-2011 2016-2017	1 1	1 1			
K01.04	Zatopienie	Działalność bobrów	2016-2017	2		1	1	
K02	Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	Sukcesja	2009-2011 2016-2017	24 20	7 8	12 7	5 5	
K02.01	zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	Sukcesja	2009-2011 2016-2017	3 9	1 5	2 3		1
K02.02	nagromadzenie materii organicznej	Nierozłożone części roślin	2009-2011 2016-2017	4 2	2	2 1		1
K02.03	eutrofizacja (naturalna)	Wzrost żyzności	2009-2011 2016-2017	4 5	1	1 2	2 3	

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

Kod	Zagrożenie	Uszczegółowienie	Lata	Liczba obszarów	Liczba obszarów z intensywnością zagrożenia			
					A	B	C	X
K04.05	szkody wyrządzane przez roślinożerców (w tym przez zwierzynę łowną)	Buchtowanie	2016-2017	1			1	
L09	pożar (naturalny)	Potencjalnie pożary przesuszonych torfowisk	2016-2017	1			1	
M01.02	susze i zmniejszenie opadów	Zmiany klimatyczne	2016-2017	8	6	2		
Razem			2009-2011	32	13	25	17	
			2016-2017	34	18	23	21	

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

Tab. 9A Zmiany zagrożeń łącznie na tych samych obszarach Natura 2000 w regionie biogeograficznym kontynentalnym pomiędzy różnymi okresami badawczymi dla siedliska przyrodniczego Torfowiska przejściowe i trzęsawiska 7140, monitoring skończony

Kod	Przewidywane zagrożenie	Uszczegółowienie	Liczba obszarów razem	Liczba obszarów, na których nie nastąpiły zmiany	Liczba obszarów, na których nastąpiła poprawa w intensywności	Liczba obszarów, na których nastąpiło pogorszenie w intensywności
A04.03	zarzucenie pasterstwa, brak wypasu	Brak zgryzania nalotu drzew	1			1
B	leśnictwo	Wycinka drzew w zlewni	6	1	3	2
B01.01	zalesianie terenów otwartych (drzewa rodzime)	Nasadenia na torfowiskach	1			1
B02.02	wycinka lasu	Wycinka drzew w zlewni	5			5
B02.04	usuwanie martwych i umierających drzew	Usuwanie drzew	1		1	
C01.03	Wydobywanie torfu	Pozyskiwanie torfu	1		1	
D01.01	ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe	Szlaki, ścieżki	5	2	1	2
D01.02	drogi, autostrady	Drogi	3	1	1	1
E01.03	zabudowa rozproszona	Pojedyncze budynki	5	4		1
E03.01	pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych / obiektów rekreacyjnych	Dzikie wysypiska	3	2		1
E03.04	Inne odpady	śmieci	3	3		
F02.03	Wędkarstwo	Penetracja terenu	6	4		2
F03.01	Polowanie	Penetracja terenu	1			1
F03.02	Pozyskiwanie / Usuwanie zwierząt (ładowych)	Penetracja terenu	1		1	
F04	pozyskiwanie / usuwanie roślin ładowych - ogólnie	zbieractwo	5	2	1	2
F04.02	zbieractwo grzybów, porostów, jagód itp.)	zbieractwo	2			2
F06	Inne formy polowania, łowienia ryb i kolekcjonowania, nie wymienione powyżej	Lizawki, nęciska	1	1		
G01.02	turystyka piesza, jazda konna i jazda na pojazdach niezmotoryzowanych	turystyka	1	1		
G05	inna ingerencja i zakłócenia powodowane przez działalność człowieka	nęciska	1			1
G05.01	Wydeptywanie, nadmierne użytkowanie	wydeptywanie	3		2	1
G05.07	niewłaściwie realizowane działania ochronne lub ich brak	Brak wskazanych poprzednio działań	5			5

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140 w regionie kontynentalnym

Kod	Przewidywane zagrożenie	Uszczegółowienie	Liczba obszarów razem	Liczba obszarów, na których nie nastąpiły zmiany	Liczba obszarów, na których nastąpiła poprawa w intensywności	Liczba obszarów, na których nastąpiło pogorszenie w intensywności
H01.08	rozproszone zanieczyszczenie wód powierzchniowych z powodu ścieków z gospodarstw domowych	Zanieczyszczenia wód	1			1
H05.01	odpadki i odpady stałe	śmieci	2			2
I01	nierodzące gatunki zaborcze	Gatunki obce, inwazyjne	6		2	4
I02	problematiczne gatunki rodzime	Gatunki ekspansywne	5	1		4
J02.01	Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie	Osuszanie torfowisk, przyspieszanie spływu wód	4		1	3
J02.01.02	osuszanie terenów morskich, ujściowych, bagiennych	Osuszanie torfowisk, przyspieszanie spływu wód	9	3	1	5
J02.01.03	wypełnianie rowów, tam, stawów, sadzawek, bagien lub torfianek	zalewanie	1			1
J02.05	Modyfikowanie funkcjonowania wód - ogólnie	Osuszanie torfowisk, przyspieszanie spływu wód	9	5	2	2
J02.05.04	zbiorniki wodne	zalewanie	1			1
J02.06	Pobór wód z wód powierzchniowych	Osuszanie torfowisk, przyspieszanie spływu wód	10	3	6	1
J02.06.09	pobór wód powierzchniowych na potrzeby transferu wody	Osuszanie torfowisk, przyspieszanie spływu wód	1			1
J02.07	Pobór wód z wód podziemnych	Osuszanie torfowisk, przyspieszanie spływu wód	2			2
J02.09	Działanie słonej wody na wody podziemne	Lej depresyjny	1		1	
J03.01	zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska	Przemiany siedliska	3			3
K01.03	Wyschnięcie	Zmiany klimatyczne	1	1		
K01.04	Zatopienie	Działanie bobrów	2			2
K02	Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	Sukcesja	24	13	6	5
K02.01	zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	Sukcesja	9	3		6
K02.02	nagromadzenie materii organicznej	Nierozłożone części roślin	6		4	2
K02.03	eutrofizacja (naturalna)	Wzrost żyzności	6	3	1	2
K04.05	szkody wyrządzane przez roślinożerców (w tym przez zwierzynę łowną)	buchtowanie	1			1
L09	pożar (naturalny)	Potencjalnie pożary torfowisk	1			1
M01.02	susze i zmniejszenie opadów	Zmiany klimatyczne	8			8
Razem			33	24	19	23

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

4. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140, cała Polska - podsumowanie

4. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140, cała Polska - podsumowanie

IV. PODSUMOWANIE INFORMACJI O STWIERDZONYCH GATUNKACH OBCYCH INWAZYJNYCH

Tab. 10 Lista gatunków obcych inwazyjnych stwierdzonych łącznie na stanowiskach w trakcie monitoringu siedliska przyrodniczego Torfowiska przejściowe i trzęsawiska 7140, monitoring skończony

Obszar Natura 2000	ID stanowiska	Nazwa stanowiska	Region	Lata	Nazwa polska	Nazwa łacińska
PLH020014 Torfowisko pod Zieleńcem	3244	Topieliska przy grobli	CON	2009-2011	Wierzbownica gruczołowata	Epilobium ciliatum Raf.
PLH020061 Dzika Orlica	3348	Lasówka	CON	2009-2011	Szczaw domowy	Rumex longifolius DC.
					Wierzbownica gruczołowata	Epilobium ciliatum Raf.
				2016-2017	Łubin trwały	Lupinus polyphyllus Lindl.
					Szczaw domowy	Rumex longifolius DC.
					Wierzbownica gruczołowata	Epilobium ciliatum Raf.
PLH020072 Uroczyska Borów Dolnośląskich	3267	Żabi Staw	CON	2009-2011	Tawuła kutnerowata	Spiraea tomentosa L.
PLH020072 Uroczyska Borów Dolnośląskich	3269	Zagajnik	CON	2009-2011	Olsza pomarszczona	Alnus rugosa (Du Roi) Spreng.
				2016-2017	Olsza pomarszczona	Alnus rugosa (Du Roi) Spreng.
PLH080055 Przygielkowska Koło Gozdnicy	3334	Żurawie Bagno I	CON	2016-2017	Tawuła kutnerowata	Spiraea tomentosa L.
PLH080055 Przygielkowska Koło Gozdnicy	3335	Żurawie Bagno II	CON	2016-2017	Tawuła kutnerowata	Spiraea tomentosa L.
PLH140021 Uroczyska Łąckie	3049	Jeziorko	CON	2016-2017	Uczep amerykański	Bidens frondosa L.
PLH140021 Uroczyska Łąckie	3050	Kiełpień	CON	2016-2017	Uczep amerykański	Bidens frondosa L.
PLH140022 Bagna Celestynowskie	3044	Gołe Bagno	CON	2016-2017	Dąb czerwony	Quercus rubra L.
					Uczep amerykański	Bidens frondosa L.
PLH140034 Poligon Rembertów	3338	Bagno Jacka	CON	2016-2017	Uczep amerykański	Bidens frondosa L.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

4. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140, cała Polska - podsumowanie

Obszar Natura 2000	ID stanowiska	Nazwa stanowiska	Region	Lata	Nazwa polska	Nazwa łacińska
PLH160020 Szumirad	3366	Rezerwat przyrody Kamieniec	CON	2009-2011	Krzywoszczeć przywłoka	Campylopus introflexus (Hedw.)
PLH260004 Ostoja Przedborska	3405	Ruda	CON	2009-2011	Erechtites jastrzębcowaty	Erechtites hieraciifolia (L.) Raf. ex. DC.
				2016-2017	Erechtites jastrzębcowaty	Erechtites hieraciifolia (L.) Raf. ex. DC.
PLH320046 Uroczyska Puszczy Drawskiej	3346	Osowiec Eksperymentalny	CON	2009-2011	Tawuła kutnerowata	Spiraea tomentosa L.
				2016-2017	Tawuła kutnerowata	Spiraea tomentosa L.
	3052	Mochowo	CON	2016-2017	Uczep amerykański	Bidens frondosa L.
	3362	Użytek ekologiczny Przygielka	CON	2009-2011	Krzywoszczeć przywłoka	Campylopus introflexus (Hedw.)
	3364	Użytek ekologiczny Zapadź	CON	2016-2017	Nawłoc późna	Solidago gigantea Aiton
	3365	Rezerwat przyrody Rotuz	CON	2009-2011	Krzywoszczeć przywłoka	Campylopus introflexus (Hedw.)

Na stanowiskach na terenie regionu alpejskiego nie stwierdzono gatunków obcych, inwazyjnych.

W regionie kontynentalnym na 17 stanowiskach lub w ich bezpośrednim sąsiedztwie, w obu okresach obserwacji łącznie, stwierdzono obecność gatunków obcych inwazyjnych. Na 4 z nich (Osowiec eksperymentalny, Ruda, Lasówka i Zagajnik) gatunki te utrzymywały się od poprzedniego okresu obserwacji.

Na 5 stanowiskach, nie potwierdzono obecności gatunków obserwowanych w pierwszym okresie monitoringu. Na części z nich jest to efekt wykonywanych działań ochronnych.

Od poprzedniego okresu obserwacji zwiększyła się liczba stanowisk na których stwierdzono gatunki obce z 10 do 15. Na pojedynczym stanowisku zwykle notowano po 1 gatunku obcym, wyjątkiem jest stanowisko Lasówka, gdzie w 2016-17 stwierdzono 3 gatunki obce, inwazyjne.

Łącznie odnotowano obecność 10 gatunków obcych, z których najczęściej notowanym, bo na 5 stanowiskach w 2016-17 był uczep amerykański, nie stanowi on jednak wielkiego zagrożenia. Na 3 stanowiskach w tym okresie zaobserwowano tawułę kutnerowatą. Pozostałe gatunki były notowane po 1 stanowisku. Istotne zagrożenie stwarza obecność tawuły kutnerowatej (Osowiec eksperymentalny, Żurawie Bagno I, i II); na stanowisku Żabi Staw gatunek ten został usunięty w ramach ochrony czynnej.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

4. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140, cała Polska - podsumowanie

Tab. 10A Liczba stanowisk siedliska przyrodniczego Torfowiska przejściowe i trzęsawiska 7140, na których stwierdzono poszczególne gatunki obce, wg okresów badawczych, monitoring skończony

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	2009-2011	2016-2017
1.	Dąb czerwony	Quercus rubra L.		1
2.	Erechtites jastrzębcowaty	Erechtites hieraciifolia (L.) Raf. ex. DC.	1	1
3.	Krzywoszczeć przywłoka	Campylopus introflexus (Hedw.)	3	
4.	Łubin trwały	Lupinus polyphyllus Lindl.		1
5.	Nawłoc późna	Solidago gigantea Aiton		1
6.	Olsza pomarszczona	Alnus rugosa (Du Roi) Spreng.	1	1
7.	Szczaw domowy	Rumex longifolius DC.	1	1
8.	Tawuła kutnerowata	Spiraea tomentosa L.	2	3
9.	Uczep amerykański	Bidens frondosa L.		5
10.	Wierzbownica gruczołowata	Epilobium ciliatum Raf.	2	1

V. UWAGI DO METODYKI I PROPOZYCJE ZMIAN RZECZYWISTYCH I INNYCH NA PODSTAWIE PROWADZONYCH BADAŃ

Do listy wskaźników kardynalnych należałoby dodać Obecność krzewów i podrostu drzew, gdyż jest to jeden z najważniejszych elementów wpływających na stan ochrony siedliska. Równocześnie należałoby zmienić waloryzację tego wskaźnika, tak aby nie był on zbyt restrykcyjny:

FV: do 5% powierzchni, U1: 5-20% powierzchni, U2: więcej niż 20% powierzchni

Analogicznie należałoby zmienić waloryzację wskaźnika kardynalnego Gatunki ekspansywnych roślin zielnych:

FV: do 5% powierzchni, U1: 5-15% powierzchni, U2: więcej niż 15% powierzchni

VI. SKUTECZNOŚĆ PODJĘTYCH DZIAŁAŃ OCHRONNYCH ORAZ PROPOZYCJE DZIAŁAŃ OCHRONNYCH

Na 28 stanowiskach odnotowano ślady prowadzenia działań ochronnych. Były to: budowa zastawek i podpiętrzanie wody, usuwanie nalotu drzew i krzewów, usuwanie gatunków ekspansywnych – wykaszanie płątów zajętych przez te gatunki, a także obcych, inwazyjnych oraz budowa kładek. Pojedyncze obiekty są objęte ochroną rezerwatową lub w formie użytków ekologicznych. Niektóre stanowiska leżą w strefach ochrony ścisłej parków narodowych i tam nie wykonuje się żadnych działań ochrony czynnej. Pozytywny wpływ podejmowanych działań ma odzwierciedlenie w poprawie ocen stanu ochrony siedliska na poszczególnych stanowiskach. We wszystkich przypadkach postulowano kontynuację podejmowanych działań, a na prawie wszystkich pozostałych ich wprowadzenie. Tylko na pojedynczych stanowiskach uznano, że działania nie są potrzebne.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

4. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140, cała Polska - podsumowanie

Na stanowiskach siedliska 7140, gdzie stwierdzono nadmierny odpływ wody, należy zadbać o zahamowanie tego odpływu i utrzymywać poziom wody na odpowiednim poziomie. Zarośnięte przez drzewa i krzewy torfowiska należy stopniowo odkrzaczać. Także wykaszanie kilkukrotne w roku zielnych gatunków ekspansywnych, jak trzcina, trzęślica i in. przynosi dobre rezultaty. Należy także usuwać pojawiające się gatunki obce, o znacznym potencjale ekspansji, jak tawuła kutnerowata, olsza pomarszczona.

VII. INNE UWAGI

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

4. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140, cała Polska - podsumowanie

VIII. WYKONAWCY MONITORINGU

Tab. 11 Eksperti lokalni badanych stanowisk siedliska przyrodniczego Torfowiska przejściowe i trzęsawiska 7140 wg obszarów Natura 2000, monitoring skończony

Lp.	Region biogeograficzny	Nazwa obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo, kraina geograficzna	Id stanowiska	Nazwa stanowiska	2009-2011	2016-2017
1.	ALP	PLC120001	Tatry	małopolskie Rów Podtatrzański	2906	Polana Pańszczykowska Niżnia	Anna Koczur	Grzegorz Vončina
2.	ALP	PLC120001	Tatry	małopolskie Tatry Wysokie	2915	Wielka Pańszczycka Młaka	Anna Koczur	Grzegorz Vončina
3.	ALP	PLC120001	Tatry	małopolskie Tatry Wysokie	2916	Wyżnia Pańszczycka Młaka	Anna Koczur	Grzegorz Vončina
4.	ALP	PLC120001	Tatry	małopolskie Tatry Zachodnie	2912	Toporowy Staw Wyżni	Anna Koczur	Grzegorz Vončina
5.	ALP	PLC180001	Bieszczady	podkarpackie Bieszczady Zachodnie	2937	Litmirz	Anna Koczur	Joanna Korzeniak
6.	ALP	PLC180001	Bieszczady	podkarpackie Bieszczady Zachodnie	2939	Tarnawa Wyżna	Anna Koczur	Joanna Korzeniak
7.	ALP	PLC180001	Bieszczady	podkarpackie Bieszczady Zachodnie	2948	Wołosate Leńkowska	Anna Koczur	Joanna Korzeniak
8.	ALP	PLC180001	Bieszczady	podkarpackie Bieszczady Zachodnie	2953	Wołosate Leńniczówka	Anna Koczur	Joanna Korzeniak
9.	ALP	PLC180001	Bieszczady	podkarpackie Bieszczady Zachodnie	3410	Kalnica	Anna Koczur	Joanna Korzeniak
10.	ALP	PLH120016	Torfowiska Orawsko-Nowotarskie	małopolskie Kotlina Orawsko-Nowotarska	2960	Bór na Czerwonym	Anna Koczur	Grzegorz Vončina
11.	ALP	PLH120016	Torfowiska Orawsko-Nowotarskie	małopolskie Kotlina Orawsko-Nowotarska	2962	Niżne Bory	Anna Koczur	Joanna Korzeniak
12.	ALP	PLH120016	Torfowiska Orawsko-Nowotarskie	małopolskie Kotlina Orawsko-Nowotarska	3413	Chyżne Nowa Droga	Anna Koczur	Joanna Korzeniak
13.	ALP	PLH120016	Torfowiska Orawsko-Nowotarskie	małopolskie Kotlina Orawsko-Nowotarska	3415	Chyżne Borcok	Anna Koczur	Joanna Korzeniak
14.	ALP	PLH120026	Polana Biały Potok	małopolskie Rów Podtatrzański	2967	Polana Biały Potok góra	Anna Koczur	
15.	ALP	PLH120026	Polana Biały Potok	małopolskie Rów Podtatrzański	2999	Polana Biały Potok środek	Anna Koczur	Joanna Korzeniak
16.	ALP	PLH180014	Ostoja Jaśliska	podkarpackie Beskid Niski	3406	Źródłiska Jasiołki	Anna Koczur	Joanna Korzeniak
17.	ALP	PLH180014	Ostoja Jaśliska	podkarpackie Beskid Niski	3408	Kamień nad Jaśliskami	Anna Koczur	Joanna Korzeniak
18.	ALP	PLH240006	Beskid Żywiecki	śląskie Beskid Żywiecki	3731	Hala Cebulowa	Roksana Krause	Roksana Krause

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

4. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140, cała Polska - podsumowanie

Lp.	Region biogeograficzny	Nazwa obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo, kraina geograficzna	Id stanowiska	Nazwa stanowiska	2009-2011	2016-2017
19.	ALP	PLH240006	Beskid Żywiecki	śląskie Beskid Żywiecki	3738	Hala Krawcula	Roksana Krause	Roksana Krause
20.	ALP	PLH240006	Beskid Żywiecki	śląskie Beskid Żywiecki	3846	Lipowska	Roksana Krause	Roksana Krause
21.	ALP	PLH240006	Beskid Żywiecki	śląskie Beskid Żywiecki	3867	Rysianka	Roksana Krause	Roksana Krause
22.	ALP			małopolskie Beskid Żywiecki	3411	Lipnica Mała	Anna Koczur	Joanna Korzeniak
23.	ALP			małopolskie Kotlina Orawsko-Nowotarska	3336	Piekielnik	Anna Koczur	Joanna Korzeniak
24.	CON	PLC140001	Puszcza Kampinoska	mazowieckie Kotlina Warszawska	3337	Długie Bagno	Filip Jarzombkowski	
25.	CON	PLH020006	Karkonosze	dolnośląskie Karkonosze	3479	Kocioł Wielkiego Stawu	Joanna Potocka	Adam Stebel
26.	CON	PLH020006	Karkonosze	dolnośląskie Karkonosze	3502	Mumlawski Wierch	Joanna Potocka	Adam Stebel
27.	CON	PLH020006	Karkonosze	dolnośląskie Karkonosze	3503	Pielgrzymy	Joanna Potocka	Adam Stebel
28.	CON	PLH020006	Karkonosze	dolnośląskie Karkonosze	3526	Raszków	Joanna Potocka	Adam Stebel
29.	CON	PLH020014	Torfowisko pod Zieleńcem	dolnośląskie Góry Bystrzyckie	2605	Czarne Bagno południe	Michał Smoczyk	Michał Smoczyk
30.	CON	PLH020014	Torfowisko pod Zieleńcem	dolnośląskie Góry Bystrzyckie	2704	Czarne Bagno północ	Michał Smoczyk	Michał Smoczyk
31.	CON	PLH020014	Torfowisko pod Zieleńcem	dolnośląskie Góry Bystrzyckie	3244	Topieliska przy grobli	Michał Smoczyk	
32.	CON	PLH020014	Torfowisko pod Zieleńcem	dolnośląskie Góry Bystrzyckie	3339	Czarne Bagno wschód	Michał Smoczyk	
33.	CON	PLH020047	Torfowiska Gór Izerskich	dolnośląskie Góry Izerskie	3530	Kobyła Łąka	Joanna Potocka	Adam Stebel
34.	CON	PLH020047	Torfowiska Gór Izerskich	dolnośląskie Góry Izerskie	3533	Zielony Kąt 1	Joanna Potocka	Adam Stebel
35.	CON	PLH020047	Torfowiska Gór Izerskich	dolnośląskie Góry Izerskie	3600	Na Jagnięcym Potoku	Joanna Potocka	Adam Stebel
36.	CON	PLH020047	Torfowiska Gór Izerskich	dolnośląskie Góry Izerskie	3602	Izerskie Bagno	Joanna Potocka	Adam Stebel
37.	CON	PLH020061	Dzika Orlica	dolnośląskie Góry Bystrzyckie	3348	Lasówka	Michał Smoczyk	Michał Smoczyk

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

4. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140, cała Polska - podsumowanie

Lp.	Region biogeograficzny	Nazwa obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo, kraina geograficzna	Id stanowiska	Nazwa stanowiska	2009-2011	2016-2017
38.	CON	PLH020072	Uroczyska Borów Dolnośląskich	dolnośląskie Bory Dolnośląskie	3267	Żabi Staw	Stanisław Rosadziński	Stanisław Rosadziński
39.	CON	PLH020072	Uroczyska Borów Dolnośląskich	dolnośląskie Pogórze Izerskie	3269	Zagajnik	Stanisław Rosadziński	Stanisław Rosadziński
40.	CON	PLH020072	Uroczyska Borów Dolnośląskich	dolnośląskie Pogórze Izerskie	3287	Czerna Wielka I	Stanisław Rosadziński	Stanisław Rosadziński
41.	CON	PLH020072	Uroczyska Borów Dolnośląskich	dolnośląskie Pogórze Izerskie	3289	Czerna Wielka II	Stanisław Rosadziński	Stanisław Rosadziński
42.	CON	PLH060013	Ostoja Poleska	lubelskie Równina Łęczyńsko-Włodawska	2889	Torfowisko przy jeziorze Moszne 1	Danuta Urban	Wojciech Mróz
43.	CON	PLH060013	Ostoja Poleska	lubelskie Równina Łęczyńsko-Włodawska	2891	Torfowisko przy jeziorze Moszne 2	Danuta Urban	Wojciech Mróz
44.	CON	PLH060013	Ostoja Poleska	lubelskie Równina Łęczyńsko-Włodawska	2892	Torfowisko przy jeziorze Karaśne	Danuta Urban	Wojciech Mróz
45.	CON	PLH060013	Ostoja Poleska	lubelskie Równina Łęczyńsko-Włodawska	2894	Bagno Staw	Danuta Urban	Wojciech Mróz
46.	CON	PLH060034	Uroczyska Puszczy Solskiej	lubelskie Równina Biłgorajska	3262	Obary	Hanna Wójciak	Wojciech Mróz
47.	CON	PLH060034	Uroczyska Puszczy Solskiej	lubelskie Równina Biłgorajska	3272	Wielkie Bagno	Hanna Wójciak	Wojciech Mróz
48.	CON	PLH060034	Uroczyska Puszczy Solskiej	lubelskie Równina Biłgorajska	3273	Kolonia Aleksandrów	Hanna Wójciak	Wojciech Mróz
49.	CON	PLH060034	Uroczyska Puszczy Solskiej	lubelskie Równina Biłgorajska	3285	Szerokie Bagno - Osuchy	Hanna Wójciak	Wojciech Mróz
50.	CON	PLH060034	Uroczyska Puszczy Solskiej	lubelskie Równina Biłgorajska	3342	Margółka	Hanna Wójciak	Wojciech Mróz
51.	CON	PLH060043	Lasy Sobiborskie	lubelskie Równina Łęczyńsko-Włodawska	2728	Dubeczno	Danuta Urban	Wojciech Mróz
52.	CON	PLH060043	Lasy Sobiborskie	lubelskie Równina Łęczyńsko-Włodawska	2896	Torfowisko w leśnictwie Macoszyn	Danuta Urban	Wojciech Mróz
53.	CON	PLH060043	Lasy Sobiborskie	lubelskie Równina Łęczyńsko-Włodawska	2898	Torfowisko przy jeziorze Płotycze Sobiborskie	Danuta Urban	Wojciech Mróz

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

4. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140, cała Polska - podsumowanie

Lp.	Region biogeograficzny	Nazwa obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo, kraina geograficzna	Id stanowiska	Nazwa stanowiska	2009-2011	2016-2017
54.	CON	PLH060043	Lasy Sobiborskie	lubelskie Równina Łęczyńsko-Włodawske	2899	Torfowisko przy jeziorze Brudno	Danuta Urban	Wojciech Mróz
55.	CON	PLH060043	Lasy Sobiborskie	lubelskie Równina Łęczyńsko-Włodawske	2903	Torfowisko w leśnictwie Stulno	Danuta Urban	Wojciech Mróz
56.	CON	PLH060043	Lasy Sobiborskie	lubelskie Równina Łęczyńsko-Włodawske	2922	Dubeczno 1	Danuta Urban	
57.	CON	PLH060076	Brzeziczno	lubelskie Równina Łęczyńsko-Włodawske	2918	Torfowisko przy jeziorze Brzeziczno	Danuta Urban	Wojciech Mróz
58.	CON	PLH080008	Buczyny Łagowsko-Sulęcińskie	lubuskie Pojezierze Łagowskie	3340	Pawski Ług	Robert Stańko	Robert Stańko
59.	CON	PLH080049	Rynna Jezior Rzepińskich	lubuskie Równina Torzymska	3206	Torfowisko z wątlkiem błotnym	Robert Stańko	Robert Stańko
60.	CON	PLH080055	Przygielkowiska Koło Gozdnicy	lubuskie Bory Dolnośląskie	3280	Przygielkowe Moczary I	Stanisław Rosadziński	Stanisław Rosadziński
61.	CON	PLH080055	Przygielkowiska Koło Gozdnicy	lubuskie Bory Dolnośląskie	3286	Przygielkowe Moczary II	Stanisław Rosadziński	Stanisław Rosadziński
62.	CON	PLH080055	Przygielkowiska Koło Gozdnicy	lubuskie Bory Dolnośląskie	3334	Żurawie Bagno I	Stanisław Rosadziński	Stanisław Rosadziński
63.	CON	PLH080055	Przygielkowiska Koło Gozdnicy	lubuskie Bory Dolnośląskie	3335	Żurawie Bagno II	Stanisław Rosadziński	Stanisław Rosadziński
64.	CON	PLH080060	Uroczyska Borów Zasieckich	lubuskie Kotlina Zasięcka	3238	Śródleśne Oczka	Stanisław Rosadziński	Stanisław Rosadziński
65.	CON	PLH080060	Uroczyska Borów Zasieckich	lubuskie Kotlina Zasięcka	3249	Tymnica	Stanisław Rosadziński	Stanisław Rosadziński
66.	CON	PLH080060	Uroczyska Borów Zasieckich	lubuskie Kotlina Zasięcka	3329	Proszów	Stanisław Rosadziński	Stanisław Rosadziński
67.	CON	PLH080060	Uroczyska Borów Zasieckich	lubuskie Kotlina Zasięcka	3330	Karaś	Stanisław Rosadziński	Stanisław Rosadziński
68.	CON	PLH080060	Uroczyska Borów Zasieckich	lubuskie Kotlina Zasięcka	3331	Tarnów	Stanisław Rosadziński	Stanisław Rosadziński
69.	CON	PLH080060	Uroczyska Borów Zasieckich	lubuskie Kotlina Zasięcka	3332	Gębice I	Stanisław Rosadziński	Stanisław Rosadziński
70.	CON	PLH080060	Uroczyska Borów Zasieckich	lubuskie Kotlina Zasięcka	3333	Gębice II	Stanisław Rosadziński	Stanisław Rosadziński

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

4. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140, cała Polska - podsumowanie

Lp.	Region biogeograficzny	Nazwa obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo, kraina geograficzna	Id stanowiska	Nazwa stanowiska	2009-2011	2016-2017
71.	CON	PLH080073	Rynna Jezior Torzymskich	lubuskie Równina Torzymska	3208	Dzikie	Robert Stańko	Robert Stańko
72.	CON	PLH140021	Uroczyska Łąckie	mazowieckie Kotlina Płocka	3049	Jeziorko	Filip Jarzombkowski	Filip Jarzombkowski
73.	CON	PLH140021	Uroczyska Łąckie	mazowieckie Kotlina Płocka	3050	Kiełpień	Filip Jarzombkowski	Filip Jarzombkowski
74.	CON	PLH140021	Uroczyska Łąckie	mazowieckie Kotlina Płocka	3053	Senderń	Filip Jarzombkowski	Filip Jarzombkowski
75.	CON	PLH140022	Bagna Celestynowskie	mazowieckie Równina Garwolińska	3038	Augustówka	Filip Jarzombkowski	Wojciech Mróz
76.	CON	PLH140022	Bagna Celestynowskie	mazowieckie Równina Garwolińska	3044	Gołe Bagno	Filip Jarzombkowski	Filip Jarzombkowski
77.	CON	PLH140022	Bagna Celestynowskie	mazowieckie Równina Garwolińska	3045	Karpiska	Filip Jarzombkowski	Filip Jarzombkowski
78.	CON	PLH140022	Bagna Celestynowskie	mazowieckie Równina Garwolińska	3047	Szerokie Bagno	Filip Jarzombkowski	Filip Jarzombkowski
79.	CON	PLH140034	Poligon Rembertów	mazowieckie Równina Wołomińska	3338	Bagno Jacka	Filip Jarzombkowski	Filip Jarzombkowski
80.	CON	PLH160020	Szumirad	opolskie Równina Opolska	3366	Rezerwat przyrody Kamieniec	Adam Stebel	Adam Stebel
81.	CON	PLH200005	Ostoja Augustowska	podlaskie Równina Augustowska	3636	Przystajnia	Paweł Pawlikowski	Paweł Pawlikowski
82.	CON	PLH200005	Ostoja Augustowska	podlaskie Równina Augustowska	3637	Sajenek	Paweł Pawlikowski	Paweł Pawlikowski
83.	CON	PLH200005	Ostoja Augustowska	podlaskie Równina Augustowska	3638	Jezioro Ślepe koło Mikaszówki	Paweł Pawlikowski	Paweł Pawlikowski
84.	CON	PLH200005	Ostoja Augustowska	podlaskie Równina Augustowska	3639	Swoboda	Paweł Pawlikowski	Paweł Pawlikowski
85.	CON	PLH200007	Pojezierze Sejneńskie	podlaskie Pojezierze Wschodniosuwalskie	3634	Pod Jezioro	Paweł Pawlikowski	Paweł Pawlikowski
86.	CON	PLH200007	Pojezierze Sejneńskie	podlaskie Równina Augustowska	3631	Buda Ruska	Paweł Pawlikowski	Paweł Pawlikowski
87.	CON	PLH200007	Pojezierze Sejneńskie	podlaskie Równina Augustowska	3635	Gremzdówka	Paweł Pawlikowski	Paweł Pawlikowski
88.	CON	PLH200008	Dolina Biebrzy	podlaskie Kotlina Biebrzańska	3385	Osowiec Twierdza N	Filip Jarzombkowski	Wojciech Mróz
89.	CON	PLH200008	Dolina Biebrzy	podlaskie Kotlina Biebrzańska	3386	Osowiec Twierdza S	Filip Jarzombkowski	Wojciech Mróz

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

4. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140, cała Polska - podsumowanie

Lp.	Region biogeograficzny	Nazwa obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo, kraina geograficzna	Id stanowiska	Nazwa stanowiska	2009-2011	2016-2017
90.	CON	PLH220017	Mechowiska Sulęczyńskie	pomorskie Bory Tucholskie	3239	Sulęczyno	Robert Stańko	Robert Stańko
91.	CON	PLH220022	Pływające wyspy pod Rekowem	pomorskie Równina Charzykowska	3939	Leniwe I	Robert Stańko	Robert Stańko
92.	CON	PLH220022	Pływające wyspy pod Rekowem	pomorskie Równina Charzykowska	3942	Leniwe II	Robert Stańko	Robert Stańko
93.	CON	PLH220026	Sandr Brdy	pomorskie Równina Charzykowska	3110	Sandr Brdy	Robert Stańko	Robert Stańko
94.	CON	PLH220026	Sandr Brdy	pomorskie Równina Charzykowska	3145	Bagno Stawek	Robert Stańko	Robert Stańko
95.	CON	PLH220026	Sandr Brdy	pomorskie Równina Charzykowska	3202	Drzewicz	Robert Stańko	Robert Stańko
96.	CON	PLH220026	Sandr Brdy	pomorskie Równina Charzykowska	3358	Kaczewo	Robert Stańko	Robert Stańko
97.	CON	PLH220036	Dolina Łupawy	pomorskie Pojezierze Kaszubskie	3950	Dąbie I	Robert Stańko	Jolanta Kujawa-Pawlaczyk
98.	CON	PLH220036	Dolina Łupawy	pomorskie Pojezierze Kaszubskie	3957	Dąbie II	Robert Stańko	
99.	CON	PLH220036	Dolina Łupawy	pomorskie Wysoczyzna Polanowska	3968	Łupawa	Robert Stańko	Jolanta Kujawa-Pawlaczyk
100.	CON	PLH220056	Czerwona Woda pod Babilonem	pomorskie Pojezierze Krajeńskie	3597	Babilon I	Robert Stańko	Robert Stańko
101.	CON	PLH220056	Czerwona Woda pod Babilonem	pomorskie Równina Charzykowska	3973	Babilon II	Robert Stańko	Robert Stańko
102.	CON	PLH260004	Ostoja Przedborska	świętokrzyskie Wzgórza Łopuszańskie	3400	Żabiniec 1	Renata Piwowarczyk	Dorota Michalska-Hejduk
103.	CON	PLH260004	Ostoja Przedborska	świętokrzyskie Wzgórza Łopuszańskie	3402	Żabiniec 2	Renata Piwowarczyk	Dorota Michalska-Hejduk
104.	CON	PLH260004	Ostoja Przedborska	świętokrzyskie Wzgórza Łopuszańskie	3405	Ruda	Renata Piwowarczyk	Dorota Michalska-Hejduk
105.	CON	PLH260004	Ostoja Przedborska	świętokrzyskie Wzgórza Łopuszańskie	3407	Zorawski Ług	Renata Piwowarczyk	Dorota Michalska-Hejduk
106.	CON	PLH260014	Dolina Bobrzy	świętokrzyskie Góry Świętokrzyskie	3409	Bugaj	Renata Piwowarczyk	Dorota Michalska-Hejduk
107.	CON	PLH280003	Jezioro Karaś	warmińsko-mazurskie Pojezierze Iławskie	3388	Jezioro Karaś E	Filip Jarzombkowski	Filip Jarzombkowski
108.	CON	PLH280003	Jezioro Karaś	warmińsko-mazurskie Pojezierze Iławskie	3389	Jezioro Karaś W	Filip Jarzombkowski	Filip Jarzombkowski

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

4. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140, cała Polska - podsumowanie

Lp.	Region biogeograficzny	Nazwa obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo, kraina geograficzna	Id stanowiska	Nazwa stanowiska	2009-2011	2016-2017
109.	CON	PLH280048	Ostoja Piska	warmińsko-mazurskie Kraina Wielkich Jezior Mazurskich	3393	Bagienko - Żelwagi	Filip Jarzombkowski	Filip Jarzombkowski
110.	CON	PLH280048	Ostoja Piska	warmińsko-mazurskie Równina Mazurska	3390	Mały	Filip Jarzombkowski	Filip Jarzombkowski
111.	CON	PLH280048	Ostoja Piska	warmińsko-mazurskie Równina Mazurska	3392	Nicponiek	Filip Jarzombkowski	Filip Jarzombkowski
112.	CON	PLH280052	Ostoja Napiwodzko-Ramucka	warmińsko-mazurskie Pojezierze Olsztyńskie	3645	Na południe od jeziora Gim	Paweł Pawlikowski	Paweł Pawlikowski
113.	CON	PLH280052	Ostoja Napiwodzko-Ramucka	warmińsko-mazurskie Pojezierze Olsztyńskie	3655	Bałdzki Piec	Paweł Pawlikowski	Paweł Pawlikowski
114.	CON	PLH280052	Ostoja Napiwodzko-Ramucka	warmińsko-mazurskie Pojezierze Olsztyńskie	3683	Na południe od jeziora Konopnego	Paweł Pawlikowski	Paweł Pawlikowski
115.	CON	PLH300019	Torfowisko Rzeczańskie	wielkopolskie Kotlina Gorzowska	3087	Rzecin I	Robert Stańko	Jolanta Kujawa-Pawlaczyk
116.	CON	PLH300019	Torfowisko Rzeczańskie	wielkopolskie Kotlina Gorzowska	3101	Rzecin II	Robert Stańko	Jolanta Kujawa-Pawlaczyk
117.	CON	PLH300019	Torfowisko Rzeczańskie	wielkopolskie Kotlina Gorzowska	3104	Rzecin III	Robert Stańko	Jolanta Kujawa-Pawlaczyk
118.	CON	PLH300019	Torfowisko Rzeczańskie	wielkopolskie Kotlina Gorzowska	3105	Rzecin IV	Robert Stańko	Jolanta Kujawa-Pawlaczyk
119.	CON	PLH320023	Jezioro Lubie i Dolina Drawy	zachodniopomorskie Pojezierze Drawskie	3094	Torfowisko przy jeziorze Okoń Mały	Jolanta Kujawa-Pawlaczyk	Jolanta Kujawa-Pawlaczyk
120.	CON	PLH320023	Jezioro Lubie i Dolina Drawy	zachodniopomorskie Pojezierze Wałeckie	3148	Torfowisko Mchowisko	Jolanta Kujawa-Pawlaczyk	Jolanta Kujawa-Pawlaczyk
121.	CON	PLH320023	Jezioro Lubie i Dolina Drawy	zachodniopomorskie Równina Drawska	3144	Torfowisko na Poligonie I	Jolanta Kujawa-Pawlaczyk	Jolanta Kujawa-Pawlaczyk
122.	CON	PLH320023	Jezioro Lubie i Dolina Drawy	zachodniopomorskie Równina Drawska	3146	Torfowisko na Poligonie II	Jolanta Kujawa-Pawlaczyk	Jolanta Kujawa-Pawlaczyk
123.	CON	PLH320023	Jezioro Lubie i Dolina Drawy	zachodniopomorskie Równina Drawska	3147	Torfowisko nad jeziorem Dębe Małe	Jolanta Kujawa-Pawlaczyk	Jolanta Kujawa-Pawlaczyk
124.	CON	PLH320039	Jeziora Czaplineckie	zachodniopomorskie Pojezierze Drawskie	3902	Budów-za strzelnicą	Jolanta Kujawa-Pawlaczyk	Jolanta Kujawa-Pawlaczyk
125.	CON	PLH320039	Jeziora Czaplineckie	zachodniopomorskie Pojezierze Drawskie	3904	Mały Czarnówek	Jolanta Kujawa-Pawlaczyk	Jolanta Kujawa-Pawlaczyk
126.	CON	PLH320039	Jeziora Czaplineckie	zachodniopomorskie Pojezierze Drawskie	3906	Torfowisko Sikory	Jolanta Kujawa-Pawlaczyk	Jolanta Kujawa-Pawlaczyk
127.	CON	PLH320039	Jeziora Czaplineckie	zachodniopomorskie Pojezierze Drawskie	3910	Torfowisko koło Uniemińska	Jolanta Kujawa-Pawlaczyk	Jolanta Kujawa-Pawlaczyk

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

4. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140, cała Polska - podsumowanie

Lp.	Region biogeograficzny	Nazwa obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo, kraina geograficzna	Id stanowiska	Nazwa stanowiska	2009-2011	2016-2017
128.	CON	PLH320046	Uroczyska Puszczy Drawskiej	lubuskie Równina Drawska	3346	Osowiec Eksperymentalny	Jolanta Kujawa-Pawłaczyk	Jolanta Kujawa-Pawłaczyk
129.	CON	PLH320046	Uroczyska Puszczy Drawskiej	wielkopolskie Równina Drawska	3195	Bażynowe Bagno	Jolanta Kujawa-Pawłaczyk	Jolanta Kujawa-Pawłaczyk
130.	CON	PLH320046	Uroczyska Puszczy Drawskiej	wielkopolskie Równina Drawska	3344	Torfowisko w Zielonym Borze	Jolanta Kujawa-Pawłaczyk	Jolanta Kujawa-Pawłaczyk
131.	CON	PLH320046	Uroczyska Puszczy Drawskiej	zachodniopomorskie Równina Drawska	3167	Wygon	Jolanta Kujawa-Pawłaczyk	Jolanta Kujawa-Pawłaczyk
132.	CON	PLH320046	Uroczyska Puszczy Drawskiej	zachodniopomorskie Równina Drawska	3180	Bagno Wesołych Wariatów	Jolanta Kujawa-Pawłaczyk	Jolanta Kujawa-Pawłaczyk
133.	CON	PLH320046	Uroczyska Puszczy Drawskiej	zachodniopomorskie Równina Drawska	3199	Pustelnia	Jolanta Kujawa-Pawłaczyk	Jolanta Kujawa-Pawłaczyk
134.	CON	PLH320046	Uroczyska Puszczy Drawskiej	zachodniopomorskie Równina Drawska	3201	Czarne Torfowisko	Jolanta Kujawa-Pawłaczyk	Jolanta Kujawa-Pawłaczyk
135.	CON	PLH320046	Uroczyska Puszczy Drawskiej	zachodniopomorskie Równina Drawska	3345	Czarne Torfowisko II	Jolanta Kujawa-Pawłaczyk	Jolanta Kujawa-Pawłaczyk
136.	CON			dolnośląskie Bory Dolnośląskie	3275	Ławszowa	Stanisław Rosadziński	Stanisław Rosadziński
137.	CON			lubuskie Pojezierze Łagowskie	3292	Pniewski Ług	Robert Stańko	Robert Stańko
138.	CON			lubuskie Równina Torzyska	3341	Torzym	Robert Stańko	Robert Stańko
139.	CON			lubuskie Wzniesienia Gubińskie	3328	Łazy	Stanisław Rosadziński	Stanisław Rosadziński
140.	CON			mazowieckie Kotlina Płocka	3052	Mochowo	Filip Jarzombkowski	Filip Jarzombkowski
141.	CON			podlaskie Pojezierze Wschodniosuwalskie	3633	Bosse	Paweł Pawlikowski	Paweł Pawlikowski
142.	CON			pomorskie Równina Charzykowska	3924	Rekowo	Robert Stańko	Robert Stańko
143.	CON			śląskie Dolina Górnej Wisły	3365	Rezerwat przyrody Rotuz	Adam Stebel	Adam Stebel
144.	CON			śląskie Obniżenie Górnej Warty	3362	Użytek ekologiczny Przygielka	Adam Stebel	Adam Stebel
145.	CON			śląskie Próg Herbski	3363	Użytek ekologiczny Jeziorowe Bagno	Adam Stebel	Adam Stebel
146.	CON			śląskie Równina Pszczyńska	3364	Użytek ekologiczny Zapadź	Adam Stebel	Adam Stebel

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

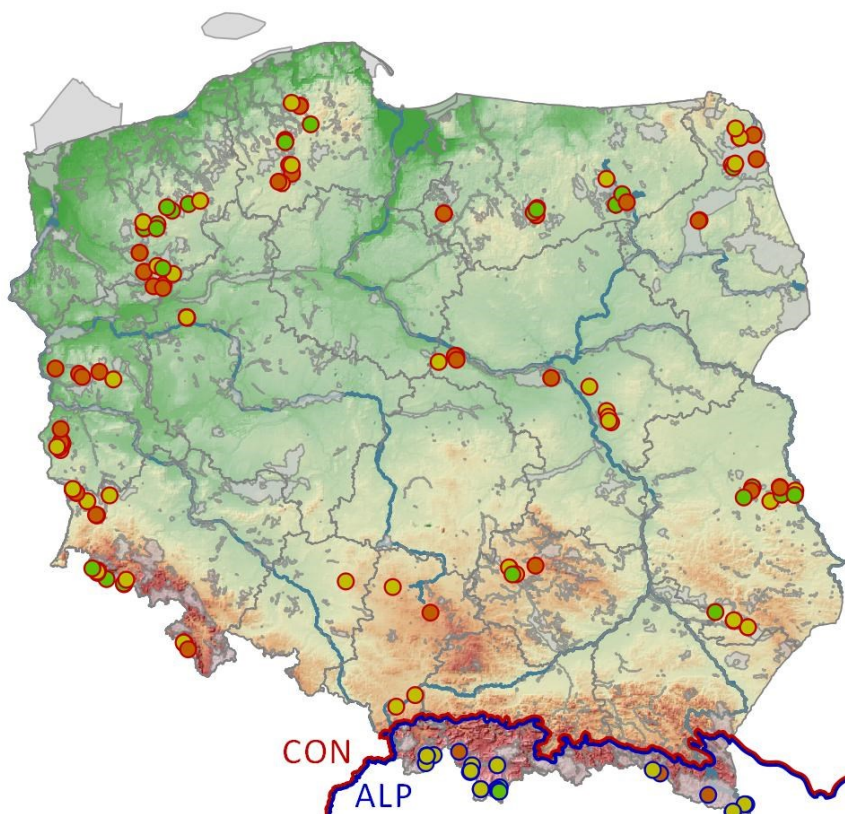
4. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140, cała Polska - podsumowanie

Lp.	Region biogeograficzny	Nazwa obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo, krajna geograficzna	Id stanowiska	Nazwa stanowiska	2009-2011	2016-2017
147.	CON			warmińsko-mazurskie Równina Mazurska	3391	Wąglik	Filip Jarzombkowski	Filip Jarzombkowski
148.	CON			warmińsko-mazurskie Równina Mazurska	3641	Czarny Piec	Paweł Pawlikowski	Paweł Pawlikowski
149.	CON			zachodniopomorskie Pojezierze Wałeckie	3197	Torfowisko w Człopie	Jolanta Kujawa- Pawlaczyk	Jolanta Kujawa- Pawlaczyk

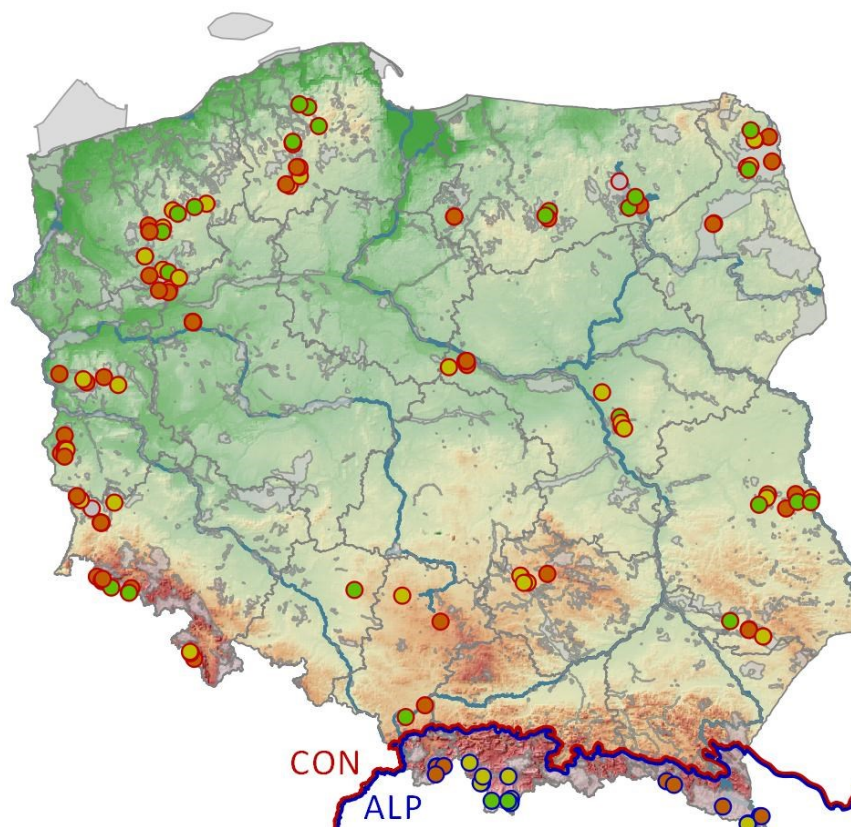
WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

4. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140, cała Polska - podsumowanie

IX. SYNTETYCZNE PODSUMOWANIE WYNIKÓW MONITORINGU SIEDLISKA PRZYRODNICZEGO TORFOWISKA PRZEJŚCIOWE I TRZĘSAWISKA 7140

Ryc. 1 Rozmieszczenie i ocena ogólna stanowisk siedliska 7140 w latach 2009-2011

Ryc. 2 Rozmieszczenie i ocena ogólna stanowisk siedliska 7140 w latach 2016-2017

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

4. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140, cała Polska - podsumowanie

REGION ALPEJSKI

Stanowiska siedliska 7140 w regionie alpejskim są rozproszone na terenie całego regionu, głównie w obszarach Natura 2000. Zlokalizowane są w różnych pasmach górskich, w województwach: śląskim, małopolskim i podkarpackim. Największe zgrupowania znajdują się w Tatrach, Bieszczadach oraz w Kotlinie Orawsko-Nowotarskiej.

W innych częściach regionu (między innymi w Beskidzie Niskim i Beskidzie Żywieckim) to jedynie niewielkie, zwykle silnie rozproszone obiekty.

Brak wyraźnych oznak zróżnicowania geograficznego wyników. Wyjątkiem jest skład gatunkowy wykazywany we wskaźniku Gatunki ekspansywne – w Bieszczadach i Beskidzie Niskim gatunkiem takim jest trzęślica modra, której brak w położonych na zachodzie stanowiskach. Nieco gorsze są oceny stanu zachowania siedliska na terenach wschodnich Karpat – brak tam stanowisk z ocenami FV. W zachodniej części pasma, oceny stanowisk są bardziej zróżnicowane.

Prawie wszystkie stanowiska leżą na terenie obszarów Natura 2000, Tylko 2 z nich: Lipnica Mała i Piekelnik leżą poza ich granicami. Nie ma więc sensu porównywanie stanu ochrony siedliska na (21) i poza terenami (2) Natura 2000.

Powierzchnia siedliska

Powierzchnia siedliska

Struktura i funkcje

Struktura i funkcje

Perspektywy ochrony

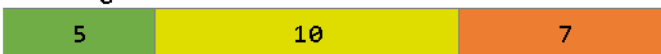
Perspektywy ochrony

Ocena ogólna

Ocena ogólna

■ FV ■ U1 ■ U2 ■ XX

Ryc. 3 Oceny parametrów na stanowiskach siedliska 7140 w latach 2009-2011 w regionie alpejskim

■ FV ■ U1 ■ U2 ■ XX

Ryc. 4 Oceny parametrów na stanowiskach siedliska 7140 w latach 2016-2017 w regionie alpejskim

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

4. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140, cała Polska - podsumowanie

1. Powierzchnia siedliska

W regionie alpejskim, wśród torfowisk przejściowych przeważają obiekty małe. Ich powierzchnia waha się od 0,04 do 3 ha. We wszystkich przypadkach powierzchnia siedliska jest silnie zależna od lokalnych warunków topograficznych, hydrologicznych i geologicznych, dlatego nawet bardzo małe obiekty nie muszą być oceniane negatywnie, jeśli tylko ich powierzchnia odpowiada wielkości właściwego im środowiska. Przy ocenie tego parametru, istotna jest nie tyle wielkość zajmowanej powierzchni, co jej dynamika i stosunek do powierzchni potencjalnej. Ogólna sytuacja na badanych stanowiskach regionu alpejskiego jest dość dobra – blisko 60% (13 stanowisk) badanych obiektów cechuje stabilna powierzchnia (wystawiono ocenę FV) – nieznacznie lepszy wynik niż poprzednio, gdy stanowisk tak ocenionych było 12. W pozostałych przypadkach: 8 stanowisk – 36% (poprzednio 10 stanowisk): Chyżne Nowa Droga, Kamień nad Jaśliskami, Lipnica Mała, Litmirz, Niżne Bory, Wołosate Leńkowska, Wołosate Leśniczówka, Źródłiska Jasiołki, powierzchnia ta zmniejsza się na wschodzie regionu głównie w wyniku inwazji trzęsłicy modrej *Molinia caerulea* oraz sukcesji w kierunku zarośli i lasów bagiennych, a czasem – torfowisk wysokich (dla stanowisk leżących głównie w dwóch obszarach: Bieszczady i Torfowiska Orawsko-Nowotarskie) wystawiono ocenę U1, a dla jednego stanowiska (Kalnica) w Ostoi Jaśliskiej ocenę U2 (jak poprzednio).

2. Specyficzna struktura i funkcje

Dziewięć stanowisk (w obszarach Natura 2000: Polana Biały Potok, Tatry, pojedyncze stanowiska na Torfowiskach Orawsko-Nowotarskich) oceniono w poprzednim okresie obserwacji jako prawidłowe (FV). Aktualnie (2016), takich stanowisk jest 7 (niepełna 32%). W poprzednim okresie obserwacji dla 10 stanowisk (w 3 obszarach N2000 – Beskid Żywiecki, Bieszczady i Torfowiska Orawsko-Nowotarskie) wystawiono ocenę niezadowalającą (U1). Aktualnie dla 9 stanowisk: Bór na Czerwonym, Chyżne Nowa Droga, Lipnica Mała, Niżne Bory, Piekielnik, Hala Cebulowa, Polana Pańszczykowska Niżnia, Wołosate Leńkowska, Wołosate Leśniczówka. Leżą one na terenie Torfowisk Orawsko-Nowotarskich (4), w Beskidzie Żywieckim (1), w Tatrach (1) i w Bieszczadach (2). Dla czterech stanowisk poprzednio (głównie w Ostoi Jaśliskiej, Bieszczadach) wystawiono ocenę złą (U2), aktualnie dla 6 stanowisk: Hala Krawcula, Kalnica, Kamień nad Jaśliskami, Źródłiska Jasiołki, Litmirz, Rysianka. Leżą one w Beskidzie Żywieckim, Ostoi Jaśliskiej, Bieszczadach. Największy wpływ na ocenę parametru w obu okresach obserwacji miały wskaźniki: gatunki ekspansywne roślin zielnych oraz obecność krzewów i podrostu drzew i decydowały o obniżeniu oceny parametru „struktura i funkcja”. Świadczą one o zaawansowaniu procesów sukcesji. Wskaźniki: pozyskanie torfu i melioracje odwadniające mówią o działalności ludzkiej wpływającej negatywnie na stan siedliska oraz jej natężeniu. Zasadniczo wskaźniki te nie były oceniane jako stan niewłaściwy (U1 i U2). Wskaźniki, których oceny zmieniały się od ostatniego okresu obserwacji, to przede wszystkim: Obecność krzewów i drzew (uległy zmianie na 5 stanowiskach) – i była to poprawa oceny. Jest to efekt najczęściej przeprowadzonych działań ochrony czynnej, lub też samoistnego zamarcia

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

4. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140, cała Polska - podsumowanie

krzewów lub drzew. Także negatywne zmiany następowały odnośnie tego wskaźnika – na 2 stanowiskach. Także na 2 stanowiskach nastąpił wzrost pokrycia przez gatunki ekspansywnych roślin zielnych – trzcinnika i trzęślicy modrej, co skutkowało pogorszeniem oceny wskaźnika na stanowisku. W pozostałych przypadkach, zmiany ocen wskaźników dotyczyły pojedynczych stanowisk. Jedynymi wskaźnikami, których ocena nie zmieniła się na żadnym ze stanowisk, były: Obecne gatunki inwazyjne i Pozyskanie torfu, wszędzie ocenione na FV. Wskaźniki: Melioracje i Procent powierzchni zajęty przez siedlisko na transekcie na pojedynczych stanowiskach uległy poprawie – brak stanowisk z gorszymi niż poprzednio ocenami. Natomiast w przypadku wskaźników: Stopień uwodnienia, Gatunki charakterystyczne i Rodzime gatunki ekspansywnych roślin odnotowano jedynie pogorszenie oceny.

3. Perspektywy ochrony

Część z monitorowanych stanowisk wchodzi w skład Parków Narodowych (Tatrzański i Bieszczadzki PN), lub rezerwatów przyrody (w Ostoi Jaśliskiej: Kamień nad Jaśliskami, Źródła Jasiołki, w ostoi Torfowiska Orawsko-Nowotarskie: Bór na Czerwonej), co powinno im gwarantować właściwą ochronę. W Tatrzańskim PN dominuje ochrona bierna, a w Bieszczadzkim, podobnie jak w części rezerwatów, wykonywana jest ochrona czynna. Pozostałe stanowiska znajdują się na gruntach gminnych, prywatnych lub lasów państwowych. Możliwość utrzymania tych obiektów w praktyce zależy od właścicieli terenu.

Stan 8 badanych stanowisk (w 3 obszarach Natura 2000: większość w Tatrach, część na Torfowiskach Orawsko-Nowotarskich, Polana Białe Potok) jest bardzo dobry (poprzednio 12), co gwarantuje ich przetrwanie, pozostałe podlegają inwazji gatunków ekspansywnych (głównie trzęślicy modrej *Molinia caerulea*), lub zarastają krzewami i drzewami. Zjawiska te mogą w stosunkowo krótkim czasie doprowadzić do zaniku siedliska. Niektóre obiekty podlegają naturalnej sukcesji w kierunku torfowisk wysokich. Powodem niekorzystnych zmian są nie tylko naturalne procesy sukcesji, ale głównie zaburzone stosunki wodne spowodowane eksploatacją i odwadnianiem. Pomimo wielu prac zmierzających do rewitalizacji torfowisk przejściowych na terenie BdPN perspektywy ochrony siedliska 7140 nadal nie są w pełni zadowalające. Perspektywy ochrony 11 stanowisk (poprzednio 9) uznano za niezadowalające (U1), a 3 (poprzednio 2) – za złe (U2).

Na ocenę parametru perspektywy ochrony wpływ mają także stwierdzone zagrożenia. Na 18 (blisko 82%) stanowiskach przewidywano jakieś zagrożenia. W 9 (ponad 40%) przypadkach nie stwierdzono istotnych zmian w zagrożeniach, szczególnie dużo (7) stabilnych stanowisk było tak ocenionych pod względem sukcesji. W 9 przypadkach nastąpiła poprawa, a w 14 – pogorszenie, tj. zwiększył się negatywny wpływ, lub stwierdzono zagrożenie po raz pierwszy. Największe zmiany zaszły przy zagrożeniach takich, jak: gatunki obce (4) – nie stwierdzono ich w 2016 roku (ich wykazanie w poprzednim okresie było wynikiem błędnego zakodowania trzęślicy modrej jako gatunku obcego), rowy odprowadzające wodę, ruch pojazdów i nasadzenia – poprawa intensywności każdorazowo na 2 stanowiskach. Pozostałe zagrożenia - wystąpiła poprawa na pojedynczych stanowiskach. Natomiast pogorszenie nastąpiło na 6 stanowiskach odnośnie sukcesji naturalnej, na 4 – gatunki ekspansywne (zmiana

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

4. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140, cała Polska - podsumowanie

pozorna), mechaniczne koszenie oraz ścieżki i szlaki turystyczne każdorazowo na 2 stanowiskach. Pozostałe zagrożenia - wystąpiło pogorszenie na pojedynczych stanowiskach. Pozostałe zmiany zachodziły na pojedynczych stanowiskach i nie mają większego znaczenia w skali regionu.

4. Ocena ogólna

Biorąc pod uwagę stan zachowania siedliska na badanych stanowiskach i w ostojach Natura 2000 wynika, że jest on zróżnicowany. Na 5 stanowiskach (w dwóch obszarach – Tatry, Polana Biały Potok) jest prawidłowy (ocena FV) – poprzednio na 7 stanowiskach. Na 10 stanowiskach (Beskid Żywiecki, Bieszczady, Torfowiska Orawsko-Nowotarskie) – niezadowolający (U1) – poprzednio na 12 stanowiskach. Na 7 stanowiskach (głównie Ostoja Jaślicka) zdecydowanie zły (U2) – poprzednio na 4 stanowiskach. O ocenie ogólnej decyduje najniżej oceniony parametr. W przypadku siedliska 7140 była to najczęściej Struktura i funkcje, aż na 15 stanowiskach (68%) oceniona niżej niż FV. Na 2 stanowiskach (Tarnawa Wyżna i Lipowska) o obniżeniu oceny ogólnej zadecydowały Perspektywy ochrony (mimo oceny FV Struktury i funkcji), a nigdy Powierzchnia siedliska.

Oceny parametrów dla regionu biogeograficznego alpejskiego:

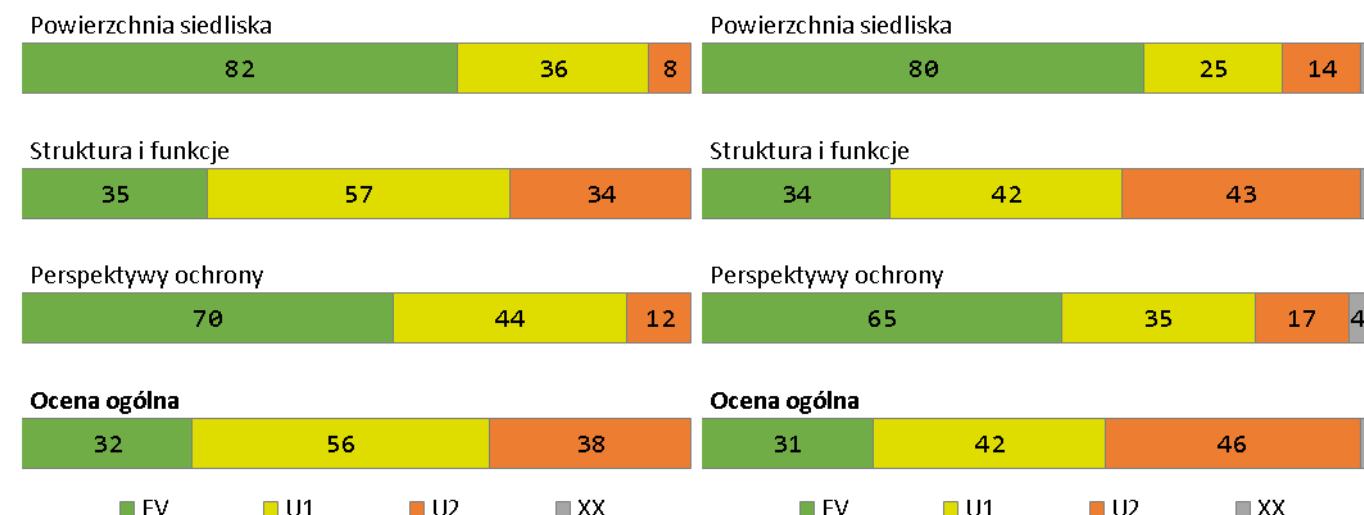
- Powierzchnia siedliska - FV,
- Struktura i funkcje – U1,
- Perspektywy ochrony – U1,
- Ocena ogólna - U1

REGION KONTYNETALNY

W skali regionu kontynentalnego nie obserwowano istotnych różnic pomiędzy stanem ochrony siedliska na stanowiskach w poszczególnych rejonach kraju. Na podstawie obserwacji monitorowanych obiektów wydaje się, że nastąpiła pewna poprawa stanu na torfowiskach pomorskich, pogorszył się natomiast stan torfowisk w zachodniej Polsce (województwa dolnośląskie, częściowo lubuskie oraz zachodniopomorskie). W pozostałych częściach obserwowano zarówno poprawę jak i pogorszenie stanu na pojedynczych stanowiskach.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

4. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140, cała Polska - podsumowanie

Ryc. 5 Oceny parametrów na stanowiskach siedliska 7140 w latach 2009-2011 w regionie kontynentalnym

Ryc. 6 Oceny parametrów na stanowiskach siedliska 7140 w latach 2016-2017 w regionie kontynentalnym

1. Powierzchnia siedliska

Na badanych stanowiskach, w obu okresach obserwacji dominowały oceny FV – stan właściwy. Tak ocenionych stanowisk było 80 (66%), poprzednio 82. Jako stan niezadowolający U1 oceniono 25 stanowiska tj. ok. 21%, (poprzednio 36), i 14 stanowisk (ok. 12%) określono jako stan zły U2, poprzednio 8. W 2 przypadkach (Bagienko – Żelwagi i Żabi Staw) parametr otrzymał ocenę XX, gdyż torfowisko zostało całkowicie zniszczone - siedliska na stanowisku w istocie nie ma.

Na 17 stanowiskach ocena parametru została podniesiona w stosunku do poprzednich obserwacji, co wiązało się z regeneracją siedliska w wyniku podnoszenia poziomu wód, wykonanymi odkrzaczeniami (działania ochronne) i regeneracją warstwy mszystej. W tym samym czasie na 19 stanowiskach nastąpiło zmniejszenie powierzchni siedliska w związku z przesuszeniem partii torfowisk (działanie rowów melioracyjnych), zarośnięcia ich przez drzewa i krzewy (wierzby, sosnę, świerka, olszę) – przemiany w kierunku borów bagiennych, lub ekspansywne gatunki zielne, głównie trzcinę, trzęślicę modrą, wysokie turzyce. Kilka stanowisk zostało zatopionych w wyniku działalności bobrów lub prac hydrotechnicznych (np. Żabi Staw). Na 4 stanowiskach ubytek powierzchni był na tyle znaczący, że spowodował obniżenie oceny o 2 stopnie: z FV na U2. Były to stanowiska: Lasówka (obszar Dzika Orlica), Proszów (obszar Uroczyska Borów Zasiekich) oraz 2 poza obszarami N2000: Łazy i Użytek ekologiczny Zapadź (wszystkie stanowiska w południowo-zachodniej Polsce). Na stanowisku Sandr Brdy następują stopniowe przemiany siedliska 7140 w kierunku torfowisk wysokich,

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

4. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140, cała Polska - podsumowanie

a więc w istocie poprawa sytuacji. Obecnie tylko ok. 10% obiektu stanowi siedlisko 7140 (ocena U2) pozostała część to siedlisko 7110. Na stanowisku bagienko Żelwagi torfowisko na całym obszarze zostało zniszczone. W 2014 roku całkowicie wybrano torf (do gruntu mineralnego), a w miejscu torfowiska powstał zbiornik wodny.

2. Struktura i funkcje

Na 34 badanych stanowiskach, tj. ok. 28%, (poprzednio na 35) parametr został oceniony na FV – stan właściwy. Nieco zmalała liczba stanowisk ocenionych na U1 – stan niezadowolający z 57 w okresie 2009-2011 do 42 (35%) aktualnie. Wzrosła natomiast liczba stanowisk ocenionych na U2 – stan zły z 34 do 43 (ponad 35%). W 2 przypadkach (Bagienko – Żelwagi i Żabi Staw) parametr otrzymał ocenę XX, gdyż torfowisko zostało całkowicie zniszczone - siedliska na stanowisku w istocie nie ma. Na 15 stanowiskach ocena została podniesiona w stosunku do poprzednich obserwacji, o 1 stopień. Było to spowodowane głównie zmniejszeniem zwarcia drzew i krzewów w wyniku działań ochronnych lub zahamowaniem spływu wód z torfowisk. Równocześnie na 25 stanowiskach pogorszyły się oceny, w tym na 3 stanowiskach o 2 stopnie: z FV na U2 (Torfowisko na Poligonie II, Izerskie Bagno i Szerokie Bagno). Głównymi przyczynami tego zjawiska były pogarszające się stosunki wodne (zalanie lub znacznie częściej przyspieszony spływ wody z torfowisk w wyniku udrażniania i czyszczenia rowów, co pociągało za sobą wzmoczoną sukcesję i zarastanie przez drzewa i krzewy oraz zielne gatunki ekspansywne: trzcinę, trzęślicę, itp. Zmieniała się w efekcie także struktura dominacji gatunków oraz zanikały gatunki charakterystyczne kosztem gatunków obcych dla siedliska (wkraczały gatunki łąkowe, ziołoroślowe). Na 7 stanowiskach pojawiły się też gatunki obce, zaliczane do inwazyjnych. Na 8 stanowiskach stwierdzono zmniejszenie pokrycia przez mszaki. Na Izerskim Bagnie zmiana oceny to zmiana pozorna, wynikająca z przyjęcia zasad oceniania wg. metodyki z 2012 roku. O zły stan torfowiska decyduje ok. 10% pokrycie transektu przez trzęślicę modrą, niezmiennie od poprzedniego okresu. Na Szerokim Bagnie przyczyną zmiany oceny także jest w części odmienne podejście metodyczne (poprzednio, przy podobnym pokryciu przez drzewa i krzewy zastosowano ocenę ekspercką FV), a w części faktyczne zmiany - spadek oceny wskaźnika "gatunki ekspansywne" z FV - brak gatunków ekspansywnych, do U1- wzrost pokrycia przez welniankę pochwowatą do 20%. Przede wszystkim, wpływ na ocenę miał "stopień uwodnienia" (zanotowano spadek lustra wody w stosunku do 2011 roku, gdyż miejscami na torfowisku poziom wody aktualnie był 20-35 cm pod powierzchnią gruntu).

3. Perspektywy ochrony

Na około połowie stanowisk (65, czyli 54%), parametr został oceniony jako stan właściwy – FV (poprzednio na 70 stanowiskach). Zmalała liczba stanowisk ocenionych na U1 – stan niezadowolający z 44 do 35 aktualnie (ok. 29%), a wzrosła liczba stanowisk, których perspektywy oceniono jako złe U2: z 12 do 17 aktualnie (ok. 14%). W 4 przypadkach perspektywy zostały ocenione jako nieznane XX (poprzednio brak takich ocen). Były to 2 stanowiska (Bagienko – Żelwagi i Żabi Staw) gdzie torfowisko

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

4. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140, cała Polska - podsumowanie

zostało całkowicie zniszczone, oraz Proszów i Śródleśne Oczko, gdzie odpowiednio - dalsza działalność bobrów jest trudna do przewidzenia i z uwagi na decesję złoza przy sprzyjających warunkach wodnych (fluktuacje) może dojść do opanowania mokradła przez przygielkowisko (typ 7150).

Na 11 stanowiskach nastąpiła poprawa perspektyw ochrony (głównie z U1 na FV), ze względu na poprawę stanu aktualnego, spowodowane wdrożeniem działań ochrony czynnej. W 1 przypadku (Torzym) była to poprawa o 2 stopnie z U2 na FV. Nastąpiła tu wyraźne polepszenie warunków wodnych w stosunku do poprzednich badań i w konsekwencji masowe obumieranie nalotów drzew. Stan siedliska polepsza się pod każdym względem. W tym samym czasie na 17 stanowiskach nastąpiło pogorszenie oceny parametru, głównie z FV na U1, rzadziej z U1 na U2 (6 stanowisk: Raszków, Zielony Kąt 1, Lasówka, Czarna Wielka II, Szerokie Bagno-Osuchy i Łazy). W 1 przypadku nastąpiła zmiana oceny perspektyw ochrony z FV na U2 (Użytek ekologiczny Zapadź), gdzie pogorszył się stan aktualny siedliska z FV na U2. Na pogarszanie się oceny parametru perspektywy ochrony, najczęściej wpływała niższa niż poprzednio ocena Struktury i funkcji, ale także miały wpływ zmniejszanie się powierzchni siedliska i brak działań ochronnych proponowanych we wcześniejszych badaniach.

Na ocenę parametru perspektywy ochrony istotnie wpływają przewidywane zagrożenia. Spośród zagrożeń naturalnych najczęściej odnotowywanym w obu okresach obserwacji była Sukcesja, odnotowywana na ok. 80% stanowisk, na których odnotowano występowanie jakichkolwiek zagrożeń. Na 22 stanowiskach łącznie w okresie 2016-17 odnotowano susze i zmniejszenie opadów oraz wyschnięcie (poprzednio tylko na 2 stanowiskach). Nagromadzenie materii organicznej, Eutrofizacja, Zakwaszenie – to zagrożenia stwierdzane na pojedynczych do 7 stanowisk, nie mają więc większego znaczenia w skali regionu. Spośród zagrożeń antropogenicznych, najczęściej wykazywanym w 2016-17 roku, była zmiana stosunków wodnych, skutkująca osuszaniem torfowisk, odnotowana na 34 stanowiskach (poprzednio na 52). Na około 20-25 stanowiskach stwierdzano oddziaływania związane z penetracją terenu (zbieractwo jagód i grzybów, wydeptywanie, wędkarstwo, polowania, itp.). Na 14 stanowiskach poprzednio, a na 11 aktualnie wykazano działania związane z leśnictwem. Na 18 stanowiskach w latach 2016-17 wskazano na brak prowadzonych działań ochronnych wskazanych w poprzednim okresie, co będzie skutkowało pogarszaniem stanu siedlisk w kolejnych latach. Wzrosła liczba stanowisk, na których stwierdzono obecność gatunków obcych (z 5 do 7), a także gatunków ekspansywnych (z 12 do 17), istotnie zagrażających w przypadku dalszej ekspansji stanowi siedliska. Pozostałe zagrożenia, stwierdzane na pojedynczych stanowiskach, ze względu na rzadkość występowania nie stanowią istotnych zagrożeń w skali regionu.

4. Ocena ogólna

Stan ochrony siedliska został oceniony na 31 stanowiskach, tj. ponad 25% (poprzednio na 32 stanowiskach) jako stan właściwy FV. Zmalała liczba stanowisk ocenionych na U1 z 56 do 42 ok. 35%. Wzrosła natomiast liczba stanowisk ocenionych na U2 z 38 do 46 (38%). W 2 przypadkach (Bagienko – Żelwagi i Żabi Staw) parametr otrzymał ocenę XX, gdyż torfowisko zostało całkowicie zniszczone - siedliska na stanowisku w istocie nie ma. Na 15 stanowiskach ocena stanu ochrony poprawiła się w stosunku do poprzednich obserwacji. Nastąpiło to głównie w wyniku poprawy oceny parametru Struktura i funkcja (13 stanowisk). Tylko na 1 stanowisku (Rekowo) o poprawie

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

4. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7140, cała Polska - podsumowanie

decydowały jedynie Perspektywy ochrony, a na żadnym nie była to jedynie poprawa Powierzchni siedliska. W 5 przypadkach poprawie uległy oceny wszystkich parametrów. Były to stanowiska: Torzym, Torfowisko w Zielonym Borze, Pod Jezioro, Drzewicz, Przygiełkowe Moczary II). Na stanowisku Torfowisko przy jeziorze Karaśne poprawa oceny jest pozorna, wynikająca z niewłaściwie (niezgodnie z zasadami) wystawionej poprzednio oceny ogólnej. Równocześnie pogorszyły się oceny ogólne na 25 stanowiskach, w tym na 2 o 2 stopnie z FV na U2: Izerskie bagno, Torfowisko na Poligonie II. Także w przypadku pogarszania się oceny ogólnej, odpowiada za to głównie pogorszona Struktura i funkcja – na 15 stanowiskach było to pogorszenie jedynie oceny tego parametru, rzadziej, bo na 4 stanowiskach łącznie Powierzchnia siedliska i Perspektywy ochrony (Zielony Kąt I, Torfowisko przy jez. Okoń Duży, Lasówka, Użytek ekologiczny Zapadź). Także na 4 stanowiskach (Zagajnik, Kolonia Aleksandrów, Żurawie Bagno I i Torfowisko na Poligonie II) o obniżeniu oceny ogólnej decydowały 2 parametry: Struktura i funkcje oraz Perspektywy ochrony. Na 5 stanowiskach (Raszków, Szerokie Bagno-Osuch, Żurawie Bagno II, Śródleśne Oczka i Proszów), pogorszeniu uległy oceny wszystkich parametrów. W przypadku 2 stanowisk: Augustówka i Na S od jeziora Konopnego pogorszenie oceny ogólnej to zmiana pozorna, będąca wynikiem niezgodnie z zasadami wystawionej oceny w poprzednim okresie.

W skali regionu nie obserwowano istotnych różnic pomiędzy stanem ochrony siedliska na stanowiskach w poszczególnych rejonach kraju. Na podstawie obserwacji monitorowanych obiektów wydaje się, że nastąpiła pewna poprawa stanu na torfowiskach pomorskich, pogorszył się natomiast stan torfowisk w zachodniej Polsce (województwa dolnośląskie, częściowo lubuskie oraz zachodniopomorskie). W pozostałych częściach obserwowano zarówno poprawę jak i pogorszenie stanu na pojedynczych stanowiskach.

Oceny parametrów dla regionu biogeograficznego kontynentalnego:

- Powierzchnia siedliska - FV,
- Struktura i funkcje – U2,
- Perspektywy ochrony – U1,
- Ocena ogólna - U2